Dogfen ir Cyhoedd

Mr Dylan Williams
Prif Weithredwr – Chief Executive

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD		NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR GWAITH		**THE EXECUTIVE**
DYDD MAWRTH 28 TACHWEDD 2023 10.00 o'r gloch		**TUESDAY 28 NOVEMBER 2023 10.00 am**
CYFARFOD HYBRID – YN YSTAFELL BWYLLGOR 1 AC YN RHITHWIR		**HYBRID MEETING – VIRTUAL AND IN COMMITTEE ROOM 1**
Swyddog Pwyllgor	**Ann Holmes 01248 752518**	Committee Officer

AELODAU/MEMBERS

Plaid Cymru/The Party of Wales

Neville Evans, Carwyn E Jones, Llinos Medi, Gary Pritchard, Alun Roberts, Nicola Roberts, Robin Wyn Williams

Y Grŵp Annibynnol/The Independent Group

Dafydd Roberts, Dafydd Rhys Thomas

COPI ER GWYBODAETH / COPY FOR INFORMATION

I Aelodau'r Cyngor Sir / To the Members of the County Council

Bydd aelod sydd ddim ar y Pwyllgor Gwaith yn cael gwahoddiad i'r cyfarfod i siarad (ond nid i bleidleisio) os ydy o/hi wedi gofyn am gael rhoddi eitem ar y rhaglen dan Reolau Gweithdrefn y Pwyllgor Gwaith. Efallai bydd y Pwyllgor Gwaith yn ystyried ceisiadau gan aelodau sydd ddim ar y Pwyllgor Gwaith i siarad ar faterion erail l.

A non-Executive member will be invited to the meeting and may speak (but not vote) during the meeting, if he/she has requested the item to be placed on the agenda under the Executive Procedure Rules. Requests by non-Executive members to speak on other matters may be considered at the discretion of The Executive.

Nodwch os gwelwch yn dda fod cyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu ffrydio ar gyfer eu darlledu'n fyw a'u darlledu ar wefan y Cyngor. Mae'r Awdudrod yn Rheolydd Data dan y Ddeddf Diogelu Data a bydd data a gesglir yn ystod y ffrydio byw hwn yn cael ei gadw'n unol â pholisi cytunedig yr Awdurdod

R H A G L E N

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

2 MATERION BRYS ARDYSTIWYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU EI SWYDDOG APWYNTIEDIG

Dim materion brys ar adeg anfon y rhaglen hon.

3 COFNODION (Tudalennau 1 - 6)

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft cyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 24 Hydref 2023.

4 BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH (Tudalennau 7 - 20)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Democratiaeth.

5 MONITRO'R CERDYN SGORIO - CHWARTER 2, 2023/24 (Tudalennau 21 - 34)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn – AD a Thrawsnewid.

6 MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW - CHWARTER 2, 2023/24 (Tudalennau 35 - 54)

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

7 MONITRO CYLLIDEB GYFALAF - CHWARTER 2, 2023/24 (Tudalennau 55 - 70)

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

8 MONITRO CYLLIDEB Y CYFRIF REFENIW TAI - CHWARTER 2, 2023/24 (Tudalennau 71 - 84)

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

9 SYLFAEN Y DRETH GYNGOR 2024/25 (Tudalennau 85 - 90)

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

10 **<u>STRATEGAETH TAI GWAG 2023-2028</u>** (Tudalennau 91 - 112)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Tai.

11 **<u>PORTHLADD RHYDD YNYS MÔN – DIWEDDARIAD AR BARATOI'R ACHOS BUSNES AMLINELLOL</u>** (Tudalennau 113 - 130)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

12 **<u>CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD</u>** (Tudalennau 131 - 132)

Ystyried mabwysiadau'r canlynol –

"Dan Adran 100 (A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae modd cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol, oherwydd y posibilrwydd y caiff gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwna Atodlen 12A y Ddeddf a'r Prawf Budd y Cyhoedd eithriad ohoni."

13 **<u>PORTHLADD RHYDD - TREFNIADAU LLYWODRAETHIANT A GWEITHREDOL</u>** (Tudalennau 133 - 228)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

This page is intentionally left blank

PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod hybrid a gynhaliwyd ar 24 Hydref 2023

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Llinos Medi (Cadeirydd) Y Cynghorwyr Neville Evans, Carwyn Jones, Gary Pritchard, Alun Roberts, Dafydd Roberts, Nicola Roberts, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc, Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, Pennaeth Democratiaeth, Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (RJ), Rheolwr Rhaglen (EB), Swyddog Pwyllgor (MEH), Swyddog Gweddarlledu (FT).
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Gwilym O Jones, Robert Ll Jones, Liz Wood.
YMDDIHEURIADAU:	Pennaeth Gwasanaethau Oedolion

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2 MATERION BRYS A ARDYSTIWYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU SWYDDOG A BENODWYD GANDDO

Nid oedd dim i'w adrodd.

3 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 26 Medi 2023 i'w cadarnhau.

Penderfynwyd cadarnhau bod cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 26 Medi 2023 yn gywir.

4 BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwynwyd, i'w gadarnhau, adroddiad y Pennaeth Democratiaeth a oedd yn cynnwys Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith am y cyfnod rhwng Tachwedd 2023 a Mehefin 2024.

Rhoddodd y Pennaeth Democratiaeth ddiweddariad i'r Pwyllgor Gwaith ynglŷn â'r newidiadau i'r Flaen Raglen Waith a nodwyd y canlynol :-

- Eitem 8 – (Porthladd Rhydd – Diweddariad) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 28 Tachwedd 2023.
- Eitem 9 – (Porthladd Rhydd – Cymeradwyo'r Achos Busnes Amlinellol [eitem gyfrinachol]) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 28 Tachwedd 2023.
- Eitem 13 – (Rheoli Trysorlys 2023/2024 – adolygiad 6 mis) fel eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 14 – (Cyllideb Refeniw Ddrafft 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 15 – (Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Di-breswyl yn y Gymuned – Ffioedd a Thaliadau 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 16 – (Ffioedd Cartrefi Gofal y Sector Annibynnol 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 17 – (Ffioedd a Thaliadau 2024/25) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 18 – (Rhenti Tai y CRT a Thaliadau'r Gwasanaeth Tai 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 20 – (Moderneiddio Cyfleoedd Dydd: Anableddau Dysgu [Ardal Caergybi]) sef eitem a symudwyd o gyfarfod 28 Tachwedd 2023 i gyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 23 Ionawr 2024.
- Eitem 22 – (Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 20 Chwefror 2024.
- Eitem 23 – (Cartrefi Henoed yr Awdurdod Lleol – Gosod y Tâl Safonol ar gyfer 2024/2025) sef eitem newydd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 20 Chwefror 2024.

Eitemau a drefnwyd ar gyfer cyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Gwaith (Cyllideb) – Mawrth 2024 (dyddiad i'w gadarnhau)

Eitem 28 – (Adroddiad Monitro'r Gyllideb Refeniw – Chwarter 3, 2023/24) sef eitem a symudwyd o'r cyfarfod i'w gynnal ar 20 Chwefror 2024.
Eitem 29 – (Adroddiad Monitro'r Gyllideb Gyfalaf – Chwarter 3, 2023/2024) sef eitem a symudwyd o'r cyfarfod i'w gynnal ar 20 Chwefror 2024.
Eitem 30 – (Adroddiad Monitro Cyllideb y Cyfrif Refeniw Tai – Chwarter 3, 2023/2024) sef eitem a symudwyd o'r cyfarfod i'w gynnal ar 20 Chwefror 2024.
Eitem 31 – Cyllideb Refeniw 2024/2025 – eitem newydd
Eitem 32 – Cyllideb Gyfalaf 2024/2025 – eitem newydd

PENDERFYNWYD cadarnhau Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith a ddiweddarwyd ar gyfer y cyfnod Tachwedd 2023 i Fehefin 2024 gyda'r newidiadau y cyfeiriwyd atynt yn y cyfarfod.

5 **ADOLYGIAD RHEOLI TRYSORLYS BLYNYDDOL 2022/23**

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn ymgorffori'r Adolygiad Rheoli Trysorlys Blynyddol ar gyfer 2022/2023 i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Robin Williams, y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio Cyllid, a dywedodd bod rhaid i'r Cyngor, yn unol â rheoliadau a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, lunio adolygiad rheoli trysorlys blynyddol o'i weithgareddau a'r dangosyddion darbodus a thrysorlys gwirioneddol ar gyfer 2022/23. Mae'r adroddiad hwn yn bodloni gofynion Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (y Cod) a Chod Darbodus CIPFA ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol (y Cod Darbodus). Mae'r adroddiad yn darparu manylion am y sefyllfa alldro ar gyfer gweithgareddau trysorlys ac mae'n amlygu cydymffurfiaeth y Cyngor â pholisïau a gymeradwywyd yn flaenorol gan Aelodau.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fod yr adroddiad yn nodi perfformiad y Cyngor yn erbyn y Strategaeth Rheoli Trysorlys a fabwysiadwyd gan y Cyngor Llawn ym mis Mawrth 2022. Fodd bynnag, mae'r hinsawdd ariannol wedi newid yn gyfan gwbl ers cyhoeddi'r Strategaeth a gwelwyd cynnydd sylweddol mewn chwyddiant a chyfraddau llog, ac mae hynny wedi effeithio ar gost benthyca ac enillion ar fuddsoddiadau. Nododd fod y Cyngor wedi benthyca £20.3m yn llai nag y gallai ei fenthyca yn ystod 2022/2023 trwy ddefnyddio balansau arian parod y Cyngor ei hun i ariannu gwariant cyfalaf. Roedd hyn yn golygu nad oedd yr angen i fenthyca arian cyfalaf wedi'i gyllido'n llawn gan ddyled benthyciadau gan fod arian a oedd yn cynnal cronfeydd, balansau a llif arian y Cyngor wedi cael ei ddefnyddio fel mesur tymor byr. Roedd dyledion allanol £1.5m yn is yn ystod y flwyddyn, ac roedd balans y dyledion yn £123.8m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. I'r gwrthwyneb, roedd gostyngiad o £3m, i £59.8m, ym malansau cronfeydd a darpariaethau. Roedd yr holl benderfyniadau rheoli trysorlys a wnaed yn ystod y flwyddyn yn unol â'r strategaeth Rheoli Trysorlys a ni thorrwyd yr un o'r dangosyddion darbodus yn ystod y flwyddyn. Ychwanegodd fod y Polisi MRP (Darpariaeth Isafswm Refeniw) wedi cael ei adolygu yn ystod 2022/2023 ac arweiniodd hynny, ynghyd ag enillion gwell na'r disgwyl ar fuddsoddiadau, at ostyngiad sylweddol yn y costau refeniw.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi y bydd y ffigyrau alldro yn yr adroddiad yn parhau yn rhai dros dro hyd nes bod yr archwiliad o'r Datganiad o Gyfrifon 2022/23 wedi'i gwblhau a'i gymeradwyo; adroddir fel y bo'n briodol ar unrhyw addasiadau sylweddol i'r ffigyrau a gynhwysir yn yr adroddiad;**
- **Nodi dangosyddion darbodus a thrysorlys dros dro 2022/23 a gynhwysir yn yr adroddiad;**
- **Anfon Adroddiad yr Adolygiad Rheoli Trysorlys Blynyddol ar gyfer 2022/2023 ymlaen i'r Cyngor Llawn heb wneud unrhyw sylwadau pellach.**

6 **RHEOLI TRYSORLYS - CHWARTER 1, 2023/24**

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a oedd yn nodi'r gweithgareddau Rheoli Trysorlys yn ystod Chwarter 1 2023/24 i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Robin Williams, y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio Cyllid, a dywedodd bod rhaid adrodd ar y dangosyddion darbodus bob chwarter bellach, yn hytrach na dwywaith y flwyddyn, yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA ar gyfer Rheoli Trysorlys a Chod Darbodus CIPFA 2021. Yn dilyn trafodaethau rhwng yr Aelod Portffolio a'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, cytunwyd y byddai'r Aelod Portffolio Cyllid yn ystyried a derbyn adroddiad chwarterol ar gyfer Chwarter 1 a Chwarter 3 cyn eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er gwybodaeth yn unig, ac y byddai'r adroddiad canol blwyddyn a'r adroddiad blynyddol yn unig yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fod balansau mewnol yn parhau i ariannu gwariant cyfalaf a chan fod cyfraddau llog yn uchel, nid yw'n ddarbodus ymrwymo i fenthyciadau tymor hir pe cyfyd yr angen er mwyn osgoi cyfraddau llog uchel. Rhagwelir y bydd cyfraddau llog yn parhau i fod yn uchel am beth amser. Nododd fod y cronfeydd ariannol yn gostwng ac, ar ddiwedd Chwarter 1, roedd y cyfanswm a fuddsoddwyd yn £53.097m, fel y dangosir yn Nhabl 5.6. Rhwng 1 Ebrill 2023 a 30 Mehefin 2023, roedd yr enillion ar y buddsoddiadau hyn yn £0.457m ac mae disgwyl y bydd cyfanswm y llog a dderbynnir yn 2023/2024 yn £1.287m. Serch hynny, mae balansau arian parod yn gostwng wrth i'r flwyddyn ariannol fynd rhagddi felly ni fydd yn ymarferol adnewyddu'r holl fuddsoddiadau hyn pan fyddant yn aeddfedu. Ychwanegodd fod y Cyngor wedi gweithredu o fewn y dangosyddion trysorlys a darbodus a nodir yn y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2023/2024.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r adroddiad, y gweithgareddau rheoli trysorlys a'r dangosyddion darbodus ar 30 Mehefin 2023;**
- **Bod adroddiadau Rheoli Trysorlys Chwarter 1 a Chwarter 3 yn cael eu hadolygu a'u derbyn gan yr Aelod Portffolio Cyllid o hyn ymlaen a'u cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er gwybodaeth yn unig. Bydd yr adroddiadau canol blwyddyn yn dilyn yr un broses h.y. adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn.**

7 STRATEGAETH CYFRANOGIAD Y CYHOEDD 2023-2028

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid yn ymgorffori'r Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd 2023 – 2028 i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Carwyn Jones, Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer, a dywedodd fod rhaid i awdurdodau lleol yng Nghymru, yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021,

lunio Strategaeth Cyfranogi sy'n nodi sut y caiff pobl leol eu hannog i gymryd rhan ym mhroses gwneud penderfyniadau'r Cyngor. Nod y strategaeth yw annog pobl i gymryd rhan ym musnes y Cyngor ac adeiladu ar y llwyddiant y mae'r Cyngor wedi'i gael wrth ymgysylltu â thrigolion, fel sy'n cael ei gydnabod gan Archwilio Cymru. Mae enghreifftiau o gyfranogi wedi'u cynnwys yn y Strategaeth a'r adroddiad. Cynhaliwyd ymarfer ymgysylltu gyda swyddogion y Cyngor dros gyfnod o bedair wythnos. Roedd cyfran uchel o'r swyddogion a ymatebodd yn cytuno â chynnwys y Strategaeth a dengys hyn fod cefnogaeth i'r Strategaeth ac mae'n fwriad adolygu'r Strategaeth yn rheolaidd. Mae'r angen i wella lefelau cyfranogiad ymysg plant a phobl ifanc ym mhenderfyniadau'r Cyngor yn cael ei gydnabod, yn ogystal ag edrych ar ddulliau newydd o gasglu a chyflwyno adborth yn ddigidol ac ystyried ffyrdd o adrodd ar lwyddiant/diffyg llwyddiant o ran cyfranogi. Yn dilyn y cyfarfod hwn o'r Pwyllgor Gwaith, nododd y byddai'r Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Llawn ei chymeradwyo ar 26 Hydref 2023.

Dywedodd y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid y bu gwaith yn mynd rhagddo ers nifer o flynyddoedd mewn perthyna â chyfranogiad y cyhoedd ac annog preswylwyr i ymateb i brosesau ymgynghori o fewn y Cyngor. Nododd y bydd y Strategaeth yn darparu llwyfan a sylfaen gref i'r Awdurdod wella cyfranogiad y cyhoedd. Ategodd y Rheolwr Rhaglen fod y Strategaeth yn ffurfioli llawer o'r gwaith sy'n digwydd yn barod a bod y Strategaeth yn sylfaen gref y gellir adeiladu arni i gynyddu cyfranogiad y cyhoedd yn y dyfodol.

Cafwyd adborth gan y Cynghorydd Gwilym O Jones, Is-gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, yn dilyn cyfarfod o'r Pwyllgor ar 17 Hydref 2023 pan graffwyd ar yr adroddiad ar y Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd 2023-2028. Gofynnodd aelodau'r Pwyllgor hwnnw gwestiynau ynghylch sut a pham y mae angen i'r Cyngor lunio strategaeth gyfranogi a sut fydd y Strategaeth yn cynorthwyo'r Cyngor i wireddu Cynllun y Cyngor. Gofynnwyd cwestiynau pellach am y prosesau a'r trefniadau a roddir ar waith i sicrhau fod yr Awdurdod yn cydymffurfio'n llawn â gofynion y Strategaeth, yn ogystal ag unrhyw oblygiadau ariannol. Cyfeiriwyd hefyd at gyfraniad cymunedau lleol a Chynghorau Tref a Chymuned wrth hyrwyddo ymgysylltu. Cadarnhaodd y Cynghorydd Gwilym O Jones fod y Pwyllgor, ar ôl trafod y mater, wedi cytuno i nodi'r Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd ac argymell i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn y dylid mabwysiadu'r Strategaeth. Roedd y Pwyllgor hefyd yn argymell i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn y dylid awdurdodi'r Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Portffolio – Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer, i baratoi'r ddogfen derfynol yn unol â'r diwyg corfforaethol cyn cyhoeddi'r ddogfen ar wefan y Cyngor. Cytunodd y Pwyllgor hefyd y dylid mabwysiadu gweithred yn nodi y dylai'r Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned drafod rôl, pwrpas a chyfranogiad Cynghorau Tref a Chymuned wrth hyrwyddo ymgysylltu a chyfranogiad y cyhoedd pan fydd y Cyngor yn ymgynghori ar wahanol faterion.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod templed yn cael ei baratoi ar gyfer y Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd a rhaid i'r fersiwn Gymraeg a Saesneg fod yn gyson. Nododd fod y ddeddfwriaeth newydd yn golygu bod rhaid sefydlu rhaglen waith newydd, a thechnoleg ddigidol yw'r llwyfan a ffefrir i roi cyfle i bobl ymgysylltu, ymgynghori a chael mwy o breswylwyr lleol i ymateb i ymgynghoriadau cyhoeddus.

Serch hynny, dylid rhoi cyfle hefyd i bobl nad ydynt yn dymuno defnyddio'r llwyfan digidol.

Dywedodd aelodau'r Pwyllgor Gwaith ei bod yn hanfodol ymgysylltu â phreswylwyr wrth ymgynghori ar wahanol faterion. Nodwyd fod ymgynghori a derbyn ymatebion gan bobl ifanc yn bwysig.

Dywedodd yr Arweinydd fod enghreifftiau lle gwelwyd cynnydd yn nifer yr ymatebion i ymgynghoriadau, yn enwedig pan ymgynghorwyd ar Gynllun y Cyngor. Nododd fod y cyfryngau cymdeithasol yn cael eu defnyddio i ymgysylltu a chodi ymwybyddiaeth am waith y Cyngor. Cyfeiriodd at wirfoddolwyr mewn cymunedau lleol sy'n hyrwyddo ac yn rhoi cyfle i breswylwyr a chyfeiriodd hefyd at yr ymgysylltu â Fforymau Ysgolion a dywedodd fod llais pobl ifanc yn holl bwysig mewn unrhyw fath o ymgynghoriad cyhoeddus. Cyfeiriodd yr Arweinydd at y Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned hefyd gan ddweud fod trafodaethau'n cael eu cynnal yn y cyfarfodydd chwarterol.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd;**
- **Argymell i'r Cyngor llawn y dylid mabwysiadu'r Strategaeth Cyfranogiad y Cyhoedd, a'i bod yn ddogfen fyw a fydd yn cael ei hadolygu a'i diweddaru'n rheolaidd a bydd yn parhau i adeiladu ar ein llwyddiannau hyd yma;**
- **Awdurdodi'r Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Portffolio – Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer i baratoi'r ddogfen derfynol ar y fformat corfforaethol cyn cyhoeddi'r ddogfen ar wefan y Cyngor.**

Daeth y cyfarfod i ben am 10.50 a.m.

Y CYNGHORYDD LLINOS MEDI
CADEIRYDD

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	28 Tachwedd 2023
Pwnc / Testun:	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Deilydd(ion) Portffolio:	Y Cynghorydd Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth – Busnes y Cyngor / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad:	Dyfan Sion, Pennaeth Democratiaeth
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

Yn unol â'i Gyfansoddiad, mae'n ofynnol i'r Cyngor gyhoeddi blaen raglen waith a'i diweddaru'n rheolaidd. Cyhoeddir blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith yn fisol er mwyn galluogi Aelodau'r Cyngor a'r cyhoedd weld pa benderfyniadau allweddol y mae'r Pwyllgor yn debygol o'u gwneud dros y misoedd i ddod.

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith:

gadarnhau'r blaen raglen waith atodol ar gyfer y cyfnod **Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024;**

adnabod unrhyw faterion ar gyfer cael mewnbwn penodol ac ymgynghoriad gyda Phwyllgorau Sgriwtini'r Cyngor;

nodi bod blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith yn cael ei diweddaru'n fisol a'i chyflwyno fel eitem safonol yn fisol i'r Pwyllgor Gwaith.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

-

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith cyn cyhoeddi pob diweddariad er mwyn cryfhau atebolrwydd a threfniadau blaengynllunio.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Ydy'.

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Amherthnasol.

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Amherthnasol.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Mae blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith yn cael ei thrafod yn fisol yng nghyfarfodydd y Penaethiaid Gwasanaeth (eitem safonol ar y rhaglen).
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	Dan amgylchiadau arferol, cynhelir cyd-drafodaeth yn fisol ar raglenni gwaith y Pwyllgor Gwaith a'r ddau Bwyllgor Sgriwtini, a hynny er mwyn sicrhau aliniad rhyngddynt.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol.

F - Atodiadau:
Blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am ragor o wybodaeth):

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English.

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Mae blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith yn galluogi Aelodau'r Cyngor a'r cyhoedd weld pa benderfyniadau allweddol y mae'r Pwyllgor yn debygol o'u gwneud dros y misoedd i ddod.

Mae modd i benderfyniadau gweithredol gael ei gwneud gan y Pwyllgor Gwaith llawn yn gweithredu fel corff cyfunol neu gan aelodau unigol o'r Pwyllgor Gwaith yn gweithredu trwy hawliau dirprwyiedig. Mae'r blaen raglen waith yn cynnwys gwybodaeth am y penderfyniadau a geisir, pwy fydd yn gwneud y penderfyniadau a phwy yw'r Swyddogion a'r Deilyddion portffolio arweiniol ar gyfer pob eitem.

Dylid nodi, fodd bynnag, bod y blaen raglen waith yn ddogfen hyblyg, gan nad oes modd gwybod am yr holl eitemau y bydd angen penderfyniad arnynt gymaint â hyn ymlaen llaw ac efallai bydd angen newid yr amserlen ar gyfer rhai materion er mwyn cwrdd â blaenoriaethau newydd ayyb. Oherwydd hyn, fe adolygir yn rheolaidd y rhestr o eitemau sydd wedi'u cynnwys ac fe gyhoeddir diweddariad yn fisol.

Yn achlysurol, bydd angen cyflwyno adroddiadau am drafodion eiddo penodol, a hynny yn unol â Pholisi a Gweithdrefnau Rheoli Asedau. Oherwydd dylanwad y farchnad allanol, nid yw'n bosibl dynodi amseriad adroddiadau fel hyn ymlaen llaw.

Gosodir allan y fersiwn ddiweddaraf o flaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith **– sy'n ddogfen fyw ac yn agored i newid -** ar y tudalennau dilynol.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English.

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
Rhagfyr 2023							
1	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith 12 Rhagfyr 2023	
2	**Cynllun Bioamrywiaeth – Adroddiad Blynyddol ar Gynnydd**		Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Christian Branch Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd Cyng Nicola Roberts		Pwyllgor Gwaith 12 Rhagfyr 2023	
3	**Gwahardd Anifeiliaid fel gwobrau**		Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Christian Branch Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd Cyng Nicola Roberts		Pwyllgor Gwaith 12 Rhagfyr 2023	
4	**Achos Busnes Amlinellol a Strategol – Tai Gofal Ychwanegol Aethwy**		Gwasanaethau Cymdeithasol	Fôn Roberts Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Cyng Alun Roberts		Pwyllgor Gwaith 12 Rhagfyr 2023	

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith

Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
5	**Rhenti Tai y CRT a Thaliadau Gwasanaethau Tai 2024/25**		Tai	Ned Michael Pennaeth Gwasanaethau Tai Cyng Gary Pritchard		Pwyllgor Gwaith 12 Rhagfyr 2023	
				Ionawr 2024			
6	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	
7	**Rheoli Trysorlys 2023/24 – Adolygiad 6 mis**		Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams		Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	Cyngor Llawn 7 Mawrth 2024
8	**Cyllideb Refeniw drafft 2024/25** Cwblhau cynigion cychwynnol drafft y Pwyllgor Gwaith ar gyfer ymgynghori.	Mae hyn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith gan ei fod yn dod o fewn Fframwaith Gyllideb y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 06.12.23 a 11.01.24 Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 18.01.24	Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	

Tudalen 12

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
9	**Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Di-breswyl yn y Gymuned – Ffioedd a Thaliadau 2024/25**		Gwasanaethau Oedolion	Arwel Owen Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Cyng Alun Roberts		Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	
10	**Ffioedd Cartrefi Gofal y Sector Annibynnol 2024/25**		Gwasanaethau Oedolion	Arwel Owen Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Cyng Alun Roberts		Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	
11	**Ffioedd a Thaliadau 2024/25**		Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams		Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	
12	**Strategaeth Gyfalaf**		Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 11.01.24	Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024 (dyddiad i'w gadarnhau)	
13	**Moderneiddio Cyfleon Dydd: Anableddau Dysgu (ardal Caergybi)**		Gwasanaethau Oedolion	Arwel Owen Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Cyng Alun Roberts	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, 16.01.24	Pwyllgor Gwaith 23 Ionawr 2024	

* *Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
	Chwefror 2024						
14	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	
15	**Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2024/25**		Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams		Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	Cyngor Llawn 7 Mawrth 2024
16	**Cartrefi'r Awdurdod Lleol ar gyfer Pobl Hŷn – Pennu Ffi Safonol 2024/25**		Gwasanaethau Oedolion	Arwel Owen Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Cyng Alun Roberts		Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	
17	**Strategaeth Cyfranogiad Tenantiaid**		Tai	Ned Michael Pennaeth Tai Cyng Gary Pritchard	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 18.01.24	Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	
18	**Strategaeth Rheoli Asedau (Gwasanaeth Tai)**		Tai	Ned Michael Pennaeth Tai Cyng Gary Pritchard	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 18.01.24	Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
19	**Moderneiddio Cyfleon Dydd: Anableddau Dydd**		Gwasanaethau Oedolion	Arwel Owen Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Cyng Alun Roberts	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, 06.02.2024	Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	
20	**Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb 2022/23 a Chynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-2028**		Busnes y Cyngor	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) a Swyddog Monitro Cyng Llinos Medi	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio I'w gadarnhau	Pwyllgor Gwaith 20 Chwefror 2024	Cyngor Llawn 7 Mawrth 2024
Mawrth 2024							
Cyfarfod arbennig (Cyllideb) – dyddiad i'w gytuno							
21	**Monitro Cyllideb Refeniw 2023/24 – Ch3 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 15.02.24	Pwyllgor Gwaith	
22	**Monitro Cyllideb Gyfalaf 2023/24 – Ch3 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 15.02.24	Pwyllgor Gwaith	

Tudalen 15

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
23	**Monitro Cyllideb y Cyfrif Refeniw Tai 2023/24 – Ch3 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 15.02.24	Pwyllgor Gwaith	
24	**Cyllideb Refeniw 2024/25 (S)** Mabwysiadu cynigion terfynol i'w hargymell i'r Cyngor Sir.	Mae hyn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith gan ei fod yn dod o fewn Fframwaith Gyllideb y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 15.02.24 Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol – 27.02.24	Pwyllgor Gwaith	Cyngor Llawn 7 Mawrth 2024
25	**Cyllideb Gyfalaf 2024/25** Mabwysiadu cynigion terfynol i'w hargymell i'r Cyngor Sir.	Mae hyn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith gan ei fod yn dod o fewn Fframwaith Gyllideb y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid 15.02.24 Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 27.02.24	Pwyllgor Gwaith	Cyngor Llawn 7 Mawrth 2024
26	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith 19 Mawrth 2024	

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
27	**Cerdyn Sgôr Corfforaethol – Ch3, 2023/24 (S)** Adroddiad monitro perfformiad chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am berfformiad cyfredol ar draws y Cyngor.	Trawsnewid Corfforaethol	Carys Edwards Pennaeth Proffesiwn – AD a Thrawsnewid Cyng Carwyn Jones	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 12.03.24	Pwyllgor Gwaith 19 Mawrth 2024	
28	**Cynllun Busnes Cyfrif Refeniw Tai 2024 – 2054**		Tai	Ned Michael Pennaeth Tai Cyng Gary Pritchard	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 12.03.24	Pwyllgor Gwaith 19 Mawrth 2024	
29	**Asesiad y Farchnad Dai Leol**		Tai	Ned Michael Pennaeth Tai Cyng Gary Pritchard	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Pwyllgor Gwaith 19 Mawrth 2024	
Ebrill 2024							
30	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith 23 Ebrill 2024	
Mai 2024							
31	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith Mai 2024	

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith

Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
				Mehefin 2024			
32	**Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2023/24** Cymeradwyo'r adroddiad.	Deilydd Portffolio sydd â chyfrifoldeb am yr iaith.	Busnes y Cyngor	Dylan Williams Prif Weithredwr Cyng Dafydd Roberts	I'w gadarnhau	Penderfyniad dirpwyiedig Mehefin 2024	
33	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith Mehefin 2024	
34	**Cerdyn Sgôr Corfforaethol – Ch4, 2023/24 (S)** Adroddiad monitro perfformiad chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am berfformiad cyfredol ar draws y Cyngor.	Trawsnewid Corfforaethol	Carys Edwards Pennaeth Proffesiwn – AD a Thrawsnewid Cyng Carwyn Jones	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Pwyllgor Gwaith Mehefin 2024	
35	**Monitro Cyllideb Refeniw 2023/24 – Ch2 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid	Pwyllgor Gwaith Mehefin 2024	

Tudalen 18

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith
Cyfnod: Rhagfyr 2023 – Gorffennaf 2024

Diweddarwyd 15 Tachwedd 2023

	Y pwnc a'i *gategori a beth yw'r penderfyniad a geisir	Penderfyniad gan pa Ddeilydd Portffolio neu, os yn benderfyniad cyfunol, pam	Gwasanaeth Arweiniol	Swyddog Cyfrifol / Aelod arweiniol a chyswllt ar gyfer cyflwyno sylwadau	Cyn penderfynu / Sgriwtini (os yn berthnasol)	Dyddiad y P. Gwaith neu, os wedi'i ddirprwyo, dyddiad cyhoeddi	Dyddiad y Cyngor Llawn (os yn berthnasol)
36	**Monitro Cyllideb Gyfalaf 2023/24 – Ch4 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid	Pwyllgor Gwaith Mehefin 2024	
37	**Monitro Cyllideb y Cyfrif Refeniw Tai 2023/24 – Ch4 (S)** Adroddiad monitro ariannol chwarterol.	Mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith llawn gan ei fod yn rhoi sicrwydd am y sefyllfa ariannol gyfredol ar draws y Cyngor.	Adnoddau	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth– Adnoddau / Swyddog Adran 151 Cyng Robin Williams	Panel Sgriwtini Cyllid	Pwyllgor Gwaith Mehefin 2024	
				Gorffennaf 2024			
38	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith (S)** Cymeradwyo diweddariad misol.	Gofynnir am gymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith llawn er mwyn cryfhau blaen gynllunio ac atebolrwydd.	Busnes y Cyngor	Dyfan Sion Pennaeth Democratiaeth Cyng Llinos Medi		Pwyllgor Gwaith Gorffennaf 2024	

** Allwedd:*
S = Strategol – cynlluniau neu fentrau corfforaethol allweddol
G = Gweithredol – darparu gwasanaethau
ErG = Er gwybodaeth

This page is intentionally left blank

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	28 Tachwedd 2023
Pwnc / Testun:	Adroddiad Monitro'r Cerdyn Sgorio – Chwarter 2 (2023/24)
Deilydd(ion) Portffolio:	Y Cynghorydd Carwyn E Jones
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Carys Edwards
Awdur yr Adroddiad: Tel: E-bost:	Gethin Morgan 01248 752111 GethinMorgan@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

1.1 Hwn yw'r ail cerdyn sgorio ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24. Mae'n dangos safle'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol fel yr amlinellwyd ac y cytunwyd arnynt ynghynt yn y flwyddyn.

1.2 Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at rai straeon cadarnhaol mewn perthynas â pherfformiad chwarter 2. Mae rhai o'r uchafbwyntiau hyn yn cynnwys:

- Y dangosyddion NERS;
- Nifer yr eiddo gwag sydd wedi dod yn ôl i ddefnydd;
- Dangosyddion y Gwasanaethau Oedolion;
- Dangosyddion y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd;
- Y dangosyddion digartrefedd;
- Mae'r dangosyddion rheoli gwastraff yn uwch na'r targed; a
- Mae pob un o'r dangosyddion priffyrdd yn uwch na'r targed;
- Y dangosyddion cynllunio (34 a 36).

1.3 Serch hynny, gofynnir i'r Pwyllgor graffu'r cerdyn sgorio a nodi'r meysydd o welliannau ynghyd â'r meysydd mae'r Tîm Arweinyddiaeth yn eu harchwilio er mwyn rheoli a sicrhau gwelliannau pellach yn y dyfodol.

1.4 Argymhellir y rhain fel a ganlyn:

1.4.1 Cwynion Cyffredinol a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth sydd yn derbyn ymateb o fewn yr amserlen gan nad oes data ar gael ar gyfer Ch2;
1.4.2 Cyfartaledd y diwrnodau a gymerir i gyflawni Grant Cyfleusterau i'r Anabl;
1.4.3 Canran Cyfartaledd y dyddiau calendr i osod unedau llety y mae modd eu gosod (ac eithrio Unedau Anodd eu Gosod);
1.4.4 Canran yr apeliadau cynllunio sy'n cael eu gwrthod.

1.5 Gofynnir i'r pwyllgor derbyn y mesurau lliniaru a amlinellir uchod.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?
Amherthnasol

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Mae'r mater hwn wedi ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Ydi

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae'r adroddiad y Cerdyn Sgorio Corfforaethol yn rhoi cipolwg ar berfformiad DPA yn erbyn 3 amcan Cynllun y Cyngor ar ddiwedd pob chwarter. Mae'r 3 amcan, isod, yn ystyried anghenion tymor hir yr Ynys 1. Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir 2. Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl 3. Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol Mae mesur y DPA yn erbyn pob amcan yn dangos sut mae penderfyniadau'n cael effaith ar ein perfformiad cyfredol.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	Gallai perfformiad rhai DPAau o bosibl gael effaith ar gostau yn y dyfodol, ond mae mesurau lliniaru a gynigir yn ceisio lliniaru'r pwysau hyn.
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Ymgymerir ag elfennau o'r gwaith sy'n cael ei fonitro yn y Cerdyn Sgorio mewn modd cydweithredol â sefydliadau eraill fel Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Llywodraeth Cymru, Cadwch Gymru'n Daclus, Gyrfa Cymru, Chwaraeon Cymru, GWE, ymhlith eraill.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r	Amh.

	penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amh.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Amh.
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amh.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Ystyriwyd y mater hwn gan yr Tîm Arweinyddiaeth ac adlewyrchir eu sylwadau yn yr adroddiad
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Sylwadau wedi ymgorffori yn yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Sylwadau wedi ymgorffori yn yr adroddiad
4	Adnoddau Dynol (AD)	Sylwadau wedi ymgorffori yn yr adroddiad
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	Ystyriwyd y mater hwn gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar y 21/11. Bydd cadeirydd y pwyllgor yn adrodd yn ôl yn y cyfarfod hwn.
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:
Atodiad A - Cherdyn Sgorio Chwarter 2

Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):
• Adroddiad Monitro Cerdyn Sgorio 2023/24 – Chwarter 1 (fel y cyflwynwyd ef i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2023 ac a dderbyniwyd ganddo.) • Cynllun y Cyngor 2023-2028

ADRODDIAD MONITRO'R CERDYN SGORIO – CHWARTER 2 (2023/24)

1. CYFLWYNIAD

1.1 Mae ein Cynllun y Cyngor newydd ar gyfer 2023-2028 yn nodi anghenion lleol a blaenoriaethau llesiant ac mae'n gosod ein nodau a'n hamcanion ar gyfer y pum mlynedd nesaf.

1.2 Mae adroddiad monitro'r cerdyn sgorio'n cael ei ddefnyddio i fonitro perfformiad ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA) wrth gyflawni gweithgareddau dyddiol y Cyngor sydd yn sylfaen i gyflawni Cynllun y Cyngor. Mae'n darparu gwybodaeth er mwyn galluogi'r Cyngor i reoli perfformiad yn rhagweithiol ac, felly, mae'r adroddiad yn nodi unrhyw gamau lliniaru y cytunwyd arnynt gan y Tîm Arweinyddiaeth er mwyn gyrru a sicrhau gwelliannau ar gyfer y dyfodol.

1.3 Mae'r cerdyn sgorio (atodiad 1) yn rhoi darlun o'r sefyllfa ar ddiwedd Ch2 a bydd (ynghyd â'r adroddiad hwn) yn cael ei ystyried ymhellach gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Gwaith yn ystod mis Tachwedd.

2. CYD-DESTUN

2.1 Mae'r Dangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA) sy'n monitro perfformiad yn cyd-fynd â thri amcan llesiant presennol y Cyngor:

- Amcan 1 – Sicrhau bob pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir
- Amcan 2 – Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib
- Amcan 3 – Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithio â newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol.

2.2 Ni fydd modd cyhoeddi gwybodaeth ar gyfer pob Dangosydd Perfformiad Allweddol (DPA) ar y Cerdyn Sgorio bob chwarter oherwydd natur y dulliau casglu data. Yn y fath achosion, bydd nodyn yn dweud pa mor aml y mae'r DPA yn cael ei fonitro a phryd fydd y data ar gael i'w gasglu, e.e. (blynyddol) (Ch4), (bob tymor) (Ch3).

2.3 Mae pob canlyniad yn y cerdyn sgorio yn rhai cronnol ac, fel y cyfryw, bydd y golofn tueddiadau'n rhoi gwybodaeth am dueddiadau mewn perfformiad o un chwarter i'r llall trwy gydol y flwyddyn.

2.4 Gellir gweld y statws CAG ar gyfer pob adran o'r cerdyn sgorio isod, ac eithrio rheolaeth ariannol sy'n cael ei gwblhau o safbwynt barn broffesiynol y Pennaeth Adnoddau / Swyddog Adran 151:

- Coch – mwy na 10% yn is na'r targed a/neu angen ymyrraeth sylweddol
- Ambr – rhwng 5% a 10% yn is na'r targed a/neu angen peth ymyrraeth

- Melyn – o fewn 5% i’r targed
- Gwyrdd – wedi cyrraedd y targed, neu wedi mynd y tu hwnt iddo.

3. PERFFORMIAD IECHYD CORFFORAETHOL

3.1 Ni ellir dadansoddi perfformiad y dangosyddion iechyd corfforaethol yn llawn ar gyfer y chwarter hwn. Er hynny, mae'r mwyafrif (67%) o ddangosyddion lle mae data ar gael yn erbyn y targedau sy’n cael eu monitro yn yr adran hon yn perfformio’n dda yn erbyn eu targedau (Gwyrdd neu Felyn). Nid oes data ar gael ar gyfer nifer o’r dangosyddion ar gyfer y chwarter hwn. Mae rhagor o wybodaeth isod yn nodi pam fod data ar goll, ynghyd â rhai o’r uchafbwyntiau:

3.2 Mewn perthynas â Rheoli Cwynion Cwsmeriaid, oherwydd anawsterau gweithredol yn y tîm sy’n casglu’r ystadegau ar ran y Cyngor, ni allwn adrodd ar Gwynion Cwsmeriaid na cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth ar gyfer y chwarter (nid yw hyn yn cynnwys y Gwasanaethau Cymdeithasol gan fod y trefniadau adrodd yn wahanol). Er nad yw’r ystadegau sy’n cael eu casglu ar ran y Cyngor gennym, mae’r gwasanaethau’n parhau i fonitro Cwynion a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn union fel y buont yn ei wneud yn y gorffennol ac mae’r Tîm Arweinyddiaeth yn rheoli’r mater. Nid oes unrhyw bryderon ynglŷn â Chwynion yn y Gwasanaethau Cymdeithasol ar hyn o bryd.

3.3 Ar ddiwedd Ch2 mae’r Cyngor yn GOCH yn erbyn ei darged, gyda 4.21 diwrnod wedi’u colli oherwydd absenoldeb am bob gweithiwr cyfwerth ag amser llawn (FTE) yn ystod y cyfnod, o gymharu â tharged o 3.81 diwrnod. Mae’r perfformiad hwn wedi gostwng ychydig o gymharu â’r un cyfnod yn ystod y pedair blynedd diwethaf, yn bennaf oherwydd salwch tymor hir sydd yn cyfrif am 62% o absenoldebau yn Ch2.

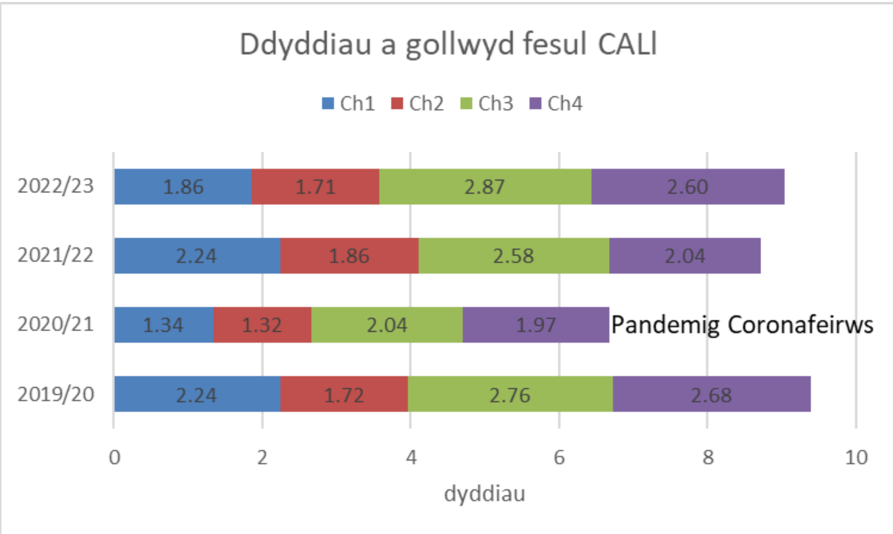

3.4 Ar hyn o bryd, ar ddiwedd yr ail chwarter, mae’r adran rheolaeth ariannol yn rhagweld gorwariant o £0.368m yng nghyllideb y cyngor ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2024. Roedd y sefyllfa ychydig yn well o gymharu â’r rhagolwg ar ddiwedd Ch1, er bod y cyngor yn parhau i ragweld gorwariant

fydd yn cael ei ariannu o'r balansau cyffredinol. Mae Penaethiaid Gwasanaeth a Chyfarwyddwyr yn ymwybodol o'r pwysau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y dyfodol a phwysigrwydd ceisio cadw gwariant o fewn y gyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol. Er na roddwyd cyfarwyddyd ffurfiol mewn perthynas â'r angen i gymryd camau i leihau gwariant (e.e. peidio â recriwtio staff), bydd yr holl wariant yn ystod y misoedd nesaf yn cael ei graffu i gyfyngu gwariant i wariant hanfodol yn unig a bydd swyddi gweigion yn cael eu hadolygu cyn penderfynu a ddylid eu hysbysebu.

3.5 Mae nifer o faterion a phryderon a allai newid y rhagolwg yn ystod ail hanner y flwyddyn. Wrth i weddill y flwyddyn ariannol fynd rhagddi, bydd effeithiau'r materion a'r pryderon a nodir isod yn cael eu cynnwys yn yr adroddiadau monitro wrth i'r sefyllfa ddod yn fwy eglur.

3.5.1 Effaith y dyfarniad cyflog terfynol ar gyfer staff NJC ar gostau, er y disgwylir i'r gost ychwanegol derfynol fod o fewn y ddarpariaeth ychwanegol yn y gyllideb.

3.5.2 Mae'r sefyllfa o ran Gofal Cymdeithasol yn destun pryder arbennig a rhagwelir gorwariant o £2.058m yn y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaeth Plant a Theuluoedd. Er hynny, mae'r sefyllfa wirioneddol yn cael ei chuddio gan fod grantiau a chronfeydd wrth gefn yn cael eu defnyddio i ostwng y gorwariant. Heb y cyllid ychwanegol hwn, byddai oddeutu £3.5m o orwariant.

3.5.3 Yn y pendraw, bydd yr argyfwng costau byw yn arwain at gynnydd yn y galw am wasanaethau'r Cyngor (Digartrefedd, Cyngor ar Ddyledion, Cymorth Iechyd Meddwl, Gwasanaethau Plant a Theuluoedd) a gallai arwain at ostwng incwm gwasanaethau megis hamdden, diwylliant, cynllunio a ffioedd parcio wrth i bobl wario llai ar eitemau nad ydynt yn hanfodol. Gallai'r newidiadau posib hyn yn y galw am wasanaethau gael effaith negyddol ar sefyllfa ariannol y Cyngor.

3.6 Bydd y sefyllfa ariannol yn 2023/24 yn dylanwadu hefyd ar strategaeth ariannol y Cyngor ar gyfer 2024/25 a thu hwnt, gan y bydd yn amlygu'r angen i ail-alinio cyllidebau i adlewyrchu'r cynnydd a welwyd mewn costau yn 2023/24 ac adlewyrchu'r newid yn y galw am wasanaethau. Bydd unrhyw orwariant sylweddol hefyd yn arwain at erydu cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol y Cyngor a bydd hyn yn lleihau'r gallu i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a balansau i gynorthwyo i gydbwyso'r gyllideb refeniw yn 2024/25. Bydd rheolwyr yn cadw llygad gofalus ar y sefyllfa ariannol yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol ac efallai y bydd angen rhoi mesurau ar waith i arbed costau yn 2023/24 er mwyn cynnal lefel bresennol y cronfeydd clustnodedig a'r balansau cyffredinol.

3.7 Y tanwariant a ragwelir ar y Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2023/24 yw £4.099m, a gallai lithro i'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2024/25. Bydd y cyllid ar gyfer y llithriad hwn hefyd yn llithro i 2024/25 a bydd yn cael ei gynnwys wrth lunio'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys, y Strategaeth Gyfalaf a'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2024/25.

3.8 Mae gwybodaeth bellach am reolaeth ariannol i'w weld yn yr 'Adroddiad Monitro'r Gyllideb Refeniw ar gyfer Chwarter 2', 'Adroddiad Monitro'r Gyllideb Gyfalaf ar gyfer Chwarter 2' ac 'Adroddiad Monitro'r Gyllideb Refeniw Tai ar gyfer Chwarter 2' fydd yn cael eu trafod yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 28 Tachwedd.

3.9 Mae canlyniadau'r dangosyddion ar gyfer yr adran hon yn rhoi sicrwydd rhesymol fod y Cyngor yn rheoli ei bobl, ei gwsmeriaid a chyllid mewn modd sy'n ddisgwyliedig gan Gyngor sy'n cael ei redeg yn dda.

4. RHEOLI PERFFORMIAD

4.1 Ar ddiwedd Chwarter 2 mae'n galonogol nodi fod y mwyafrif (91%) o'r dangosyddion perfformiad yn perfformio'n well na'r targed neu o fewn 5% i'w targedau. Mae tri dangosydd wedi tanberfformio yn erbyn eu targedau yn ystod Chwarter 2 ac maent yn cael eu dangos ar y cerdyn sgorio mewn Coch neu Ambr.

4.2 Ar ddiwedd Chwarter 2, mae perfformiad ein hamcan llesiant cyntaf, **Amcan 1**, lle'r ydym yn gweithio i sicrhau fod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir, wedi bod yn dda ac nid oes unrhyw ddangosydd o dan yr amcan hwn yn tanberfformio ar hyn o bryd.

4.3 Mae rhai enghreifftiau o'r perfformiad da a welwyd o dan yr amcan hwn yn ystod y chwarter yn cynnwys:

4.3.1 Dangosyddion y Cynllun Cenedlaethol i Atgyfeirio Cleifion i wneud Ymarfer Corff (NERS) (9 a 10) – lle mae'r ddau ddangosydd yn wyrdd yn erbyn eu targedau.

4.3.2 Nifer yr eiddo gwag sy'n dod yn ôl i ddefnydd (dangosydd 11) – gyda 40 eiddo wedi dod yn ôl i ddefnydd o gymharu â tharged o 25. Unwaith eto, mae defnyddio Premiwm y Dreth Gyngor wedi dwyn ffrwyth yn y maes hwn ac mae'n gadarnhaol bod 40 llai o dai gwag yn ein cymunedau.

4.4 Ar ddiwedd y chwarter, mae dau ddangosydd yn tanberfformio o dan yr ail amcan llesiant**, Amcan 2**, lle'r ydym yn cynorthwyo oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib.

4.4.1 Dangosydd 28 – Nifer y dyddiau calendr a gymerwyd ar gyfartaledd i ddarparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl – sydd yn GOCH gyda pherfformiad o 193 diwrnod yn erbyn targed o 170 diwrnod.

Nid yw'r perfformiad cystal â'r 160 diwrnod a gofnodwyd yn Chwarter 1 na'r 173 diwrnod a gofnodwyd ar gyfer Chwarter 2 2022/23. Mae'r rhesymau dros y dirywiad ym mherfformiad y dangosydd hwn yn cynnwys:

- Anhawster i gael mynediad i eiddo oherwydd y pryderon sydd gan gleientiaid yn dilyn y pandemig coronafeirws;
- Anawsterau wrth ddod o hyd i gontractwyr i gyflawni'r gwaith. Ar hyn o bryd dim ond 6 contractwr ar yr Ynys sy'n gosod yr addasiadau;

- Addasiadau sy’n cymryd mwy o amser i’w cwblhau;
- Newidiadau yn y meini prawf cymhwyster sydd wedi arwain at fwy o alw am Grantiau Cyfleusterau i’r Anabl.

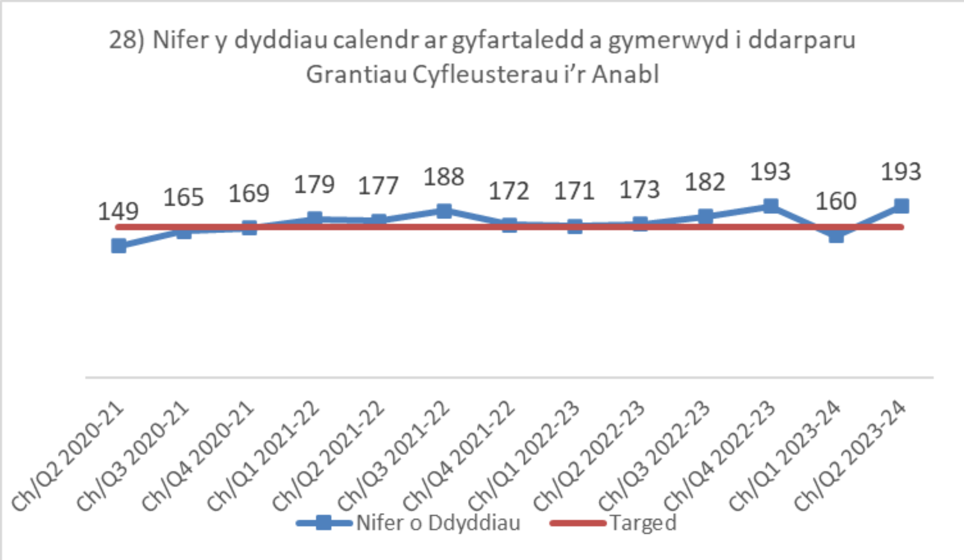

4.4.2 Dangosydd 29 – Nifer y dyddiau calendr a gymerwyd ar gyfartaledd i osod unedau llety y mae modd eu gosod (ac eithrio unedau sy’n anodd eu gosod) – sydd yn goch gyda pherfformiad o 48 diwrnod yn erbyn targed o 40 diwrnod. Mae hyn yn ostyngiad ar y 30 diwrnod a welwyd ar gyfer yr un cyfnod yn 2022/23 a’r 35 diwrnod yn 2021/22.

Er hynny, mae perfformiad yn gysylltiedig â’r dangosydd hwn 4 diwrnod yn well na’r perfformiad ar ddiwedd Chwarter 1 (52 diwrnod ar gyfartaledd). Mae’r rhesymau a nodwyd yn yr Adroddiad Monitro’r Cerdyn Sgorio ar gyfer Chwarter 1 yn parhau i fod yn wir ac mae sicrhau gwelliant pellach yn y dangosydd hwn yn dibynnu ar y gwaith sydd angen ei wneud ar eiddo sy’n cael eu dychwelyd i sicrhau eu bod yn cwrdd â Safonau Ansawdd Tai Cymru (SATC). Bydd y dangosydd hwn yn gwella unwaith y bydd nifer yr eiddo y mae angen gwneud gwaith sylweddol arnynt yn gostwng gan y bydd hyn yn cynyddu capasiti i gwblhau eiddo.

4.5 Mae rhai o’r enghreifftiau o berfformiad da a welwyd ar gyfer yr amcan llesiant hwn yn ystod y chwarter yn cynnwys:

4.5.1 Mae dangosyddion y Gwasanaethau Oedolion (Dangosyddion 16, 18 a 19) i gyd yn Wyrdd yn erbyn eu targedau ac mae’r dangosydd arall (Dangosydd 17) yn felyn ar gyfer y chwarter. Mae hyn yn galonogol mewn cyfnod lle mae poblogaeth sy’n heneiddio ac anawsterau i recriwtio staff yn golygu fod y Gwasanaeth yn parhau i fod o dan bwysau.

4.5.2 Mae dangosyddion y Gwasanaethau Plant (Dangosyddion 20-25) i gyd yn Wyrdd heblaw am un sydd o fewn 5% i’w darged ac yn Felyn ar y cerdyn sgorio. Mae’r perfformiad yn arbennig o dda o ystyried y cynnydd sylweddol yn yr atgyfeiriadau sy’n dod i’r gwasanaeth a’r pwysau ychwanegol oherwydd yr argyfwng costau byw.

4.5.3 Mae'r Dangosyddion Digartrefedd (Dangosyddion 26 + 27) ar gyfer y Gwasanaeth Tai wedi perfformio'n dda hefyd, ac mae'r ddau'n Wyrdd yn erbyn eu targedau ar gyfer y chwarter ac mae'r perfformiad yn well na'r perfformiad yn Chwarter 1.

4.6 Mae perfformiad ein dangosyddion i fonitro ein trydydd amcan llesiant, **Amcan 3**, lle'r ydym yn gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol, wedi bod yn dda hefyd, gyda 90% (9 o'r 10 dangosydd) yn uwch na'r targed.

4.7 Mae'r dangosyddion sydd wedi perfformio'n dda yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

4.7.1 Mae'r dangosyddion rheoli gwastraff (Dangosydd 31 – 34) yn Wyrdd yn erbyn eu targedau ar gyfer y chwarter cyntaf. Roedd 95% o'r strydoedd a arolygwyd yn ystod y chwarter yn lân ac mae'n galonogol nodi fod sbwriel sy'n cael ei dipio'n anghyfreithlon yn cael ei glirio o fewn diwrnod. Roedd canran y gwastraff a gafodd ei ailddefnyddio, ei ailgylchu neu ei gompostio yn 67.77% ar gyfer y chwarter ac mae'n argoeli'n dda o ran perfformio'n well na'r targed blynyddol o 64%.

4.7.2 Mae'r tri dangosydd priffyrdd sy'n ymwneud ag arolygon o gyflwr ffyrdd A, B ac C yr Ynys (dangosyddion 38 - 40) yn Wyrdd yn erbyn eu targedau. Mae dau o'r tri, sy'n gysylltiedig â ffyrdd dosbarth B ac C, wedi gwella o flwyddyn i flwyddyn. Gwelwyd ychydig o ostyngiad yn y perfformiad yn gysylltiedig â ffyrdd dosbarth A, o 2.6% i 2.7%. Mae hwn yn berfformiad cadarnhaol o safbwynt trigolion yr ynys ac ymwelwyr fel ei gilydd, yn enwedig mewn cyfnod lle mae mwy o bwysau ar y rhwydwaith ffyrdd oherwydd bod mwy o bobl yn ymweld â'r ynys.

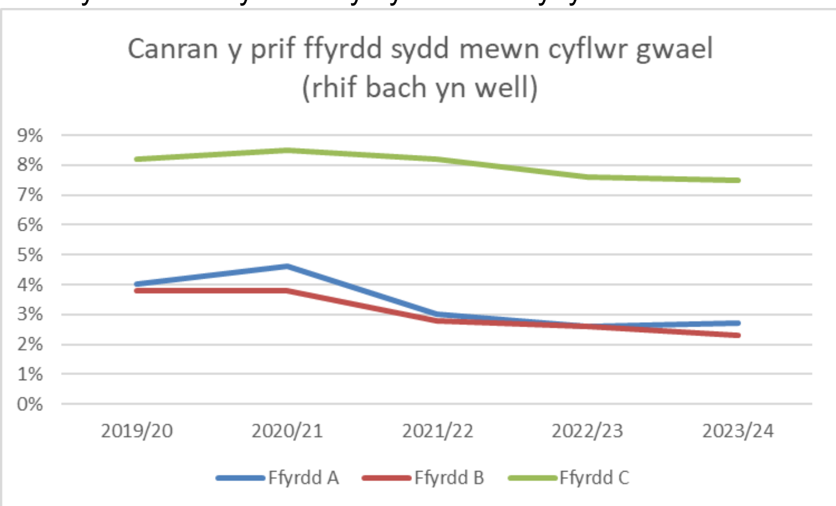

4.7.3 Mae perfformiad dau o'r tri dangosydd cynllunio (dangosyddion 35 a 37) yn Wyrdd yn erbyn eu targedau, ac maent yn uwch na pherfformiad y blynyddoedd blaenorol. Mae'r ceisiadau cynllunio y gwnaed penderfyniad yn eu cylch o fewn amser (dangosydd 35) yn

parhau i berfformio'n dda iawn gyda 95% o'r ceisiadau wedi cael eu penderfynu ar ddiwedd Chwarter 2. Mae hyn yn cymharu â pherfformiad o 91% ar ddiwedd 22/23 a 79% ar ddiwedd 2021/22 a 2020/21.

4.8 Yr unig ddangosydd sydd yn tanberfformio yn ystod y chwarter hwn yw:

4.8.1 Dangosydd 36 – canran yr apeliadau cynllunio a wrthodwyd – gyda pherfformiad o 40% yn erbyn targed o 65%. Mae hyn yn well na'r perfformiad ar ddiwedd Chwarter 1 pan wrthodwyd 0%, ac ar ddiwedd Chwarter 2 2022/23 pan wrthodwyd 36%.

Mae'r dangosydd hwn yn delio â nifer fechan o achosion. O'r tair apêl ar gyfer y chwarter hwn, cafodd dau eu gwrthod. O gyfuno hyn â chanlyniadau'r chwarter cyntaf, mae'n golygu fod dau allan o bum apêl wedi cael eu gwrthod. Byddwn yn parhau i fonitro penderfyniadau apeliadau ar gyfer ceisiadau tebyg er mwyn gweld a oes patrwm yn datblygu a fyddai'n galw am ddehongliad gwahanol o'n polisïau. Bwriedir cynnal hyfforddiant ar apeliadau cynllunio ar gyfer aelodau'r pwyllgor cynllunio gan fod rhai o'r apeliadau a gadarnhawyd yn ymwneud â cheisiadau cynllunio a wrthodwyd gan y pwyllgor yn groes i argymhellion swyddogion.

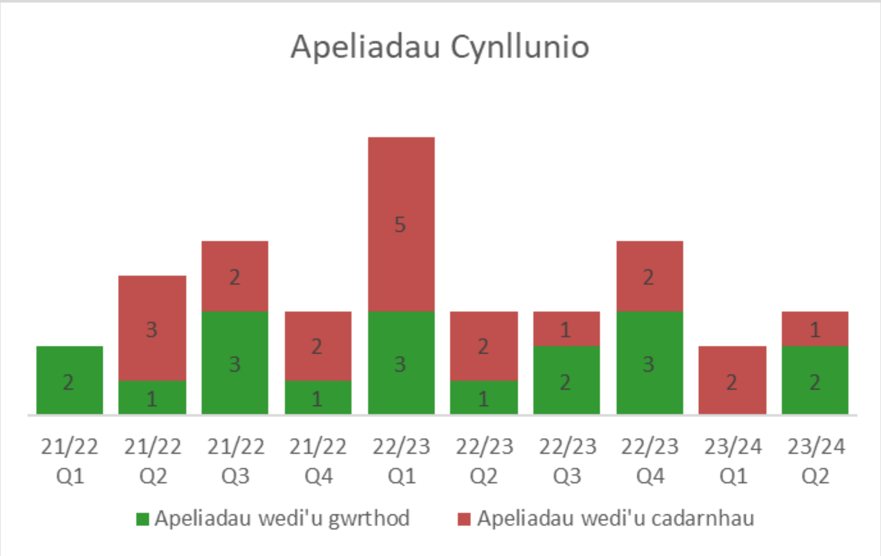

5. CASGLIAD

5.1 Mae'n galonogol nodi bod 86% o'r dangosyddion perfformiad yn perfformio'n well na'u targed neu o fewn 5% i'r targedau ar gyfer y chwarter.

5.2 Mae'r adroddiad yn amlygu rhai straeon cadarnhaol mewn perthynas â pherfformiad chwarter 2. Mae rhai o'r uchafbwyntiau hyn yn cynnwys:

- Y dangosyddion NERS;
- Nifer yr eiddo gwag sydd wedi dod yn ôl i ddefnydd;

- Dangosyddion y Gwasanaethau Oedolion;
- Dangosyddion y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd;
- Y dangosyddion digartrefedd;
- Mae'r dangosyddion rheoli gwastraff yn uwch na'r targed; a
- Mae pob un o'r dangosyddion priffyrdd yn uwch na'r targed;
- Y dangosyddion cynllunio (34 a 36).

5.3 Mae'r adroddiad hefyd yn amlygu rhai meysydd sy'n tanberfformio yn erbyn eu targedau. Amlygir y rhain yn 6.1 isod.

6. ARGYMHELLION

6.1 Gofynnir i'r Pwyllgor graffu'r cerdyn sgorio a nodi'r meysydd sydd wedi gwella a'r meysydd y mae'r Tîm Arweinyddiaeth yn eu harchwilio er mwyn eu rheoli a sicrhau gwelliannau pellach yn y dyfodol.

Y meysydd a argymhellir yw:

6.1.1 Cwynion Cyffredinol a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth sydd yn derbyn ymateb o fewn yr amserlen gan nad oes data ar gael ar gyfer Ch2;
6.1.2 Cyfartaledd y diwrnodau a gymerir i gyflawni Grant Cyfleusterau i'r Anabl;
6.1.3 Cyfartaledd y dyddiau calendr i osod unedau llety y mae modd eu gosod (ac eithrio Unedau Anodd eu Gosod);
6.1.4 Canran yr apeliadau cynllunio sy'n cael eu gwrthod.

7. RHESTR TERMAU

7.1 Isod mae rhestr o'r byrfoddau a ddefnyddir yn yr adroddiad a'r Cerdyn Sgorio

7.1.1 DPA – Dangosydd Perfformiad Allweddol
7.1.2 Ch1 – Chwarter 1
7.1.3 Ch2 – Chwarter 2
7.1.4 Ch3 – Chwarter 3
7.1.5 Ch4 – Chwarter 4
7.1.6 Statws CAG – Coch – mwy na 10% yn is na'r targed a/neu angen ymyrraeth sylweddol
Ambr – rhwng 5% a 10% yn is na'r targed a/neu angen rhywfaint o ymyrraeth
Melyn – o fewn 5% i'r targed
Gwyrdd – ar darged, neu'n uwch na'r targed
7.1.7 Tuedd – Mae'r saethau tuedd yn cynrychioli perfformiad o gymharu â'r chwarter blaenorol
7.1.8 FTE – Cyfwerth ag Amser Llawn
7.1.9 FOI – Rhyddid Gwybodaeth
7.1.10 CRT – Cyfrif Refeniw Tai
7.1.11 NEET – Nid mewn Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant
7.1.12 DTL – Anodd eu Gosod
7.1.13 NERS – Cynllun Cenedlaethol i Atgyfeirio Cleifion i Wneud Ymarfer Corff
7.1.14 CPR – Cofrestr Amddiffyn Plant
7.1.15 CSYM – Cyngor Sir Ynys Môn

Atodiad A - Cerdyn Sgorio Corfforaethol - Corporate Scorecard Ch-Q2 2022/23

Rheoli Perfformiad / Performance Management	CAG / RAG	Tuedd / Trend	Canlyniad / Actual	Targed Ch / Q Target	Targed Bl / Yr Target	Canlyniad 22/23 Result	Canlyniad 21/22 Result
Amcan 1 - Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir							
1) Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd (tymhorol) (Ch3)			92.1%			91.69%	-
2) Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion uwchradd (tymhorol) (Ch3)			87.2%			85.22%	-
3) Canran gadawyr Blwyddyn 11 nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth [NEET] (blynyddol) (Ch4)						3.20%	2.60%
4) Canran y disgyblion a aseswyd yn y Gymraeg ar ddiwedd y Cyfnod Syflaen (blynyddol) (Ch3)						100%	-
5) Canran y disgyblion blwyddyn 11 sy'n astudio'r Gymraeg [iaith gyntaf] (blynyddol) (Ch3)						68%	68%
6) Canran y Dangosyddion Ansawdd (â thargedau) a gyflawnwyd gan y gwasanaeth llyfrgelloedd (blynyddol) (Ch4)						-	-
7) Nifer yr ymweliadau â chyfleusterau chwaraeon a hamdden	Melyn / Yellow	↓	223k	234k	535k	539k	388k
8) Canran y sefydliadau bwyd sy'n cyrraedd safonau hylendid bwyd	Gwyrdd / Green	→	98%	95%	95%	98%	98%
9) Canran cleientiaid NERS a gwblhaodd y rhaglen ymarfer corff	Gwyrdd / Green	↑	62%	50%	50%	72%	47.5%
10) Canran cleientiaid NERS yr oedd eu hiechyd wedi gwella wrth gwblhau'r rhaglen ymarfer corff	Gwyrdd / Green	↓	83%	80%	80%	78%	84%
11) Nifer o eiddo preifat gwag wedi'u adfer i ddefnydd	Gwyrdd / Green	↑	40	25	50	80	91
12) Nifer y cartrefi newydd a grewyd o ganlyniad i ddechrau ailddefnyddio eiddo gwag	Melyn / Yellow	→	0	1	3	1	1
13) Gwasanaethau landlordiaid: Nifer y diwrnodau ar gyfartaledd i cwblhau atgyweiriadau	Gwyrdd / Green	↓	18	18	18	16.61	13.89
14) Canran y tenantiaid sy'n fodlon gyda gwaith atgyweirio ymatebol (blynyddol)							-
Amcan 2 - Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annib							
15) Cyfradd y bobl a gedwir yn yr ysbyty wrth aros am ofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth 75+ oed (Ch4)							-
16) Canran yr ymholiadau ynghylch amddiffyn oedolion a gwblhawyd o fewn terfynau amser statudol	Gwyrdd / Green	↑	96.03%	90%	90%	91.69%	94.78%
17) Canran yr oedolion a gwblhaodd gyfnod ail-alluogi ac nad oes ganddynt becyn gofal a chymorth 6 mis yn ddiweddarach	Melyn / Yellow	↓	61.54%	62%	62%	64.71%	64.85%
18) Cyfradd y bobl hŷn (65 mlwydd oed neu hŷn) y mae'r awdurdod yn eu cefnogi mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth 65 oed neu hŷn ar 31 Mawrth [Dangosydd Lleol]	Gwyrdd / Green	↑	15.3	19	19	16.74	14.33
19) Canran y rhai sy'n ofalwyr i oedolion a ofynnodd am asesiad neu adolygiad ac a gafodd asesiad neu adolygiad iddyn nhw eu hunain yn ystod y flwyddyn	Gwyrdd / Green	↑	96.30%	93%	93%	98.10%	96.10%
20) Canran yr asesiadau plant a gwblhawyd o fewn amser	Melyn / Yellow	↑	88.52%	90%	90%	86.75%	87.15%
21) Canran y plant mewn gofal y bu'n rhaid iddynt symud 3 gwaith neu fwy	Gwyrdd / Green	↓	3.47%	5.00%	10%	6.15%	9.79%
22) Canran y cyfeiriadau o blant sy'n cael eu hail-gyfeirio o fewn 12 mis [Dangosydd Lleol]	Gwyrdd / Green	↑	14.52%	15%	15%	14.35%	5.74%
23) Cyfanswm yr amseroedd (mewn diwrnodau) a dreuliodd pob plentyn ar y CPR os cafodd ei dynnu oddi ar y CPR yn ystod y flwyddyn	Gwyrdd / Green	↓	253	270	270	306	318
24) Canran y cyfeiriadau yn ystod y flwyddyn lle caiff penderfyniad ei wneud o fewn 1 diwrnod gwaith	Gwyrdd / Green	↑	99.24%	95%	95%	98.31%	99.10%
25) Canran yr ymweliadau statudol â phlant mewn gofal oedd i fod i ddigwydd yn ystod y flwyddyn, a gynhaliwyd yn unol â'r rheoliadau	Gwyrdd / Green	↑	92.53%	90%	90%	93.83%	85.99%
26) Canran y teuluoedd a ataliwyd yn llwyddiannus rhag mynd yn ddigartref	Gwyrdd / Green	↑	95%	80%	80%	89.53%	80.95%
27) Canran y teuluoedd (gyda plant) a ataliwyd yn llwyddiannus rhag mynd yn ddigartref	Gwyrdd / Green	↑	98%	85%	85%	98.45%	92.00%
28) Nifer y dyddiau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i ddarparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Coch / Red	↓	193	170	170	193	172.3
29) Nifer cyfartalog y dyddiau calendr a gymerwyd i osod unedau llety sy'n rhai y mae modd eu gosod (ac eithrio Eiddo Anodd eu Gosod)	Ambr / Amber	↑	48	40	40	35.8	28.7
30) Gwasanaethau landlordiaid: Canran y rhent wedi'i golli o ganlyniad i eiddo fod yn wag	Gwyrdd / Green	↑	1.58%	1.70%	1.70%	1.83%	1.66%
Amcan 3 - Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n							
31) Canran y strydoedd sy'n lân	Gwyrdd / Green	→	95%	95%	95%	96%	95.50%
32) Canran y gwastraff wedi'u ailddefnyddio, ailgylchu a chompostio	Gwyrdd / Green	↓	67.77%	66%	64%	63.47%	62.39%
33) Nifer cyfartalog y dyddiau gwaith a gymerwyd i glirio digwyddiadau tipio anghyfreithlon	Gwyrdd / Green	↓	0.3	1	1	1	0.25
34) Cilogramau y gwastraff gweddilliol a eneradir fesul person	Gwyrdd / Green	→	106kg	110kg	220kg	207kg	223kg
35) Canran yr holl geisiadau cynllunio a benderfynwyd mewn pryd	Gwyrdd / Green	↓	95%	90%	90%	91%	79%
36) Canran yr apeliadau cynllunio a wrthodwyd	Coch / Red	↑	40%	65%	65%	47%	50%
37) Canran yr achosion gorfodaeth cynllunio yr ymchwiliwyd iddynt o fewn 84 diwrnod	Gwyrdd / Green	↑	90%	80%	80%	87%	84%
38) Canran y prif ffyrdd A sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Gwyrdd / Green	↓	2.7%	3%	3%	2.6%	3%
39) Canran y ffyrdd B sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Gwyrdd / Green	↑	2.3%	4%	4%	2.6%	2.80%
40) Canran y ffyrdd C sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Gwyrdd / Green	↑	7.5%	9%	9%	7.6%	8.20%
41) Defnydd o danwydd ffosil bras gan fflyd y Cyngor (tCO2e)			-			515.07	486.85
42) Nifer y milltiroedd a deithiodd fflyd y Cyngor (milltiroedd)		↑	391,910			1,728,920	1,524,961
43) Nifer y milltiroedd a deithiodd fflyd lwyd / gweithwyr y Cyngor (milltiroedd)			-			790,899	786,247
44) Newid net mewn Allyriadau Nwyon Tŷ Gwydr (tCO2e) - Fflyd y Cyngor (Blynyddol) (%)			-			+6%	+ 26%

Coch - mwy na 10% yn is na'r targed a/neu angen ymyrraeth sylweddol   Ambr - rhwng 5% a 10% yn is na'r targed a/neu angen rhywfaint o ymyrraeth

Melyn - o fewn 5% o'r targed   Gwyrdd - ar darged neu'n uwch   Mae saethau tuedd yn cynrychioli perfformiad chwarter ar chwarter

Atodiad A - Cerdyn Sgorio Corfforaethol - Corporate Scorecard Ch-Q2 2023/24

Gofal Cwsmer / Customer Service	CAG / RAG	Tuedd / Trend	Canlyniad / Actual	Targed / Target	Canlyniad 22/23 Result	Canlyniad 21/22 Result	Canlyniad 20/21 Result
Siarter Gofal Cwsmer / Customer Service Charter							
01) Nifer y cwynion a dderbyniwyd (ac eithrio Gwasanaethau Cymdeithasol)			-	33	40	55	43
02) Nifer y cwynion Cam 2 a dderbynnwyd ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol		→	2	-	4	9	6
03) Nifer y Cwynion a gadarnhawyd / gadarnhawyd yn rhannol			1*	-	13	20	8
04) % o ymatebion ysgrifenedig o fewn 20 diwrnod (Corfforaethol)			-	80%	82%	80%	88%
05) % o ymatebion ysgrifenedig o fewn 20 diwrnod (Gwasanaethau Cymdeithasol)	Gwyrdd / Green	→	100%	80%	70%	66%	75%
06) Nifer y cwynion Cam 1 ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol		→	6	-	27	41	24
07) Nifer o bryderon (ac eithrio Gwasanaethau Cymdeithasol)			-	-	321	189	104
08) Nifer o ganmoliaethau			113*	-	495	658	662
09) % o Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Ymatebwyd o fewn yr Amserlen			-	80%	72%	79%	79.4%
Newid Cyfrwng Digidol / Digital Service Shift							
10) Nifer o ddefnyddwyr AppMôn (blynyddol)		↑	10k	-	59.5k	51k	33.5k
11) Nifer o adroddiadau a dderbyniwyd gan AppMôn		↑	19k	-	36k	66k	58k
12) Nifer o daliadau dros y we		↑	11.5k	-	26k	21k	18.5k
13) Nifer o daliadau dros y ffôn		↑	4.5k	-	9.5k	11k	7k
14) Nifer o 'ddilynwyr' CSYM ar Cyfryngau Cymdeithasol		↑	108k	-	100k	92k	42k
15) Nifer o ymwelwyr i wefan y Cygor		↑	200k	-	327k	-	-

*Dim yn cynnwys gwybodaeth corfforaethol

Rheoli Pobl / People Management	CAG / RAG	Tuedd / Trend	Canlyniad / Actual	Targed / Target	Canlyniad 22/23 Result	Canlyniad 21/22 Result	Canlyniad 20/21 Result
01) Nifer y staff yr awdurdod cyfan, gan gynnwys athrawon a staff mewn ysgolion (FTE)			2376	-	2288	2202	2180
02) Absenoldeb Salwch - dyddiau / shifftiau gwaith cyfartalog a gollwyd fesul FTE	Coch / Red	↓	4.21	3.81	9.15	8.73	6.68
03) Salwch Tymor Byr - dyddiau / shifftiau gwaith cyfartalog a gollwyd fesul FTE			1.58	-	4.54	3.70	1.94
04) Salwch Tymor Hir - dyddiau / shifftiau gwaith cyfartalog a gollwyd fesul FTE			2.63	-	4.61	5.03	4.74
05) Gweithwyr yr Awdurdod Lleol yn gadael (%) (Trosiant) (Blynyddol) (Ch4)			-	-	8%	10%	6%

Rheolaeth Ariannol / Financial Management	CAG / RAG	Tuedd / Trend	Cyllideb / Budget	Canlyniad / Actual	Amrywiant / Variance (%)	Rhagolygon o'r Gwariant / Forcasted Actual	Amrywiant a Ragwelir / Forcasted Variance (%)
02) Alldro diwedd blwyddyn a ragwelir (Refeniw)	Ambr / Amber	↑	£170,789,000			£171,157,000	0.28%
03) Alldro diwedd blwyddyn a ragwelir (Cyfalaf)		↓	£40,030,000			£36,431,000	-8.99%
04) Incwm o gymharu â Thargedau (ac eithrio grantiau)	Gwyrdd / Green	↑	-£6,717,659	-£7,344,745	9.33%		
05) Balansau cyffredinol diwedd y flwyddyn a ragwelir		↑				-£11,029,890	
06) Chost benthyca - % y gwariant refeniw a gyllidebwyd	Gwyrdd / Green	→	2.34%			2.33%	-0.01%
06) Nifer o Wasanaethau rhagwelir yn gorwario mwy na 5% o'i cyllideb		↑				1	
07) % of y Dreth Gyngor a gasglwyd (am y 3 blynedd ddiwethaf)	Melyn / Yellow	↑		98.00%			
08) % yr Amrywiol Ddyledion a gasglwyd (am y 3 blynedd ddiwethaf)	Ambr / Amber	↑		94.10%			
09) % y Rhent Tai a gasglwyd (am y 3 blynedd ddiwethaf)	Melyn / Yellow	→		98.5%			
10) % y Rhent Tai a gasglwyd heb gynnwys taliadau budd-dal (am y 3 blynedd ddiwethaf)	Melyn / Yellow	→		97.1%			

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	**PWYLLGOR GWAITH**
Dyddiad:	**28 TACHWEDD 2023**
Pwnc:	**MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW, CHWARTER 2 2023/24**
Aelod Portffolio:	**Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID**
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	**MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU)**
Awdur yr Adroddiad: **Ffôn:** **E-bost:**	**BETHAN HUGHES OWEN – RHEOLWR GWASANAETHAU CYFRIFEG** 01248 752663 BETHANOWEN2@YNYSMON.LLYW.CYMRU
Aelodau Lleol:	**Amherthnasol**

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

1. Ar 9 Mawrth 2023, gosododd y Cyngor gyllideb net ar gyfer 2023/24 gyda gwariant net y gwasanaethau o £174.569m, i'w gyllido o incwm y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a grantiau cyffredinol, yn ogystal â £3.780m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cynnwys cyfanswm o £3.109m ar gyfer eitemau cyffredinol ac eitemau na chynlluniwyd ar eu cyfer. Gosodwyd cyllideb o £2.893m ar gyfer Premiwm y Dreth Gyngor, sef cynnydd o £0.943m. Gosodwyd cyllideb gytbwys gyda'r cynnydd o 5.00% y cytunwyd arno yn y Dreth Gyngor.

2. Fel y llynedd, nid yw'r gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys unrhyw ofynion i wasanaethau wneud arbedion.

   Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor ar ddiwedd chwarter 2, 30 Medi 2023. Mae'n cynnwys crynodeb o'r sefyllfa a ragwelir ar gyfer y flwyddyn gyfan hefyd. Dylid nodi fod rhagweld y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn yn anodd ar ddiwedd chwarter 2, yn enwedig gan y gall misoedd y gaeaf effeithio ar gostau rhai gwasanaethau (yr Henoed a Phriffyrdd yw'r gwasanaethau sy'n cael eu heffeithio fwyaf). Gall y sefyllfa newid yn sylweddol, felly, wrth i weddill y flwyddyn fynd rhagddi, a chaiff y rhagolwg ei ddiweddaru ar ddiwedd chwarter 3 pan ddaw effaith y gaeaf yn fwy amlwg.

3. Derbyniwyd y dyfarniad cyflog ar gyfer staff NJC gan 2 o'r 3 Undeb ar 2 Tachwedd 2023, a bydd y dyfarniad cyflog yn cael ei ôl-ddyddio i Ebrill 2023. Nid yw'r costau ychwanegol hyn wedi'u cynnwys yng nghyllidebau'r gwasanaethau unigol eto ond, gan nad yw'r dyfarniad cyflog yn wahanol i'r swm a gynigiwyd gan y Cyflogwyr ym mis Mawrth 2023, bydd y cynnydd ar gyfer chwyddiant a gynhwyswyd yng nghyllidebau Gwasanaethau ar gyfer 2023/24, ynghyd â'r swm o £2m sy'n cael ei ddal mewn cyllideb wrth gefn, yn ddigon i gwrdd â'r gost ychwanegol ac, fel y cyfryw, ni fydd yn cael effaith sylweddol ar y ffigyrau a ragwelwyd. Bydd y gyllideb wrth gefn yn cael ei dyrannu yn awr i gyllidebau gwasanaeth a chaiff yr addasiadau hyn eu hadlewyrchu yn yr adroddiad ar gyfer chwarter 3.

4. Y sefyllfa ariannol gyffredinol a ragwelir ar gyfer 2023/24, gan gynnwys Cyllid Corfforaethol a chronfa'r Dreth Gyngor, yw gorwariant o £0.364m. Mae hyn yn cyfateb i 0.21% o gyllideb net y Cyngor ar gyfer 2023/24.

5. Argymhellir:-

   (i) Nodi'r sefyllfa a amlinellir yn Atodiadau A a B mewn perthynas â pherfformiad ariannol yr Awdurdod hyd yma a'r alldro a ddisgwylir ar gyfer 2023/24;
   (ii) Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2023/24, y manylir arnynt yn Atodiad C;
   (iii) Nodi'r modd y caiff costau asiantaeth ac ymgynghorwyr eu monitro ar gyfer 2023/24 yn Atodiadau CH a D.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?
Amherthnasol

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Mae'r mater hwn wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Ydi

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae hwn yn adroddiad ar gyfer monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio gydag adroddiadau eraill i osod y strategaeth ariannol ar gyfer y tymor canol a'r gyllideb flynyddol. Bydd anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu wrth osod y gyllideb flynyddol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?-	Amherthnasol
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy:	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut:-	Ymgynghorwyd â dinasyddion Ynys Môn fel rhan o broses gosod cyllideb 2023/24 ac ymgynghorir â nhw ynghylch cyllidebau yn y dyfodol.
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amherthnasol

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		**Beth oedd eu sylwadau?**
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi ystyried yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 7 Tachwedd 2023, ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r Tîm Arweinyddiaeth.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Caffael	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Mae'r Panel Sgriwtini Cyllid wedi adolygu'r sefyllfa ariannol ar ddiwedd chwarter 2 yn ei gyfarfod ar 26 Hydref 2023.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol

F – Atodiadau:

- Atodiad A – Adroddiad Alldro Refeniw Dros Dro ar gyfer 2023/24
- Atodiad B - Tabl Alldro Dros Dro 2023/24
- Atodiad C – Crynodeb o Gyllidebau wrth Gefn ar gyfer 2023/24
- Atodiad CH – Gwybodaeth ynglŷn â monitro Staff Asiantaeth 2023/24
- Atodiad D – Gwybodaeth ynglŷn á monitro Ymgynghorwyr 2023/24

Ff – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Cyllideb Refeniw 2023/24 (fel y cafodd ei hargymell gan y Pwyllgor hwn ar 2 Mawrth 2023 a'i mabwysiadu gan y Cyngor Sir ar 9 Mawrth 2023).

ATODIAD A

MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW – CHWARTER 2

1. Balans Cyffredinol

Roedd gan Gronfa'r Cyngor gronfeydd wrth gefn clustnodedig o £19.637m a chronfeydd wrth gefn ysgolion gwerth £6.716m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Arweiniodd yr alldro drafft ar gyfer 2022/23 at falans cyffredinol o £13.967m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol gyfredol. Roedd hyn yn well na'r balans agoriadol o £12.278m ar gyfer y flwyddyn flaenorol, sef 2021/22. Cyfrannodd y tanwariant drafft gwerth £1.212m at hyn, ynghyd â symudiadau yn y cronfeydd wrth gefn, megis dychwelyd cronfeydd wrth gefn clustnodedig nad oedd galw amdanynt. Gallai'r sefyllfa hon newid, serch hynny, os gwneir unrhyw addasiadau yn dilyn yr archwiliad.

Mae sefyllfa'r balansau cyffredinol ar ddiwedd y chwarter fel a ganlyn:-

Cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith	Swm £m	Pwrpas
Balans Agoriadol Drafft	(13.967)	Cronfa wrth gefn gyffredinol ddrafft wedi'i harchwilio ar 31 Mawrth 2023.
Gosod Cyllideb 2023/24 cytunwyd Mawrth 2023	3.780	
Ad-daliad Trethi Busnes Oriel Ynys Môn	(1.207)	Mae'r Cyngor wedi apelio'n llwyddiannus yn erbyn Gwerth Trethadwy Oriel Ynys Môn, yn dyddio'n ôl i 2010. Mae hyn yn golygu fod y Cyngor wedi derbyn ad-daliad am y rhan fwyaf o drethi busnes a dalwyd ers 2010.
Balans Diwygiedig Cronfa Gyffredinol y Cyngor	**(11.394)**	**Fel y nodwyd uchod, gallai hyn newid os gwneir unrhyw newidiadau yn dilyn yr archwiliad.**

Yr alldro a ragwelir ar hyn o bryd ar gyfer 2023/24 yw gorwariant amcangyfrifiedig o £0.364m. Os yw'r rhagolwg hwn yn gywir, byddai Balans Cyffredinol y Cyngor yn gostwng i £11.03m erbyn diwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn cymharu ag isafswm o £8.73m, sef 5% o gyllideb refeniw net 2023/24.

Gosodwyd cyllideb 2023/24 cyn cytuno ar ddyfarniad cyflog staff nad ydynt yn athrawon ar gyfer 2023/24. Pan gyhoeddwyd yr adroddiad hwn, roedd dyfarniad cyflog staff nad ydynt yn athrawon ar gyfer 2023/24 wedi'i gytuno. Wrth osod y gyllideb, roedd swm wrth gefn o £2m wedi'i gynnwys yn y gyllideb i gwrdd â'r gwahaniaeth posib yn y swm a ganiatawyd yn y gyllideb ddrafft a chynnig tâl y Cyflogwr. Yn ogystal, crëwyd cronfa wrth gefn glustnodedig gwerth £3.177m i ddarparu cyllid ychwanegol i gwrdd â chostau unrhyw ddyfarniad cyflog a fyddai'n uwch na'r swm a osodwyd yn y gyllideb, a gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn hon i gwrdd ag unrhyw gynnydd mewn costau oherwydd chwyddiant uchel.

Os nad yw'r gronfa wrth gefn yn ddigonol, mae'n debygol y bydd rhaid i'r Cyngor gynyddu'r gorwariant a ragwelir yn ei gyllideb refeniw net yn ystod 2023/24, a bydd rhaid cyllido unrhyw orwariant o falansau cyffredinol y Cyngor. Ar sail y rhagolwg presennol, bydd y gronfa wrth gefn glustnodedig yn ddigon i gyllido'r gorwariant a ragwelir ac ni fydd rhaid cyllido'r gost o'r balansau cyffredinol.

2. Perfformiad Ariannol fesul Gwasanaeth

2.1 Mae manylion y perfformiad ariannol fesul gwasanaeth a rhagolwg o'r alldro ar gyfer pob gwasanaeth wedi'i nodi yn Atodiad B. Rhagwelir gorwariant o £0.574m ar wasanaethau ar 31 Mawrth 2024. Mae tanwariant o £0.101m yn cael ei amcangyfrif ar gyfer Cyllid Corfforaethol. Yn ogystal, rhagwelir y bydd incwm o gasglu'r Dreth Gyngor safonol £0.216m yn llai na'r gyllideb, tra bydd incwm Premiwm y Dreth Gyngor £0.325m yn well na'r gyllideb. Y rhagolwg refeniw presennol ar gyfer 2023/24 yw gorwariant o £0.364m, ac mae hyn yn cyfateb i 0.21% o gyfanswm cyllideb refeniw net y Cyngor.

2.2 Mae Tabl 1 isod yn crynhoi'r gwahaniaethau sylweddol (tua £100k neu fwy):-

Tabl 1

	(Tan) / Gorwariant £'000	**%**
Addysg Ganolog	(289)	(5.3)
Oedolion	986	2.8
Gwasanaethau Plant	1,072	8.2
Gwastraff	(200)	(1.9)
Priffyrdd	(206)	(2.6)
TGCh	(283)	(6.7)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	(159)	(5.8)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	(557)	(21.3)
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer ac nad oes modd eu rheoli – yswiriant, costau cyfalaf pensiynau a dyledion drwg	400	0.0
Arall (cyfanswm y gwahaniaethau gwerth llai na £100k)	(190)	(0.0)
Cyfanswm y Gwahaniaethau - gor / (tan)wariant (heb gynnwys arian cyllido)	**(574)**	**(0.4)**

3. Esboniad am y Gwahaniaethau Sylweddol

3.1 Dysgu Gydol Oes

3.1.1 Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion

Ar ôl i'r Cyngor osod y gyllideb ar gyfer ysgolion, mae cyfrifoldeb am y gyllideb yn cael ei ddatganoli i'r ysgolion ac mae unrhyw dan neu orwariant blynyddol yn cael ei ddal yng nghronfeydd wrth gefn yr ysgolion unigol. Erbyn hyn, mae balansau cronfeydd wrth gefn ysgolion yn £6.716m, o gymharu â £7.827m ar 31 Mawrth 2022. Fodd bynnag, mae ysgolion wedi derbyn grantiau yn ystod blynyddoedd ariannol blaenorol i ddelio gydag effaith y pandemig. Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, mae ysgolion yn mynd yn ôl i 'fusnes fel arfer' a rhagwelir y bydd balansau ysgolion yn gostwng yn sylweddol erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24. Mae ysgolion wedi amcangyfrif y bydd £2.82m o'r balansau'n cael eu defnyddio i gydbwyso cyllideb refeniw 2023/24.

Addysg Ganolog

3.1.2 Roedd tanwariant o £167k (4.38%) yn y gwasanaeth hwn ar ddiwedd chwarter 2. Rhagwelir tanwariant o £289k (5.29%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae nifer o'r cyllidebau hyn yn cael eu harwain gan y galw.

3.1.3 Mae nifer o feysydd yn tan a gorwario o fewn y Gwasanaeth. Mae'r newidiadau mwyaf sylweddol o gymharu â'r hyn a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1 yn cael eu rhestru isod:-

- Cludiant Ysgol (Tacsis a Bysiau) – rhagwelir tanwariant o £85k. Mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £76k a nodwyd yn y chwarter blaenorol. Y prif reswm am hyn yw bod rhai contractau wedi dod i ben ac mae contractau newydd ar waith.

- Roedd llai o alw ar y gyllideb lleoliadau all-sirol yn 2022/23 ac mae hyn wedi parhau yn 2023/24. Rhagwelir tanwariant o £92k, sef cynnydd o £21k o gymharu â'r chwarter cyntaf. Disgyblion yn dychwelyd i addysg prif lif yw'r rheswm am hyn.

- Mae Eithriadau Cynradd yn bennawd sy'n dal cyllidebau amrywiol nad ydynt yn cael eu datganoli i ysgolion ond maent yn ymwneud â'r sector ysgolion cynradd. Yn ystod chwarter 1, rhagwelwyd tanwariant o £16k. Fodd bynnag, wedi i staff wneud gwaith mewn ymateb i'r newid yn y canllawiau ar gyfer delio gyda choncrit RAAC mewn dwy ysgol uwchradd, ni fydd y gyllideb trwsio a chynnal a chadw'n cael ei defnyddio'n llawn. Mae'r holl dai ysgolion cynradd wedi eu gwerthu bellach, felly, bydd tanwariant o £17k yn y maes hwn. Derbyniwyd ad-daliad sylweddol ar fil trydan hefyd. Gyda'i gilydd, mae'n golygu fod tanwariant o £66k yn cael ei ragweld erbyn hyn.

- Roedd yr adroddiad chwarter 1 yn nodi gorwariant o £30k yn y gyllideb Eithriadau Uwchradd ond, erbyn hyn, y sefyllfa yw tanwariant o £2k. Ni fydd y gyllideb trwsio a chynnal a chadw'n cael ei defnyddio'n llawn oherwydd yr angen i ymateb i'r broblem concrit RAAC.

- Mae'r rhagolwg ar gyfer y ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar wedi newid o danwariant o £30k yn chwarter 1 i danwariant o £66k yn chwarter 2. Y rheswm am hyn yw bod y Cynllun Cyfeirio yn cael ei gynnwys o dan y ddeddfwriaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd erbyn hyn.

3.1.4 Diwylliant

3.1.4.1 Roedd tanwariant o £63k (9.08%) yn y gwasanaeth hwn yn ystod y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £18k (1.30%) ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd yr adroddiad chwarter 1 yn rhagweld gorwariant o £46k, a'r rheswm pennaf am y gwahaniaeth o £64k o un cyfnod adrodd i'r nesaf , yn bennaf, yw'r broses ailstrwythuro sy'n mynd rhagddi yn y Gwasanaeth Archifau, sef swm o £40k. Rhagwelir gorwariant o £125k ar Oriel Ynys Môn, ac mae hyn yn well na'r swm o £130k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Y rhagolwg ar gyfer y gwasanaeth Llyfrgelloedd yw tanwariant £78k, o gymharu â thanwariant £59k yn chwarter 1. Yn bennaf, mae hyn oherwydd swyddi gweigion ac ni ddefnyddiwyd y cyllidebau staff dros dro yn llawn. Nid yw'r ffigyrau hyn yn cynnwys yr ad-daliad Trethi Busnes a dderbyniwyd ar gyfer Oriel Ynys Môn gan ei fod yn cael ei drin fel trafodyn corfforaethol yn hytrach na'i roi i'r gwasanaeth.

3.2 Gofal Cymdeithasol Oedolion

3.2.1 Roedd gorwariant o £639k (3.99%) yn y gwasanaeth hwn ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir gorwariant o £986k (2.80%) erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn £545k yn well na'r gorwariant o £1.531m a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1.

3.2.2 Mae'r elfennau yn y gwahaniaeth yn yr alldro yn cael eu dangos yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2

Dadanosddiad o'r Sefyllfa a Ragwelir ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion ar Ddiwedd y Flwyddyn 2023/24

Gwasanaeth	Dadansoddiad o Incwm / Gwariant								
	Preswyl	Nyrsio	Gofal Cartref	Gofal Dydd	Llety â Chymorth	Staffio	Arall	Grantiau a Ddefnyddiwyd	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Yr Henoed	335	(178)	255	0	0	148	(39)	(20)	**501**
Anableddau Corfforol	410	(21)	228	0	0	3	8	(332)	**296**
Anableddau Dysgu	264	0	(42)	165	614	(3)	(122)	(476)	**400**
Iechyd Meddwl	470	0	44	0	93	(64)	7	(332)	**218**
Uned Ddarparu – Rheoli a Staffio	352	0	(696)	(158)	(43)	(170)	5	(17)	**(727)**
Uned Ddarparu - Incwm	216	0	0	82	0	0	0	0	**298**
CYFANSWM	**2,047**	**(199)**	**(211)**	**89**	**664**	**(86)**	**(141)**	**(1,177)**	**986**

3.2.3 Mae'r rhan fwyaf o'r gwahaniaeth o gymharu â'r cyfnod adrodd diwethaf i'w weld ym maes Anableddau Corfforol, lle mae'r gorwariant o £516k a ragwelwyd wedi gostwng i orwariant o £296k, ac Anableddau Dysgu, lle mae'r gorwariant a ragwelwyd wedi gostwng o £744k i £400k.

3.2.4 Gellir priodoli'r prif wahaniaeth ym maes Anableddau Corfforol ac Anableddau Dysgu i newidiadau wrth i gleientiaid newydd ddod i mewn i'r gwasanaeth ac wrth i gleientiaid presennol adael, gan fod cost pecynnau gofal unigol yn amrywio. Er bod nifer y cleientiaid yn y gwasanaethau hyn yn isel, gall y gwahaniaeth yng nghost pecynnau gofal fod yn sylweddol, gan arwain at newid mawr yn y rhagolwg.

3.3 Gwasanaethau Plant

3.3.1 Mae gorwariant o £779k (9.91%) yn y gwasanaeth hwn ar ddiwedd yr ail chwarter o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Fodd bynnag, rhagwelir gorwariant o £1,072k (8.24%) ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn gynnydd o £426k yn y gorwariant a ragwelwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Er bod mân wahaniaethau yn y rhagolygon o fewn y Gwasanaeth, y ddau brif faes lle gwelwyd newid o un cyfnod adrodd i'r nesaf yw Comisiynu a Gwaith Cymdeithasol, lle bu cynnydd o £137k yn y tanwariant, o £160k i £297k, oherwydd swyddi gweigion, a chyllidebau plant sy'n derbyn gofal, lle gwelwyd cynnydd o £627k yn y gorwariant a ragwelwyd yn ystod y cyfnod adrodd diwethaf, o £680k i £1,307k.

3.3.2 Dau leoliad newydd, sy'n costio £617k, a £261k o gostau ychwanegol oherwydd newidiadau i leoliadau presennol sydd bennaf i gyfrif am y gwahaniaeth yn y rhagolwg ar gyfer y gyllideb Plant sy'n Derbyn Gofal. Daeth dau leoliad i ben, gan arbed £123k, a bu gostyngiad o £48k yn y rhagolwg ar gyfer lleoliadau Lloches. Roedd gostyngiad o £85k mewn costau maethu.

3.3.3 Mae disgwyl gorwariant o £139k yn y Gwasanaeth Cefnogi Teuluoedd ac mae hyn ychydig yn fwy na'r £124k a nodwyd yn chwarter 1. Y fenter 'Pan Fydda i'n Barod' sydd i gyfrif am hyn.

3.3.4 Rhagwelir tanwariant o £112k ar Gefnogaeth Integredig i Deuluoedd, ac mae hyn yn fwy na'r tanwariant o £87k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Mae'r gwasanaethau Ieuenctid yn parhau i ragweld tanwariant o £60k.

3.3.5 Rhagwelir gorwariant o £51k yn y gyllideb Plant ag Anableddau, ac mae hyn £25k yn well na'r gorwariant o £76k a nodwyd yn y cyfnod adrodd blaenorol. Mae'n ymwneud yn bennaf â chleientiaid Taliadau Uniongyrchol.

3.3.6 Rhagwelir gorwariant o £11k ar y gyllideb "Plant a Theuluoedd Eraill", ac mae hyn £48k yn well na'r ffigwr o £59k a nodwyd yn yr adroddiad blaenorol 1.

3.4 Tai (Cronfa'r Cyngor)

3.4.1 Rhagwelir tanwariant o £64k (4.00%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro ac mae hyn yn wahaniaeth o £146k o gymharu â gorwariant o £82k a ragwelwyd yn chwarter 1. Mae'r gwelliant pennaf yn y rhagolwg i'w weld yn y cyllidebau Gweinyddu Tai. Roedd disgwyl gorwariant o £123k ar Weinyddu Tai yn ystod chwarter 1, ond y rhagolwg yn chwarter 2 yw tanwariant o £12k, sef gwahaniaeth o £135k. Trosglwyddo Premiwm y Dreth Gyngor yn ganolog oedd i gyfrif am hyn, yn ogystal ag ailasesu'r gyllideb yr oedd y Gwasanaeth yn ei dal. Mae'r cyllidebau Adnewyddu Tai Sector Preifat bellach yn rhagweld tanwariant o £24k, o gymharu â chyllideb gytbwys yn y chwarter blaenorol, ac oedi cyn recriwtio i'r swydd wag, swyddog tai gwag, yw'r rheswm am hyn. Yn ystod chwarter 2 mae'r rhagolwg ar gyfer Strategaeth Tai hefyd wedi newid o danwariant o £19k i gyllideb gytbwys. Newidiadau staffio a chynnydd mewn gwariant oherwydd yr angen i ddarparu llety i'r gymuned sipsiwn a theithwyr a fu'n ymweld ag Ynys Môn yn ystod yr ail chwarter sydd i gyfrif am hyn.

3.4.2 Mae nifer y bobl ddigartref sy'n troi at y Cyngor am gymorth yn parhau i fod yn sylweddol uwch nag yn y gorffennol, a hynny am nifer o resymau. Mae hyn yn adlewyrchu patrwm tebyg a welwyd ledled Cymru wrth i Gynghorau ddelio gyda ffoaduriaid, mwy o fewnfudo, effaith yr argyfwng costau byw a phrinder llety rhent yn y sector preifat. Ar hyn o bryd, mae cyllid grant Llywodraeth Cymru'n cwrdd â'r gost ac mae hyn, yn ogystal â chamau gan y Cyngor i ganfod llety heblaw am wely a brecwast ar gyfer cleientiaid, yn golygu fod gwariant o fewn y cyllid sydd ar gael.

3.5 Rheoleiddio a Datblygu Economaidd

3.5.1 Economaidd a Chymuned (gan gynnwys Cyrchfan a Hamdden)

3.5.1.1 Yn gyffredinol, roedd tanwariant o £106k (6.35%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £59k (1.84%) ar ddiwedd y flwyddyn.

3.5.1.2 Mae disgwyl tanwariant o £31k ar elfen Datblygu Economaidd y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn well na'r gorwariant o £27k a ragwelwyd yn chwarter 1. Mae hyn, yn rhannol, o ganlyniad i oedi cyn cychwyn y broses recriwtio i lenwi nifer o swyddi gweigion.

3.5.1.3 Rhagwelir tanwariant o £71k yn yr adain Cyrchfan ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd targedau ar gyfer cofrestru badau dŵr personol wedi cael eu cyflawni'n llawn yn dilyn tymor yr haf, ond dim ond 60% o'r lansiadau a gyflawnwyd hyd yma. Mae casglu ffioedd angori yn well nag yr oedd y llynedd ac mae ar y trywydd iawn i ddychwelyd i'r lefel a welwyd cyn covid. Mae'r gyllideb wardeiniaid traeth tymhorol a'r gyllideb staff yn tanwario ac mae swydd harbwr feistr Porthaethwy yn wag, a daeth y swydd Uwch Swyddog Morwrol yn wag yn ddiweddar.

3.5.1.4 Ar hyn o bryd, mae'r adain Hamdden yn rhagweld gorwariant o £43k ar ddiwedd y flwyddyn, o gymharu â gorwariant o £52k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Mae targedau incwm debyd uniongyrchol wedi dychwelyd i'r lefelau a welwyd cyn y pandemig ac mae'n perfformio'n well na'r targedau incwm ar gyfer rhan gyntaf y flwyddyn ariannol. Serch hynny, mae costau cyflenwadau, gwasanaethau ac ynni wedi codi oherwydd chwyddiant.

3.5.2 Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd

3.5.2.1 Hyd at ddiwedd y cyfnod, mae tanwariant o £808k (45.29%) yn y gwasanaeth hwn o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £159k (5.82%) ar alldro.

3.5.2.2 Yr alldro a ragwelir ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio yw tanwariant o £63k, ac mae hyn ychydig yn wahanol i'r tanwariant o £80k a ragwelwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Swydd a ddaeth yn wag yn yr adain Rheoli Adeiladu sydd i gyfrif am y gwahaniaeth – ond mae ymarfer recriwtio'n mynd rhagddo ar hyn o bryd, ac mae'r tanwariant gwerth £33k yn yr adain Weithredu a Chadwraeth yn cael ei ailgyfeirio er mwyn ymestyn contractau dros dro yn y tîm Cynllunio.

3.5.2.3 Mae'r tanwariant a ragwelwyd yn y Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd wedi cynyddu o £75k yn chwarter 1 i £96k yn chwarter 2. Mae nifer o ffactorau wedi arwain at y cynnydd yn y tanwariant a ragwelir, ond y prif reswm yw bod y Gwasanaeth wedi derbyn cyfraniadau ychwanegol am waith a gyflawnwyd gan staff y gwasanaeth. Roedd disgwyl cyllideb gytbwys ar ddiwedd chwarter 1, yn y Gwasanaeth Cofrestryddion, ond mae incwm yn well na'r proffil oherwydd bod mwy o seremonïau wedi'u cynnal yn dilyn y cyfnod clo oherwydd Covid, er bod y cynnydd hwn yn dechrau arafu erbyn hyn.

3.5.2.4 I'r gwrthwyneb, mae'r tanwariant o £52k a ragwelwyd yn yr adain Iechyd yr Amgylchedd wedi gostwng i £25k, gan fod yr incwm a gasglwyd yn ystod yr ail chwarter yn is na'r disgwyl. Mae'r cyllidebau Marchnadoedd wedi gorfod newid y rhagolwg hefyd, o gyllideb gytbwys yn chwarter 1 i orwariant o £16k, gan fod yr incwm yn llawer is na'r disgwyl.

3.6 Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo

3.6.1 Priffyrdd

3.6.1.1 Roedd tanwariant o £854k (18.92%) yn y gwasanaeth yn ystod y cyfnod. Rhagwelir tanwariant o £206k (2.59%) ar ddiwedd y flwyddyn, sef £139k yn llai na'r tanwariant a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1 (£345k). Mân addasiadau ledled yr adran sydd i gyfrif am y gwahaniaeth yn y rhagolwg, ac mae gwaith ychwanegol yn cael ei gyllido o'r incwm Gwaith Stryd ychwanegol a gafodd ei ragweld yn flaenorol.

3.6.2 Gwastraff

3.6.2.1 Roedd tanwariant o £165k (3.48%) yn y Gwasanaeth Gwastraff yn ystod y cyfnod a rhagwelir tanwariant o £200k (1.94%) ar alldro. Mae hyn yn newid sylweddol o gymharu â'r rhagolwg o £490k yn chwarter 1.

3.6.2.2 Mae'r rhagolwg ar gyfer y gyllideb wedi newid mewn dau faes penodol, sef Gorsaf Drosglwyddo Penhesgyn ac Ailgylchu. Gwelwyd cynnydd cyffredinol mewn costau, yn enwedig y defnydd o danwydd yn ogystal â chynwysyddion. Wrth edrych ar y rhagolwg, gallai rhai meysydd allweddol effeithio ar y sefyllfa derfynol, ac maent yn cynnwys y posibilrwydd y bydd Llywodraeth Cymru'n gosod dirwy am fethu â chyflawni targedau ailgylchu ar gyfer 2021-22 a 2022-23. Gallai pris deunydd ailgylchu sy'n cael ei werthu ostwng, ac ni roddwyd ffigwr eto ar fater cyflogaeth sydd wedi cael ei setlo.

3.6.3 Eiddo

3.6.3.1 Mae gorwariant o £16k (5.14%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a'r rhagolwg yw gorwariant o £59k (3.70%) erbyn diwedd y flwyddyn. Mae hyn yn newid sylweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf ac mae'r hyn sydd i gyfrif amdano'n cael ei esbonio isod.

3.6.3.2 Mae cynnydd o £10k yn y tanwariant a ragwelir yn y gwasanaeth glanhau oherwydd oedi cyn hysbysebu swydd wag. Er bod y broses o ailstrwythuro'r adran bron yn gyflawn, mae peth gwaith i'w wneud eto ,ac, er bod rhai swyddi wedi'u llenwi'n llwyddiannus, mae rhai swyddi'n parhau i fod yn wag o fewn y gwasanaeth. Roedd y gyllideb ymgynghorwyr a'r gyllideb arolygon yn rhagweld cyllideb gytbwys ar ddiwedd chwarter 1, ond mae'r gwasanaeth bellach yn defnyddio'r tanwariant ar staffio i gynnal a chwblhau arolygon ar gyflwr adeiladau ysgol.

3.7 Trawsnewid

3.7.1 Roedd gorwariant o £45k yn y Gwasanaeth Trawsnewid ar ddiwedd y cyfnod ond dylai'r sefyllfa wella yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol a disgwylir tanwariant o £328k yn y Gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

3.7.1.1 Roedd gorwariant o £27k (2.98%) yn y swyddogaeth AD yn ystod y cyfnod, o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir gorwariant o £13k (0.80%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn £8k yn llai na'r gorwariant o £21k a ragwelwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Pan osodir cyllidebau staffio, mae disgwyl y bydd nifer fechan o staff ym mhob gwasanaeth yn gadael ac y bydd swyddi yn wag yn ystod y broses recriwtio, felly, nid yw'r gyllideb staffio yn cyllido 100% o'r costau. Mewn gwasanaethau llai, lle mae trosiant staff yn isel, gall hyn arwain at orwariant ar gyllidebau staffio a dyna'r disgwyl ar gyfer y swyddogaeth AD, er y gall y sefyllfa newid yn ystod gweddill y flwyddyn os yw staff yn gadael eu swyddi presennol. Bydd y gorwariant o £28k a ragwelir yn cael ei wrthbwyso gan danwariant o £15k a ragwelir ar hyfforddiant canolog.

3.7.1.2 Roedd gorwariant o £63k (2.55%) yn yr adain TGCh o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Er hynny, rhagwelir tanwariant o £283k (6.66%) ar alldro, ac mae hyn yn gynnydd o £253k yn y tanwariant ers y cyfnod adrodd diwethaf. Anawsterau parhaus wrth geisio llenwi swyddi gweigion a phroses ailstrwythuro sy'n mynd rhagddi yn dilyn trosglwyddo cyfrifoldeb am TGCh mewn ysgolion i'r gwasanaeth sydd i gyfrif am hyn. Gallai oedi pellach gynyddu'r tanwariant ymhellach wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi, ond gallai chwyddiant uwch gynyddu'r gorwariant ar feddalwedd.

3.7.1.3 Roedd tanwariant o £45k (8.11%) yn yr Adain Trawsnewid Corfforaethol yn ystod y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £58k (4.81%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £44k a nodwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Swydd wag sydd heb ei llenwi yw'r rheswm am hyn.

3.8 Adnoddau (ac eithrio Budd- daliadau a Roddwyd)

3.8.1 Ar ddiwedd y cyfnod, mae gorwariant o £96k (4.59%) yn y swyddogaeth Adnoddau o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Serch hynny, y rhagolwg ar gyfer alldro yw tanwariant o £26k (0.68%) ac mae hyn ychydig yn llai na'r swm o £30k a nodwyd ar ddiwedd chwarter 1.

3.8.2 Mae'r mwyafrif o'r costau yn y Gwasanaeth yn gysylltiedig â staff, ac mae rhai swyddi gweigion (Archwilio Mewnol, y Dreth Gyngor a Budd-daliadau) yn cael eu llenwi gan staff asiantaeth er mwyn sicrhau parhad yn y gwasanaeth ac i ddelio gyda gwaith sydd wedi pentyrru o ganlyniad i gynnydd yn y llwyth gwaith (grantiau costau byw, taliadau prydau ysgol am ddim). Swydd wag yn yr adain Archwilio Mewnol yw'r rheswm fod y rhagolwg wedi newid o chwarter 1 i chwarter 2, ond mae hyn yn cael ei wrthbwyso'n rhannol oherwydd bod costau bancio wedi cynyddu. Mae disgwyl tanwariant o £47k yn yr Adain Gaffael oherwydd mentrau prynu, h.y. cyllidebau prynu canolog ac ad-daliadau ar gardiau caffael, ac mae llai o alw am wariant ar rai eitemau o dan gyllidebau caffael canolog gan fod mwy o staff yn gweithio gartref (papur, llungopiwyr, deunydd ysgrifennu a dodrefn).

3.9 Busnes y Cyngor

3.9.1 Roedd tanwariant yn y swyddogaeth o £38k (4.00%) yn ystod y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £52k (2.55%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn yn fwy na'r gorwariant o £11k a nodwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Swyddi gweigion a newidiadau staffio sydd i gyfrif am hyn.

3.10 Costau Corfforaethol a Democrataidd

3.10.1 Roedd tanwariant o £246k (15.31%) yn y swyddogaeth ar ddiwedd y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £557k (21.33%) ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn ychydig yn uwch na'r swm o £511k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1.

3.10.2 Mae Cefnogaeth a Threuliau Aelodau yn rhagweld gorwariant o £7k.

3.10.3 Mae'r gyllideb ar gyfer cyfraniadau pensiwn eilaidd y cyflogwr i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei dal o dan y gyllideb Corfforaethol a Democrataidd yn y lle cyntaf, ac yna'n cael ei rhyddhau i gyllidebau Gwasanaeth wrth i'r cyfraniadau gael eu talu. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd costau cyfraniadau eilaidd y cyflogwr £716k yn is na'r gyllideb, ond bydd y ffigwr hwn yn gostwng ar ôl cytuno ar y dyfarniad cyflog ac wrth i staff dderbyn eu codiad cyflog, wedi'i ôl-ddyddio i Ebrill 2023.

3.10.4 Rhagwelir gorwariant o £34k ar Gwnsela Staff, ar sail ffigyrau presennol. Mae'r gyllideb yn cael ei harwain gan y galw, felly, bydd y ffigwr yn amrywio yn dibynnu ar yr angen. Yn ogystal, mae disgwyl gorwariant o £43k ar Ffioedd Archwilio a £72k ar ffioedd Crwner.

3.11 Rheolaeth Gorfforaethol

3.11.1 Roedd gorwariant o £8k (1.99%) yn y swyddogaeth ar gyfer y cyfnod a rhagwelir gorwariant o £15k (1.91%) ar alldro. Mae hyn yn unol â'r rhagolwg yn chwarter 1, a'r rheswm am hyn yw nad ydi 100% o gostau staff yn cael eu cynnwys yn y gyllideb (fel y mae paragraff 3.7.1.1 uchod yn ei esbonio).

4. Cyllid Corfforaethol (yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd)

4.1 Mae disgwyl tanwariant o £82k ar Gyllid Corfforaethol yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd, ar ddiwedd y flwyddyn.

4.2 Roedd y gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys rhai eitemau a gadwyd yn ganolog fel cyllidebau wrth gefn, ac roedd cyfanswm y cyllidebau hyn yn £4,265k. Bydd y mwyafrif o'r cyllidebau hyn yn cael eu trosglwyddo i gyllidebau Gwasanaeth yn ystod y flwyddyn. Mae Atodiad C yn cynnwys crynodeb o'r cyllidebau wrth gefn, ac mae'n dangos fod £336k wedi cael ei drosglwyddo'n barod i gyllidebau a gymeradwywyd.

4.3 Mae'r gyllideb cyllido cyfalaf yn cynnwys tair elfen: y swm a roddir o'r neilltu i gwrdd ag ad-daliadau yn y dyfodol (Darpariaeth Refeniw Isaf – MRP), llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfredol a llog a dderbynnir ar falansau arian parod yng nghyfrifon banc a buddsoddiadau eraill y Cyngor. Mae oedi mewn prosiectau cyfalaf, ac yn arbennig yn y rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, yn golygu fod angen i'r Cyngor fenthyca llai ac mae hynny, yn ei dro, yn golygu fod costau MRP a llogau yn is. Bu i'r Cyngor elwa ar y cynnydd yn y cyfraddau llog, ac mae buddsoddiadau'n cynhyrchu symiau sylweddol o incwm llog. Rhagwelir y bydd cyfanswm y llog a dderbynnir yn uwch na'r gyllideb o £1m. O ganlyniad rhagwelir tanwariant o £89k yn y gyllideb Cyllido Cyfalaf.

4.4 Roedd cyllideb Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn caniatáu ar gyfer cynnydd yn nifer yr achosion a chynnydd yn y Dreth Gyngor. Ar sail lefel bresennol y dyfarniadau, mae'n bosib y bydd y gyllideb hon yn tanwario, ond mae sefyllfa'n newid wrth i waith tymhorol ddod i ben ac wrth i bobl ddychwelyd i'r system fudd-daliadau a gallai'r cynnydd mewn diweithdra a ragwelir yn ystod y misoedd nesaf hefyd olygu fod mwy o bobl yn derbyn cymorth trwy'r cynllun hwn. Y rhagolwg ar gyfer y chwarter hwn, felly, fel y chwarter diwethaf, yw y bydd y gyllideb yn cydbwyso ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Bydd y gyllideb hon yn cael ei monitro'n ofalus yn ystod y trydydd chwarter a chaiff y rhagolwg ei ddiweddaru yn yr adroddiad monitro'r gyllideb ar gyfer chwarter 3.

5. Casglu'r Dreth Gyngor

5.1 Mae cyllideb Cronfa'r Dreth Gyngor yn cael ei phenderfynu gan ddefnyddio amcangyfrif o'r ddyled y gellir ei chasglu ar gyfer y flwyddyn bresennol yn unig, yn seiliedig ar ffigwr sylfaen y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2022. Nid yw'n caniatáu ar gyfer ôl-ddyledion o flynyddoedd a fu a gasglwyd, addasiadau i rwymedigaethau yn codi o flynyddoedd y gorffennol (eithriadau, disgowntiau person sengl, trosglwyddo eiddo i drethi busnes ac ati), newidiadau yn sylfaen y dreth ar gyfer y flwyddyn gyfredol, neu ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn ddieithriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Oherwydd y dirwasgiad sydd ar ddod, a chan fod costau byw yn cynyddu, bydd angen monitro'r gyllideb hon yn ofalus yn y dyfodol. Mae disgwyl i incwm y Dreth Gyngor graidd fod £216k yn is na'r gyllideb, ond gall hyn newid yn sylweddol yn ystod y flwyddyn.

5.2 Dyluniwyd premiwm y Dreth Gyngor i annog perchnogion eiddo gwag ac ail gartrefi i ddychwelyd yr eiddo i ddefnydd cyffredinol ac, fel y cyfryw, mae risg y gallai nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm ostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Er mwyn lliniaru'r risg hwn, gosodwyd sylfaen y dreth ar gyfer eiddo sy'n talu'r premiwm ar 80% ac, os nad yw nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm yn gostwng yn sylweddol, yna bydd y gyllideb yn cynhyrchu gwarged. Unwaith eto, mae'r premiwm sy'n daladwy ar ail gartrefi wedi gostwng oherwydd bod eiddo wedi trosglwyddo o'r gofrestr ddomestig i'r gofrestr Trethi Busnes ond, er bod eiddo wedi cael eu trosglwyddo, mae niferoedd cyffredinol ail gartrefi wedi aros yn weddol gyson ac, oherwydd hynny, rhagwelir gwarged o £325k ar gyllideb premiwm y Dreth Gyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

6. Arbedion Cyllidebol 2023/24

6.1 Nid oedd angen i'r gwasanaethau wneud unrhyw arbedion cyllidebol yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24.

7. Costau Asiantaeth ac Ymgynghorwyr

7.1 Yn ystod y flwyddyn hyd yma, gwariwyd £846k ar staff Asiantaeth. Roeddent yn cael eu cyllido'n rhannol, yn bennaf, o gyllidebau staff oherwydd eu bod yn gysylltiedig â swyddi gweigion, tra bod £279k yn ymwneud â gweithwyr llanw ar gyfer swyddi gweigion. Gwariodd y Gwasanaeth Gwastraff £147k ar weithwyr mewn canolfannau ailgylchu. Mae manylion llawn wedi'u cynnwys yn Atodiad CH.

7.2 Gwariwyd cyfanswm o £237k ar Ymgynghorwyr yn ystod y cyfnod rhwng Gorffennaf a Medi 2023, a chyllidwyd £129k o'r gwariant hwnnw gan grantiau neu o ffynonellau allanol. Mae Atodiad D yn cynnwys crynodeb llawn o'r gwariant fesul gwasanaeth ynghyd â manylion ychwanegol am y gwariant.

8. Casgliad

8.1 Mae'r rhagolwg ariannol ar ddiwedd yr ail gyfnod ychydig yn well na'r rhagolwg ar ddiwedd chwarter 1 ond, er hynny, mae gorwariant, a fydd yn cael ei gyllido o falansau cyffredinol y Cyngor, yn dal i gael ei ragweld. Mae Penaethiaid Gwasanaeth a Chyfarwyddwyr yn ymwybodol o'r pwysau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y dyfodol a phwysigrwydd ceisio cadw gwariant o fewn y gyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Er na roddwyd unrhyw gyfarwyddyd ffurfiol mewn perthynas â chymryd camau i leihau gwariant (e.e. peidio â recriwtio staff), bydd yr holl wariant yn ystod y misoedd nesaf yn cael ei graffu er mwyn sicrhau mai dim ond gwariant hanfodol sy'n digwydd a bydd swyddi gwag yn cael eu hadolygu cyn penderfynu a ddylai swydd wag gael ei hysbysebu.

8.2 Mae nifer o faterion a phryderon yn bodoli o hyd a allai newid y rhagolwg yn ystod ail hanner y flwyddyn. Maent yn cynnwys:-

i. Effaith dyfarniad cyflog terfynol staff NJC ar gostau er, fel y nodwyd uchod, mae disgwyl i'r costau ychwanegol terfynol fod o fewn y ddarpariaeth ychwanegol yn y gyllideb.

ii. Mae'r sefyllfa mewn perthynas â Gofal Cymdeithasol yn achosi pryder penodol, a rhagwelir gorwariant o £2.058m yn y Gwasanaethau Oedolion a Phlant. Serch hynny, mae'r defnydd o grantiau ychwanegol a chronfeydd wrth gefn i ostwng y gorwariant yn cuddio'r sefyllfa wirioneddol. Oni bai am y cyllid ychwanegol hwn, byddai'r gorwariant oddeutu £3.5m. Mae'r rhagolwg yn seiliedig ar lefel bresennol y galw, ond mae'r galw'n amrywio yn ystod y flwyddyn a gall newid yn sylweddol e.e. gall un lleoliad ar gyfer cleient dibyniaeth uchel sydd ag anghenion gofal arbenigol gostio rhwng £250k a £500k. Bydd unrhyw gynnydd yn y galw am wasanaethau'n sicr o olygu fod y sefyllfa'n gwaethygu.

iii. Yn y pendraw, bydd yr argyfwng costau byw yn arwain at gynnydd yn y galw am wasanaethau'r Cyngor (Digartrefedd, Cyngor ar Ddyledion, Cymorth Iechyd Meddwl, Gwasanaethau Plant) a gallai arwain at ostyngiad mewn incwm mewn gwasanaethau megis hamdden, diwylliant, cynllunio a ffioedd parcio, wrth i bobl wario llai ar eitemau nad ydynt yn hanfodol. Gallai'r newidiadau posib hyn yn y galw am wasanaethau gael effaith negyddol ar sefyllfa ariannol y Cyngor.

Wrth i weddill y flwyddyn ariannol fynd rhagddi, bydd effaith yr uchod yn cael ei ymgorffori yn yr adroddiadau monitro'r dyfodol wrth i'r sefyllfa ddod yn fwy eglur.

8.3 Bydd y sefyllfa ariannol yn 2023/24 hefyd yn dylanwadu ar strategaeth ariannol y Cyngor ar gyfer 2024/25 a thu hwnt, gan y bydd yn amlygu'r angen i ail-alinio cyllidebau i adlewyrchu'r cynnydd mewn costau a welwyd yn 2023/24 ac adlewyrchu'r newid yn y galw am wasanaethau. Bydd unrhyw orwariant sylweddol hefyd yn arwain at erydu cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol y Cyngor, gan gyfyngu ar y gallu i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a balansau i gynorthwyo i gydbwyso'r gyllideb refeniw yn 2024/25. Bydd rheolwyr yn monitro'r sefyllfa ariannol yn ofalus yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol ac efallai y bydd rhaid rhoi mesurau ar waith i arbed costau yn 2023/24, er mwyn cynnal lefel bresennol y cronfeydd clustnodedig a balansau cyffredinol.

ATODIAD B

Alldro Refeniw a Ragwelir ar gyfer y Flwyddyn Ariannol a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2024 - Chwarter 2

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
	£'000	£'000	£'000	£'000	%	£'000	£'000	%	£'000
Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc ***Education, Skills and Young People***									
Cyllideb Datganoledig Ysgolion *Delegated Schools Budget*	56,592	27,595	27,595	0	0.00%	56,592	0	0.00%	0
Addysg Canolog *Central Education*	5,458	(3,810)	(3,977)	(167)	4.38%	5,169	(289)	-5.29%	(135)
Diwylliant *Culture*	1,381	694	631	(63)	-9.08%	1,363	(18)	-1.30%	46
Gwasanaethau Oedolion ***Adult Services***	35,223	16,006	16,645	639	3.99%	36,209	986	2.80%	1,531
Gwasanaethau Plant ***Children's Services***	13,013	7,861	8,640	779	9.91%	14,085	1,072	8.24%	648
Tai ***Housing***	1,602	1,207	1,152	(55)	-4.56%	1,538	(64)	-4.00%	82
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo ***Highways, Waste & Property***									
Priffyrdd *Highways*	7,959	4,514	3,660	(854)	-18.92%	7,753	(206)	-2.59%	(345)
Eiddo *Property*	1,593	311	295	(16)	-5.14%	1,652	59	3.70%	(100)
Gwastraff *Waste*	10,334	4,736	4,571	(165)	-3.48%	10,134	(200)	-1.94%	(490)

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd ***Regulation & Economic Development***									
Datblygu Economaidd *Economic Development*	3,204	1,668	1,562	(106)	-6.35%	3,145	(59)	-1.84%	12
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd *Planning and Public Protection*	2,733	1,784	976	(808)	-45.29%	2,574	(159)	-5.82%	(155)
Trawsnewid ***Transformation***									
Adnoddau Dynol *Human Resources*	1,633	905	932	27	2.98%	1,646	13	0.80%	21
TGCh *ICT*	4,249	2,473	2,536	63	2.55%	3,966	(283)	-6.66%	(30)
Trawsnewid Corfforaethol *Corporate Transformation*	1,207	555	510	(45)	-8.11%	1,149	(58)	-4.81%	(44)
Adnoddau ***Resources***	3,818	2,092	2,188	96	4.59%	3,792	(26)	-0.68%	(32)
Busnes y Cyngor ***Council Business***	2,039	949	911	(38)	-4.00%	1,987	(52)	-2.55%	(11)
Costau Corfforaethol a Democrataidd ***Corporate & Democratic costs***	2,611	1,607	1,361	(246)	-15.31%	2,054	(557)	-21.33%	(511)
Rheolaeth Corfforaethol ***Corporate Management***	787	402	410	8	1.99%	802	15	1.91%	15
-									
Costau heb gyllideb, ac na ellir eu rheoli: yswiriant, costau pensiwn a dileu drwg ddyledion/amhariad ar incwm gwasanaethau *Unbudgeted, uncontrollable costs: insurances, pension costs and bad debt write offs/impairment allowances on services income*						400	400	0.00%	400
Cyfanswm Cyllideb Gwasanaethau Total Service Budgets	155,436	71,549	70,598	(951)	-1.33%	156,010	574	0.37%	902

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Ardollau *Levies*	4,495	4,419	4,419	0	0.00%	4,495	0	0.00%	0
Rhyddhad Trethi Dewisol *Discretionary Rate Relief*	105	0	0	0	0.00%	105	0	0.00%	0
Cyllido Cyfalaf *Capital Financing*	4,329	1,480	1,168	(312)	0.00%	4,240	(89)	-2.06%	(70)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill *General & Other Contingencies*	4,143	4,143	2,661	(1,482)	-35.77%	2,924	(1,219)	-29.42%	(12)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol yCyngor Council's General *Reserves*	(3,780)	0	0	0	0.00%	(2,573)	1,207	0.00%	0
Cyfraniad CRT y Gwasanaethau Cefnogol *Support Services contribution HRA*	(800)	0	0	0	0.00%	(800)	0	0.00%	0
Budd-daliadau a Roddwyd *Benefits Granted*	6,861	748	5,291	4,543	607.35%	6,861	0	0.00%	0
Na ellir ei reoli *Uncontrollable*									
Cyfanswm Cyllid Corfforaethol ***Total Corporate Finance***	15,353	10,790	13,539	2,749	25.48%	15,252	(101)	-0.66%	(82)
Cyfanswm 2023/24 ***Total 2023/24***	**170,789**	**82,339**	**84,137**	**1,798**	**2.18%**	**171,262**	**473**	**0.28%**	**820**
Cyllido ***Funding***									
Trethi Annomestig *NDR*	(22,823)	(12,289)	(12,289)	0	0.00%	(22,823)	0	0.00%	0
Y Dreth Gyngor *Council Tax*	(44,231)	0	0	0	0.00%	(44,015)	216	-0.49%	273
Premiwm y Dreth Gyngor *Council Tax Premium*	(2,893)	0	0	0	0.00%	(3,218)	(325)	11.23%	(349)
Grant Cynnal Refeniw *Revenue Support Grant*	(100,842)	(54,300)	(54,300)	0	0.00%	(100,842)	0	0.00%	0
Cyfanswm Cyllid 2023/24 ***Total Funding 2023/24***	**(170,789)**	**(66,589)**	**(66,589)**	**0**	**0**	**(170,898)**	**(109)**	**0**	**(76)**

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymiadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Cyfanswm yr alldro yn cynnwys effaith y cyllido ***Total outturn including impact of funding***	**0**	**15,750**	**17,548**	**1,798**	**11.42%**	**364**	**364**	**0.21%**	**744**

Crynodeb o Sefyllfa Alldro Cyllidebau Wrth Gefn 2023/24

	Cyllideb £	Trosglwyddiadau i Gwasanaethau £	Y Gyllideb Ddiwygedig hyd yma £	Wedi Ymrwymo hyd yma £	Cyllidebau heb eu hymrwymo hyd yma £	Cyllideb Rhagweledig £
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol	400,737	- 71,924	328,813	104,197	-224,616	-
Cyflog a Graddfeydd	100,000	-,61,780	38,220	-	-38,220	-
Chwyddiant cyflog	2,000,000	-	2,000,000	2,000,000	-	-
Cynllun Cymorth i Brynu Tai	1,501,907	-	1,501,907	1,501,907	-	-
Twf Rhanbarthol – Bwrdd Uchelgais Economiadd	86,250	-	86,250	74,070	-12,180	-12,180
Cynllun Hyfforddeion	340,000	-202,360	137,640	137,640	-	-
Newid Hinsawdd	50,000	-	50,000	50,000	-	-
Gwerth Ardrethol Oriel Ynys Môn	-	-	-	1,206,584	-1,206,584	-1,206,584
Total General and other Contingencies	**4,478,894**	**-336,064**	**4,142,830**	**2,661,230**	**-1,481,600**	**-1,218,763**

ATODIAD CH

Costau Asiantaeth Gorffennaf - Medi 2023

Gwasanaeth	Swm £	Ffynhonnell Gyllido (Cyllideb Graidd Benodol / Cyllideb staffio nas ddefnyddiwyd / Grant / Cyfraniad Allanol)	Parhaol / Dros Dro	Pwrpas
Economaidd ac Adfywio	5,257	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Absenoldeb mamolaeth deiliad swydd. Daeth yr asiantaeth i ben ar 12 Mai, 2023
	-630	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Gorfodi Tai
	4,627			
Ysgolion	22,425	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Athrawon llawn mewn maes arbenigol
	22,425			
Gwastraff	116,999	Cyllideb Graidd Benodol	Dros Dro	Tasgau ychwanegol eu hangen dros dymor byr
	30,382	Cyllideb Graidd Benodol / Cyfraniad Allanol	Dros Dro	Tasgau penodol ar y safle
	147,381			
Gwasanaethau Plant	188,383	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	188,383			
Gwasanaethau Oedolion	374,092	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	17,032	Grant		I llenwi swyddi gwag
	391,124			
Adnoddau	22,610	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Gwaith cymhorthdal
	20,610	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Cyfrol waith
	49,279	Cronfa Wrth Gefn Clustnodedig	Dros Dro	Cyfrol waith
	92,499			
Cyfanswm	**846,439**			

ATODIAD D

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr Ch2 2023/24

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr fesul Gwasanaeth			
Gwasaaneth	**Chw 1 £**	**Chw 2 £**	**Cyfanwm 2023/24 £**
Addysg Canolog	4,525	8,714	**13,239**
Diwylliant	0	0	**0**
Economaidd ac Adfywio	101,463	176,417	**277,880**
Eiddo	0	0	**0**
Priffydd	4,727	22,227	**26,954**
Ysgolion	0	0	**0**
Gwastraff	6,236	8,885	**15,121**
CRT	0	0	**0**
Tai	0	0	**0**
Corfforaethol a Democrataidd	0	0	**0**
Gwasanaethau Oedolion	0	0	**0**
Gwasanaethau Plant	0	0	**0**
Corfforaethol	0	0	**0**
Trawsnewid	5,365	2,466	**7,831**
Busnes y Cyngor	14,995	18,696	**33,690**
Adnoddau	9,970	0	**9,970**
Cyfamswm	**147,280**	**237,405**	**384,685**
Cyllidwyd gan:			
Cyllideb graidd	44,046	103,980	**148,026**
Grant	5,227	73,435	**78,662**
Cyfraniad Allanol	82,524	55,473	**137,997**
Cronfeydd Wrth Gefn	15,484	4,517	**20,001**
Cyfanswm	**147,280**	**237,405**	**384,685**

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	**PWYLLGOR GWAITH**
Dyddiad:	**28 TACHWEDD 2023**
Pwnc:	**ADRODDIAD MONITRO CYLLIDEB GYFALAF 2023/24 – CHWARTER 2**
Aelod Portffolio:	**Y CYNGHORYDD R WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID**
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	**MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151 (EST. 2601)**
Awdur yr Adroddiad: E-bost:	**JEMMA ROBINSON** **JemmaRobinson@ynysmon.llyw.cymru**
Aelodau Lleol:	**AMHERTHNASOL**

A –Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

- Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn nodi cynnydd y gwariant a'r derbyniadau yn erbyn y gyllideb gyfalaf ar gyfer 2023/24 yn chwarter 2.
- Cymeradwyo'r cynlluniau ychwanegol gwerth £7.319m a ychwanegwyd i'r rhaglen gyfalaf a'r cyllid diwygiedig, yn unol ag Atodiad C, a fydd yn rhoi cyllideb gyfalaf o £60.018m ar gyfer 2023/24.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

- Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol y gyllideb gyfalaf ar gyfer ail chwarter y flwyddyn ariannol.
- Mae monitro'r gyllideb yn swyddogaeth a ddynodwyd i'r Pwyllgor Gwaith.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn yn unol â'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Gosod y gyllideb gyfalaf flynyddol.

	DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
1	**Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA)** (gorfodol)	Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi edrych ar yr adroddiad ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad terfynol.
2	**Cyllid / Swyddog Adran 151** (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	**Cyfreithiol / Swyddog Monitro** (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r Tîm Arweinyddiaeth ac ystyriwyd ei sylwadau.
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	
5	**Eiddo**	
6	**Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)**	
7	**Caffael**	
8	**Sgriwtini**	
9	**Aelodau Lleol**	

E – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yw'n berthnasol)

1	**Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?**	Mae'r gyllideb gyfalaf yn cyllido buddsoddiadau mewn asedau ac isadeiledd sy'n ofynnol i ganiatáu'r Cyngor gwrdd â'r amcanion hir dymor a nodir yn ei Gynllun Corfforaethol a'r Strategaeth Gyfalaf.

2	**A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol. Os felly, sut?-**	Bydd rhai o’r buddsoddiadau unigol, e.e. gwaith atal llifogydd, yn atal costau yn y dyfodol, tra bydd eraill, e.e. prosiectau ICF, yn lleihau dibyniaeth ar y Cyngor i ddarparu gwasanaethau mwy costus.
3	**A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i’r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy:**	Mae cyllid ar gyfer prosiectau wedi’i gytuno a’i gynllunio gyda sefydliadau eraill, a Llywodraeth Cymru yn arbennig.
4	**A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio’r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-**	Mae Cynllun Corfforaethol y Cyngor a’r Rhaglen Gyfalaf 2023/24 wedi bod yn destun ymgynghoriad gyda dinasyddion Ynys Môn.
5	**Nodwch unrhyw effaith a gaiff y penderfyniad hwn ar yr agenda Cydraddoldeb a’r Gymraeg**	Mae rhai o’r prosiectau a gyllidir gan y rhaglen gyfalaf yn effeithio ar yr agenda cydraddoldeb, e.e. mynediad i ysgolion i’r anabl, y grant cyfleusterau i’r anabl. Nid oes unrhyw effaith ar agenda’r iaith Gymraeg.

F - Atodiadau:

Atodiad A – Adroddiad Monitro’r Gyllideb Gyfalaf – Chwarter 2 2023/24
Atodiad B – Crynodeb o Wariant Prosiectau Cyfalaf hyd yma yn erbyn y Gyllideb Gyfalaf a’r Gwariant a Ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn
Atodiad C – Newidiadau i gyllidebau / cynlluniau ychwanegol a ychwanegwyd ers cwblhau’r broses gosod cyllideb

FF – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

- Cyllideb Gyfalaf 2023/24, fel y'i cymeradwywyd gan y Cyngor llawn ar 9 Mawrth 2023;
- Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2023/24, fel y'i cymeradwywyd gan y Cyngor llawn ar 09 Mawrth 2023;
- Adroddiad Alldro Cyfalaf 2022/23, a gyflwynwyd i’r Pwyllgor hwn ar 27 Mehefin 2023; a
- Adroddiad Monitro Cyllideb Gyfalaf, Chwarter 1 2023/24, a gyflwynwyd i’r Pwyllgor hwn ar 26 Medi 2023.

1. CYFLWYNIAD

1.1 Dyma adroddiad monitro'r gyllideb gyfalaf ar gyfer ail chwarter y flwyddyn ariannol, ac mae'n caniatáu i Aelodau nodi cynnydd o ran gwariant cyfalaf a derbyniadau cyfalaf yn erbyn y gyllideb gyfalaf.

1.2 Ym mis Mawrth 2023, cymeradwyodd y Cyngor raglen gyfalaf ar gyfer gwasanaethau nad ydynt yn ymwneud â thai o £24.405m ar gyfer 2023/24, a rhaglen gyfalaf o £13.557m ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Yn ogystal, ym mis Mehefin 2023, cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith i lithriad cyfalaf o £13.477m gael ei ddwyn ymlaen o 2022/23, a daw hyn â chyfanswm y Rhaglen Gyfalaf ar gyfer gwasanaethau nad ydynt yn ymwneud â thai i £33.532m, a £17.907m ar gyfer y CRT. Ers cwblhau'r broses gosod cyllideb, ychwanegwyd cynlluniau at y rhaglen, y rhan fwyaf ohonynt yn cael eu cyllido gan grantiau, yn ogystal ag addasu cyllid, a daw hyn i gyfanswm o £7.319m. Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cymeradwyo swm ychwanegol o £1.26m ar gyfer cynllun o dan y CRT hefyd. Daw hyn â chyfanswm y gyllideb gyfalaf ar gyfer 2023/24 i £60.018m. Dangosir hyn yn y tabl isod:-

Cyllidir gan:	Cyllideb wreiddiol 2023/24 a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn £'000	Llithriad fel a gymeradwywyd yn yr alldro Ch4 2022/23 £'000	Cynnydd yn y CRT a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym Mehefin 2023 £'000	Cynlluniau ychwanegol / addasiadau ers gosod y gyllideb £'000	CYFANSWM £'000
Grant	22,367	2,909		9,953	**35,229**
Benthyca â Chefnogaeth	3,077	3,294		2,129	**8,500**
Benthyca Di-gefnogaeth	2,797	38		(2,797)	**38**
Cyfraniad Refeniw	9,221	3,936	1,260	(2,782)	**11,635**
Derbyniadau Cyfalaf	500	443		(500)	**443**
Cronfeydd Wrth Gefn		2,780		1,316	**4,096**
Benthyciad		77			**77**
CYFANSWM	**37,962**	**13,477**	**1,260**	**7,319**	**60,018**

Gweler Atodiad C am fanylion newidiadau i gyllidebau / cynlluniau ychwanegol a ychwanegwyd ers cwblhau'r broses gosod cyllideb.

2. CYNNYDD AR WARIANT 2023/24

2.1 Mae'r tabl isod yn nodi gwariant cyfalaf hyd at 30 Medi 2023, y gyllideb a broffiliwyd hyd at 30 Medi 2023 a'r cyllid arfaethedig ar gyfer rhaglen gyfalaf 2023/24:-

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol £'000	Cyllideb a Broffiliwyd £'000	Gwariant Gwirioneddol £'000	Gwariant wedi'i Ymrwymo £'000	Cyfanswm Gwariant £'000	Cyllideb a Broffiliwyd a Wariwyd %	Cyllideb Flynyddol a Wariwyd %
Tai – Cronfa Gyffredinol	1,877	510	484	0	484	95	26
Tai – CRT	19,988	7,003	7,943	0	7,943	113	40
Dysgu Gydol Oes	12,876	4,456	4,145	333	4,478	100	35
Economaidd ac Adfywio	14,340	4,039	3,647	249	3,896	96	27
Priffyrdd	8,528	2,210	2,018	188	2,206	100	26
Rheoli Gwastraff	366	30	29	0	29	97	8
Eiddo	1,440	361	204	2	206	57	14
Trawsnewid	391	197	54	140	194	98	50
Gwasanaethau Oedolion	212	194	180	0	180	93	85
Cyfanswm	**60,018**	**19,000**	**18,704**	**912**	**19,616**	**103**	**33**

Cyllidir gan:	
Grant Cyfalaf	35,229
Derbyniadau Cyfalaf	443
Benthyca â Chefnogaeth	8,500
Benthyca Di-gefnogaeth	38
Cyfraniad Refeniw	11,635
Cronfeydd wrth Gefn	4,096
Benthyciad	77
Cyfanswm Cyllid	**60,018**

2.2 Hyd at ddiwedd yr ail chwarter, gwariwyd 97% o'r gyllideb a broffiliwyd ar gyfer y gronfa gyffredinol, ond dim ond 29% o'r gyllideb flynyddol a wariwyd hyd yma. Y rheswm am hyn yw bod nifer o gynlluniau cyfalaf yn gwario tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae rhai cynlluniau cyfalaf wedi cychwyn, ac mae'r rhan fwyaf o'r gyllideb a broffiliwyd ar gyfer chwarter 2 wedi ei gwario, ond nid yw rhai cynlluniau cyfalaf wedi cychwyn eto, ac mae eu cyllidebau wedi eu proffilio i'w gwario yn ystod y chwarter nesaf, neu tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol, megis Isadeiledd Ymwelwyr, Porth Arfordirol Môn a chaeau chwarae Ysgol Uwchradd Bodedern. Gellir gweld y cynlluniau hyn a'u proffil yn Atodiad B. Mae nifer o gynlluniau Grantiau Cyfalaf yn 2023/24, ac mae diweddariad arnynt wedi'i gynnwys yn Adran 3.1 yr adroddiad hwn.

2.3 Mae'r CRT wedi gwario 113% o'r gyllideb a broffiliwyd a 40% o'r gyllideb flynyddol. Pan osodwyd cyllideb 2023/24 a'r cyllid cysylltiedig, roedd grantiau cyllido ar gael nad oeddent yn hysbys pan baratowyd y gyllideb. Mae manylion cyllido'r gyllideb wedi cael eu haddasu yn awr, ynghyd â'r grantiau ychwanegol a dderbyniwyd ers chwarter 1, fel y gwelir yn Atodiad C. Am ragor o wybodaeth ar wariant cyfalaf y CRT a'r gwariant a ragwelir, gweler adroddiad monitro chwarter 2 y gyllideb CRT, a gyflwynir i'r Pwyllgor hwn ar 28 Tachwedd 2023.

3. CYLLIDO

3.1 Grantiau Cyfalaf

3.1.1 Mae nifer o gynlluniau Grantiau Cyfalaf yn y Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2023/24, ac mae'r rhan fwyaf ohonynt wedi cychwyn ac yn mynd rhagddynt, a rhoddir diweddariad byr ar y cynlluniau hynny isod:-

- **Cymunedau Dysgu Cynaliadwy –** Mae adeilad newydd Ysgol Corn Hir wedi'i gwblhau. Uned Cyfnod Sylfaen Newydd yn Ysgol y Graig – Mae gwaith ar uwch strwythur yr adeilad cyfan, sef y Ffrâm Bren gyda Phanelau Strwythurol wedi'u Insiwleiddio, wedi'i gwblhau. Mae gwaith gosod bordiau plastr tu mewn i'r adeilad wedi cychwyn, ynghyd â gosod ffenestri. Mae mwy na hanner y gorchudd to wedi'i osod. Mae gwaith ar y meysydd parcio wedi cychwyn ac mae gwaith draenio'n mynd rhagddo. Addaswyd cyllideb ac arian cyllido prosiect Band B Ysgol y Graig i adlewyrchu'r matrics diweddaraf, a rhagwelir tanwariant yn erbyn y gyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Oedi ar y safle yn gynharach yn y prosiect sydd i gyfrif am hyn.

- **Prosiect Trawsnewid Treflun Caergybi (Cam II y Fenter Treflun Treftadaeth (THI)) -** Derbyniwyd y tendrau cyntaf mewn perthynas â gwelliannau yn Stryd Stanley, ar gyfer pedwar eiddo, ganol mis Medi ac maent yn cael eu hasesu ar hyn o bryd, a rhagwelir y bydd y gwaith yn cychwyn ym mis Tachwedd. Mae prosiectau eraill wedi datblygu i wahanol raddau, hyd at agosáu at gyrraedd y cam tendro. Bydd trafodaethau cadarnhaol gyda Cadw ynglŷn â'r Gaer Rufeinig yn Sant Cybi yn hwyluso'r gwaith dylunio terfynol. Mae cyswllt yn parhau gyda pherchnogion eiddo, cydranddeiliaid a gwasanaethau perthnasol er mwyn datblygu'r gwaith a sicrhau fod prosiectau allweddol yn cychwyn a bod y cyllid yn cael ei wario yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

- **Partneriaeth Tirwedd Ynys Cybi** – Mae'r Bartneriaeth Tirwedd wedi sicrhau cyllid o Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol i wireddu nifer o brosiectau sy'n canolbwyntio ar amgylchedd naturiol Ynys Cybi. Mae'r cynnydd ar brosiectau sy'n cael eu cyllido ar y cyd drwy Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF) yn cynnwys:

  - Gwarchod ein Treftadaeth – Mae'r gwaith ar Ffynnon y Wrach, Tŵr Ellin a'r Wylfan uwchben Ynys Lawd wedi'i gwblhau. Mae gwaith ar Ynys Peibio a'r amddiffynfa rhyfel yn Nhrearddur wedi'i gwblhau yn ddiweddar hefyd. Mae'r gwaith ar y Fagnelfa ym Mhenros wedi cychwyn, er bod ychydig o oedi oherwydd y tywydd. Bydd gwaith ar amddiffynfa rhyfel Cofeb Skinner yn dilyn ar ôl cwblhau gwaith ar y Fagnelfa. Dylai'r holl waith fod wedi'i gwblhau erbyn diwedd Tachwedd 2023.

- **Porth Twristiaid** – Canolfan Ymwelwyr Parc y Morglawdd: Mae'r gwaith wedi'i gwblhau ac agorwyd y Ganolfan Ymwelwyr ym mis Mehefin 2023.

- **Ffyniant Bro** – Yn ystod chwarter 2 mae prosiectau wedi bod yn gweithio ar baratoi dogfennau tendr gydag Ucheldre, Cyngor Tref Caergybi a rhan o'r gwaith parth cyhoeddus sy'n mynd allan i dendr. Bydd Cymunedau'n Gyntaf Môn yn mynd allan i dendr yn ystod chwarter 3. Hawliwyd cyfanswm o £0.768m gan Lywodraeth y DU ar gyfer gwariant yn chwarter 2, a hawliwyd cyfanswm o £3.3m hyd yma. Derbyniwyd yr ail daliad grant gwerth £1.39m gan Lywodraeth y DU ym mis Gorffennaf, ac mae'r taliad nesaf yn ddyledus ym mis Ionawr 2024. Mae pryderon am gostau cynyddol, ac efallai y bydd rhaid cynnal ymarfer peirianneg gwerth ar y prosiectau ar ôl derbyn y prisiau tendr.

- **Strydoedd Saffach** – Nod y cyllid, a ddarparwyd gan y Swyddfa Gartref trwy Gomisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru, yw gostwng troseddau cymdogaeth ac ymddygiad gwrthgymdeithasol yng Nghaergybi. Mae'r gwasanaeth Priffyrdd wedi derbyn cyllid i wella goleuadau stryd, darparu camerâu cylch cyfyng ychwanegol ar gyfer Cyngor Tref Caergybi a gwella'r Bont Geltaidd. Cwblhawyd y cyfan o'r gwaith, a daeth y cyllid i ben ym mis Medi 2023.

- **Prosiect Cam 2 Penrhos** – Nod y cynllun hwn yw adeiladu saith uned fusnes newydd ar Stad Ddiwydiannol Penrhos. Mae'r gwaith ar yr unedau wedi'i gwblhau. Mae'r holl waith allanol yn gysylltiedig â'r is-orsaf wedi'i gwblhau, ac mae'r unedau'n awr yn derbyn pŵer. Disgwylir i waith comisiynu gael ei gwblhau yn gynnar yn ystod chwarter 3. Mae disgwyl i'r unedau gael eu marchnata yn ystod chwarter 3.

- **Prosiect Cam 3 Penrhos** – Sicrhawyd yn wreiddiol gwerth £3.1m o gyllid o'r ERDF, a dyfarnwyd swm ychwanegol o £0.399m. Mae gwaith wedi parhau ar y safle ac mae'r heriau a grëwyd gan amodau tir andwyol wedi'u datrys, ond mae hyn wedi arwain at gynnydd sylweddol ac annisgwyl mewn costau. Mae gwaith ar y safle yn agosáu at gael ei gwblhau, ac mae angen gorffen gwaith mân allanol a mewnol. Rhagwelir y bydd y gwaith wedi'i gwblhau'n ymarferol yn ystod chwarter 3.

- **Prosiect Porth Llangefni -** Mae Safle Porth Llangefni (Parc Diwydiannol Tregarnedd) yn ardal o Langefni lle bydd saith o blotiau'n cael eu datblygu yn y pen draw.

    - **Unedau Porth (ERDF) –** Mae'r holl unedau wedi cael eu gosod.

    - **Cyd-fenter Porth –** Nod y Cyd-fenter Porth yw cwblhau gwaith galluogi ar y plotiau sy'n weddill ar Barc Busnes Tregarnedd (Safle Porth). Cwblhawyd gwaith archeolegol ac ecolegol ac mae materion pellach wedi codi. Tri phlot fydd ar gael i'w gwerthu, yn hytrach na 6, oherwydd cyfyngiadau archeolegol. Mae'r holl waith galluogi wedi'i gwblhau. Bydd gwaith marchnata'r plotiau sydd ar gael i'w gwerthu yn cychwyn ar y cyd â'r gwasanaethau eiddo.

- **Cynlluniau Draenio yng Nghaergybi ac Amlwch** – Mae'r astudiaethau hyn yn mynd rhagddynt. Yng Nghaergybi, mae gwaith yn mynd rhagddo ar lunio rhestr fer o opsiynau. Yn Amlwch, datblygwyd rhestr hir o opsiynau. Mae'r gwaith yng Nghaergybi wedi cael ei ohirio tra bod rhagor o archwiliadau safle'n cael eu cynnal i'r mewnlifiadau newydd a ddadorchuddiwyd. Bydd y ddwy astudiaeth yn parhau trwy gydol 2023/24.

- **Gwaith Grant ar Raddfa Fach** – Cymeradwywyd 7 cynllun adeiladu ar gyfer 2023/24. Cafodd un cynllun ei dynnu'n ôl (Capel Moriah, Gwalchmai) yn ddiweddarach oherwydd cymhlethdod y gwaith a'r gost eithafol. Mae gwaith adeiladu ar y cynlluniau sy'n weddill wedi'i gynllunio i gychwyn yn ystod chwarter 2 a 3.

- **Llanfairpwll, Porthaethwy (Achos Busnes Llawn)** - Mae Achos Busnes Llawn Porthaethwy yn datblygu'n dda. Fodd bynnag, mae gwaith wedi dod i stop ar achos busnes Llanfairpwll oherwydd materion yn ymwneud ag adnoddau.

- **Strwythur Mill Lane** – Mae'r system sensor ddiwygiedig wedi'i rhoi ar waith a bydd yn cael ei monitro yn ystod y gaeaf. Mae arbenigwyr wedi ymweld â'r safle hefyd i asesu'r system sensor.

- **Teithio Llesol** - Sicrhawyd grant gwerth £2.253m gan Lywodraeth Cymru i gynyddu lefelau teithio llesol, gwella iechyd a llesiant, gwella ansawdd aer, lleihau allyriadau carbon, cysylltu cymunedau a gwella teithio llesol ar gyfer cyflogaeth, addysg a gwasanaethau allweddol, cyrchfannau a thrafnidiaeth gyhoeddus.

    - Mae £0.500m ar gyfer gwaith craidd ar nifer o gynigion ar gyfer cynlluniau, ac mae'n cynnwys gwaith datblygu ymlaen llaw, gwaith ar raddfa fach a gweithgareddau monitro ac arfarnu.

- **Gwaith Datblygu Ymlaen Llaw**
    - Benllech (dau lwybr ger yr A5025 a gwella'r Sgwâr (A5025)) – roedd gwaith yn ystod chwarter 2 yn cynnwys cynnal Ymgynghoriad dros gyfnod o 6 wythnos a Digwyddiad Ymgynghori (19 Gorffennaf), a pharatowyd adroddiad i lywio'r prif ganfyddiadau a'r camau nesaf.
    - Porthaethwy – Ffordd Pentraeth a'r A5025 i gyfleuster Parcio a Rhannu Llanfairpwll – chwarter 2 – roedd ymateb Llywodraeth Cymru'n datgan y gallai culhau'r gerbytffordd ar Ffordd Pentraeth fod yn risg, yn enwedig oherwydd y sensitifrwydd yn gysylltiedig â Phont Grog Menai. Mae'r cynllun hwn wedi cael ei ohirio am y tro ac ailymwelir ag o ar ôl datrys yr holl faterion sy'n ymwneud â gwytnwch y rhwydwaith ffyrdd. Daethpwyd i gytundeb â Thrafnidiaeth Cymru i ail-broffilio'r gweithgaredd hwn a'i werth ar ddiwedd chwarter 3.
    - Gaerwen (a Llanddaniel) – chwarter 2 – paratowyd drafft terfynol o'r briff – i'w gyhoeddi yn chwarter 3.
    - Y Fali – chwarter 2 – dim cynnydd – bydd briff drafft yn cael ei baratoi yn chwarter 3.
    - Ysgol Syr Thomas Jones a'r Ganolfan Hamdden i Borth Amlwch (yn cynnwys cyswllt i gyflogaeth) – chwarter 2 – Cwblhawyd Astudiaeth WelTAG Cam 3C ac Archwiliad Diogelwch Ffyrdd. Bydd Dyluniadau manwl yn cael eu cwblhau yn ystod chwarter 3 / 4, yn ogystal ag Ymgynghoriad Cyhoeddus.

- **Gwaith Mân (Pecyn Craidd)**
    - Roedd gweithgareddau yn ystod chwarter 2 yn cynnwys dylunio gwelliannau i'r pecyn methiannau difrifol ar gyfer 2023/24.

- **Datblygu Map Rhwydwaith Teithio Llesol a Gweithgareddau Monitro ac Arfarnu**
    - Mae gweithgareddau yn ystod chwarter 2 yn cynnwys cynhyrchu deunyddiau hyrwyddo a'u dosbarthu yn Sioe Môn, a chynhyrchu dogfennau ymgynghori.

- £0.250m mewn perthynas â Phrif Gynllun Teithio Llesol Malltraeth - Niwbwrch (A4080) - yn ystod chwarter 2, mae gwaith mân wedi dechrau yn Niwbwrch ar y cysylltiadau llwybrau troed yn y pentref, paratowyd dyluniadau ar gyfer y groesfan ffurfiol ar yr A4080 a Mynediad y Cob a chynhaliwyd trafodaethau gyda Chyfoeth Naturiol Cymru ynghylch unrhyw ganiatâd fydd angen ar eu tir. O ran yr asesiad ehangach o'r coridor cyflawn o Bont Marcwis i Niwbwrch, derbyniwyd cadarnhad mewnol a gan Drafnidiaeth Cymru ynglŷn â sut i symud ymlaen i lunio lluniadau rhagarweiniol, a dyluniadau manwl wedi hynny.

- £0.158m mewn perthynas â Phrif Gynllun Teithio Llesol Llanfairpwll – yn ystod chwarter 2, mae'r dyluniadau wedi cael eu diweddaru'n fewnol ar gyfer yr elfen gwaith mân ar yr A5, er mwyn iddynt gael eu hystyried. O ran y llwybr o Lôn Graig i Lôn Refail, mae angen asesiad ar ochr arall y gerbytffordd (ac mae trafodaethau gyda'r Weinyddiaeth Amddiffyn yn parhau).

- £1.345m mewn perthynas â Phrif Gynllun Teithio Llesol Caergybi - Trearddur (Metro Gogledd Cymru) – yn ystod chwarter 2, aeth gwaith rhagddo i gwblhau'r dyluniadau a pharatoi ar gyfer cynnal ymgynghoriad, yn ogystal â pharatoi dogfennau tendr.

- **Cronfa Trawsnewid i Gerbydau Allyriadau Isel Iawn (ULEV) (2022/23)** – Mae'r holl weithgareddau'n gysylltiedig â chyllid 2022/23 wedi cael eu cwblhau. Mae'r Cyngor wedi sicrhau cyllid grant o gronfa ULEV LlC ar gyfer 2023/24 er mwyn cwblhau'r gwaith (yn unol â'r isod).

- **Cronfa Trawsnewid i Gerbydau Allyriadau Isel Iawn (ULEV) (2023/24)** – Dyfarnwyd £0.377m i gynorthwyo i gwblhau gweithgareddau a ddyfarnwyd yn 2022/23 a chyfleusterau gwefru ym Menllech, Canolfan Hamdden Amlwch a phentref y Fali. Yn ystod chwarter 2, cwblhawyd gwaith galluogi yng Nghanolfan Hamdden Caergybi a Sant Tysilio, cwblhawyd safleoedd Rhosneigr a Chemaes, parhau i asesu dogfennau caffael a thendr, paratoi cais cynllunio Hwb Gwefru ym Mhlas Arthur, a sicrhau cysylltiadau gan y Gweithredwr Rhwydwaith Ardal (DNO) yn Amlwch a'r Fali (mae angen trafodaethau pellach gyda SPEN mewn perthynas â Benllech).

- **Cronfa Trafnidiaeth Leol – gwella isadeiledd** – Cwblhawyd yr ymweliad derbyn safle ym mis Awst 2023 ac mae'r taliad cyfalaf olaf wedi'i dalu. Mae'r prosiect wedi'i gwblhau.

- **Cronfa Trafnidiaeth Leol** – Hawliwyd y cyllid grant a oedd yn weddill ar ddiwedd chwarter 1, yn unol ag amodau'r grant, a bydd gweithgareddau pellach yn gysylltiedig â'r cynllun hwn yn ystod chwarter 2 yn cael eu cyllido gan y gwasanaeth. Mae'r holl weithgareddau'n gysylltiedig â'r cynllun hwn wedi'u cwblhau.

- **Grant Gwres Carbon Isel (Swyddfeydd y Cyngor) –** Mae unrhyw waith sylweddol pellach wedi'i ohirio wrth aros am benderfyniad ar y cais cynllunio. Mae gwaith mân wedi parhau ar y safle serch hynny, a chynhaliwyd rhagor o arolygon, yn ogystal ag optimeiddio pympiau gwres a osodwyd ar do'r adeilad a gosod caledwedd rhwydweithio fel bod modd monitro systemau pympiau gwres ffynhonnell aer o bell, yn ogystal ag adnabod unrhyw broblemau. Gan fod y broses gynllunio'n cymryd mwy o amser na'r disgwyl, mae'n debygol bydd y prosiect bellach yn cael ei gwblhau yn ystod chwarter 4.

- **Llif Oleuadau Plas Arthur** – Rhoddwyd caniatâd cynllunio ym mis Medi. Cychwynnodd y prosiect ddydd Llun, 9 Hydref, a'r bwriad yw cwblhau'r gwaith erbyn dydd Gwener, 27 Hydref. Roedd y prosiect i fod i orffen yn gynt ond, herwydd tywydd drwg, bydd yn cael ei gwblhau erbyn diwedd mis Hydref. Bydd swyddogion Sefydliad Pêl-droed Cymru'n cynnal cyfarfod safle gyda'r Rheolwr Hamdden ddydd Llun, 23 Hydref, i drafod cynnydd.

- **Ysgol Uwchradd Bodedern - Cae 3G -** Dechreuodd y gwaith ganol Medi yn ôl y bwriad ond, oherwydd tywydd drwg, mae'r gwaith yn parhau i fynd rhagddo a rhagwelir y bydd wedi'i gwblhau erbyn canol mis Tachwedd.

- **Llawr Newydd yng Nghanolfan Hamdden Caergybi** – Sicrhawyd grant gwerth £0.100m gan Chwaraeon Cymru i osod llawr newydd yn y brif neuadd yng Nghanolfan Hamdden Caergybi. Bydd y prosiect hwn yn debyg i'r un a gwblhawyd yn Amlwch ym mis Gorffennaf 2023. Disgwylir i'r prosiect gostio oddeutu £0.140m, a bydd y Cyngor yn cyfrannu £0.140m o gyllid cyfatebol. Mae disgwyl i'r gwaith gychwyn ddechrau Chwefror 2024, ac mae amodau'r grant yn datgan bod rhaid ei gwblhau erbyn diwedd Mawrth 2024.

- **Porth Arfordirol Môn** – Derbyniwyd dau dendr ym mis Medi 2023, a'u harfarnu yn ôl pris ac ansawdd**.** Dyfarnwyd y gwaith i'r contractwr llwyddiannus ac mae cyfarfod safle wedi'i drefnu ar gyfer canol mis Hydref, a threfnwyd i'r prosiect gychwyn yn gynnar ym mis Tachwedd a'i gwblhau erbyn dechrau Mawrth 2024. Y dyddiad prisio interim cyntaf ar gyfer y gwaith fydd 6 Rhagfyr 2023.

- **Grant Ysgolion Bro (2022/23) –** Derbyniwyd yr holl fidiau tendr ar gyfer nifer o brosiectau, ac mae'r rhan fwyaf o waith arnynt wedi'i gwblhau. Cwblhawyd y rhan fwyaf o'r gwaith erbyn diwedd yr Haf 2023 ac, felly, mae disgwyl i'r cyllid gael ei wario'n llawn.

- **Grant Ysgolion Bro (2023/24)** – Dyfarnwyd £0.200m yn 2023/24 i gefnogi prosiectau ymarferol ar raddfa fach a chanolig i agor ysgolion tu allan i oriau traddodiadol, yn benodol i addasu ysgolion yn ddiogel a'u hagor tu allan i oriau traddodiadol, i alluogi'r gymuned i ddefnyddio'r cyfleusterau. Mae'r swm a ddyfarnwyd yn gysylltiedig â thair ysgol benodol. Ni chafwyd unrhyw wariant ar y cynllun hwn yn ystod chwarter 2, ond mae disgwyl i'r gyllideb gael ei gwario'n llawn.

- **Grant Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) (2022/23)** – Cwblhawyd y rhan fwyaf o'r gwaith o dan y cynllun hwn yn ystod gwyliau'r Haf 2023. Bydd gweddill y gwaith yn cael ei wneud yn ystod tymor ysgol, rhwng Medi a Thachwedd 2023. Dyrannwyd swm i wneud gwaith yn Ysgol Uwchradd Caergybi, ond nid yw'n bosib gwneud hyn o fewn yr amserlen wreiddiol bellach, ac mae disgwyl tanwariant yn y gyllideb oherwydd hynny. Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt gyda Llywodraeth Cymru i benderfynu a oes modd dwyn y tanwariant ymlaen i'w wario ar weithgareddau eraill, neu a fydd rhaid ei ad-dalu.

- **Grant Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) (2023/24)** – Llwyddwyd i sicrhau £0.478m gan Lywodraeth Cymru i wneud y gorau o amgylcheddau dysgu ar gyfer plant a phobl ifanc anabl, neu sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, er mwyn gwella hygyrchedd, hyrwyddo arfer cynhwysol, cefnogi dysgu a llesiant disgyblion. Mae'r tîm ADY wedi adnabod gwaith ac, er bod disgwyl i'r grant gael ei wario'n llawn, mae hyn yn dibynnu ar nifer o ffactorau, megis medru gwneud y gwaith yn ystod tymor ysgol a bod adnoddau ar gael i gydlynu'r gwaith.

- Dyfarnwyd cyllid gofal cymdeithasol gan y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol o nifer o ffrydiau cyllido gwahanol, fel a ganlyn:-

  - **Y Gronfa Gofal Integredig** (ICF) – hawliwyd £0.694m drwy'r ICF mewn blynyddoedd blaenorol a'i ddwyn ymlaen er mwyn caniatáu i brosiectau lithro i'w cwblhau yn 2023/24. Mae'r arian sy'n cael ei reoli fel rhan o'r rhaglen yn cynnwys y 4 prosiect isod:-

    - Cartrefi Clyd arbenigol;
    - Gofal Ychwanegol yn ne'r Ynys;
    - Buddsoddiad Cyfeillgar i'r Anabl;
    - Anableddau Dysgu: Galluogi Mynediad.

  Ar hyn o bryd, rhagwelir y bydd y cyllid sy'n weddill yn cael ei wario'n llawn yn ystod y flwyddyn ariannol yma, a chaiff ei ddefnyddio fel cyfraniad tuag at y cynlluniau gwario uchod sydd wedi eu cynnwys yng nghyllideb y CRT.

  - **Y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso** –(IRCF) - Dyfarnwyd £0.244m o gyllid cyfalaf drwy'r IRCF i gyllido:-

    - HWB Llesiant Amlwch (£0.128m) – Bydd y cyllid yn cael ei ddefnyddio i gefnogi hygyrchedd ar gyfer unigolion sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau. Bydd rhywfaint o'r cyllid hefyd yn cael ei fuddsoddi mewn ardal lesiant a gweithfan achlysurol i staff yr awdurdod lleol a'r trydydd sector er mwyn cynnal cyfarfodydd neu ddigwyddiadau gydag unigolion, teuluoedd a gofalwyr. Gwariwyd £104k yn 2022/23 a gwariwyd y gweddill (£25k) yn ystod 2023/24 i gwblhau'r prosiect. Roedd y prosiect wedi'i gwblhau erbyn diwedd Mehefin 2023.

    - Cartrefi Gofal Dementia Gyfeillgar (£0.115m) - Bydd y cyllid yn cael ei ddefnyddio i greu trydedd uned ddiogel yng nghartref gofal Garreglwyd i gefnogi cynnydd mewn cymorth dementia arbenigol yn lleol. Cychwynnwyd y prosiect ym mis Mehefin 2023 ac mae bellach wedi'i gwblhau.

  - **Y Gronfa Tai â Gofal** (CTG) – Dyfarnwyd cyllid cyfalaf gwerth £1.1m o'r CTG ar gyfer 2022/23 a 2023/24 i gefnogi'r prosiect Cartrefi Clyd a chyllido'r gwaith o adnewyddu dau gartref a buddsoddi, o bosib, mewn uned seibiant dros nos ar un safle. Hawliwyd £0.445m yn 2022/23, a bydd y swm o £0.655m sy'n weddill ar gael yn 2023/24. Mae un eiddo wedi cael ei adnewyddu'n llawn ac mae gwaith yn mynd rhagddo ar yr ail eiddo, gyda'r nod o gwblhau'r gwaith erbyn diwedd Awst 2023. Bydd y trydydd eiddo'n golygu adeiladu uned bwrpasol ac mae'r broses cyn cyflwyno cais cynllunio'n mynd rhagddi yn awr. Ar hyn o bryd, disgwylir y bydd swm o £0.300m yn cael ei hawlio yn 2023/24, gyda chais i'r swm sy'n weddill gael ei ddwyn ymlaen er mwyn cwblhau'r gweithgareddau uchod yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25.

3.2 Derbyniadau Cyfalaf

3.2.1 Dyma'r derbyniadau cyfalaf ar gyfer y flwyddyn hyd yma a'r derbyniadau cyfalaf y cyllidwyd ar eu cyfer:-

	Cyllideb 2023/24 £'000	Derbyniwyd hyd at 30 Medi 2023 £'000	Rhagolwg hyd at 31 Mawrth 2024 £'000
Cronfa'r Cyngor:			
Mân-ddaliadau	0	0	0
Cyffredinol	584	129	548
Diwydiannol	0	0	0
Ysgolion	480	0	480
Cyfanswm	**1,064**	**129**	**1,028**

3.2.2 Y derbyniadau cyfalaf a ragwelir ar 31 Mawrth 2024 yw £1.028m, ac roedd £0.129m wedi'i dderbyn hyd at 30 Medi 2023 (13%).

3.2.3 Er bod y derbyniadau cyfalaf a ragwelir yn £1.028m, mae £2.932m o dderbyniadau cyfalaf ar gael i gyllido'r rhaglen gyfalaf, gan fod £1.904m o dderbyniadau cyfalaf wedi eu dwyn ymlaen o 2022/23 yn y gronfa wrth gefn derbyniadau cyfalaf. Ni fydd y cyfan o'r swm hwn ar gael i gyllido rhaglen gyfalaf y gronfa gyffredinol gan y bydd cyllid yn cael ei neilltuo i gyllido rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy, fel rhan o gyllideb cyfatebol Cyngor Sir Ynys Môn, yn ogystal â chronfa wrth gefn glustnodedig Hamdden i gyllido gwelliannau ym maes hamdden, a chyllid a glustnodwyd ar gyfer cynlluniau sydd wedi llithro o'r flwyddyn ddiwethaf.

4. GWARIANT GWIRIONEDDOL A RAGWELIR YN 2023/24

4.1 Isod ceir tabl sy'n dangos y Gwariant a ragwelir ar 31 Mawrth 2024 a'r cyllid diwygiedig:-

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol £'000	Gwariant a Ragwelir £'000	(Tan) / Gorwariant a Ragwelir £'000	Amrywiant %
Tai – Cronfa Gyffredinol	1,877	1,386	(491)	(26)
Tai – CRT	19,988	21,878	1,890	9
Dysgu Gydol Oes	12,876	11,368	(1,508)	(12)
Economaidd ac Adfywio	14,340	13,801	(539)	(4)
Priffyrdd	8,528	8,053	(475)	(6)
Rheoli Gwastraff	366	77	(289)	(79)
Eiddo	1,440	1,143	(297)	(21)
Trawsnewid	391	391	0	0
Gwasanaethau Oedolion	212	212	0	0
Cyfanswm	**60,018**	**58,309**	**(1,709)**	**(3)**
Cyllidir Gan:	**Cyllideb Flynyddol £'000**	**Cyllid a Ragwelir £'000**	**Amrywiant £'000**	**Amrywiant %**
Grant Cyfalaf	35,229	33,774	(1,455)	(4)
Derbyniadau Cyfalaf	443	233	(210)	(47)
Benthyca â Chefnogaeth	8,500	7,210	(1,290)	(15)
Benthyca Di gefnogaeth	38	38	0	0
Cyfraniad Refeniw	11,635	13,525	1,890	16
Cronfeydd wrth Gefn	4,096	3,452	(644)	(16)
Benthyciad	77	77	0	0
Cyfanswm Cyllid	**60,018**	**58,309**	**(1,709)**	**(3)**

4.2 Fel y gwelir yn Nhabl 4.1 (uchod), y tanwariant a ragwelir ar y rhaglen gyfalaf ar gyfer 2023/24 yw £1.709m, gyda'r posibilrwydd y bydd yn llithro i raglen gyfalaf 2024/25. Bydd y cyllid ar gyfer y llithriad hwn hefyd yn llithro i 2024/25 a bydd yn cael ei ystyried wrth lunio'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys, y Strategaeth Gyfalaf a'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2024/25.

Rhagwelir gorwariant o £1.890m yn y CRT, ac mae manylion pellach wedi'u cynnwys yn yr adroddiad monitro'r gyllideb CRT ar gyfer chwarter 2, a gyflwynir i'r Pwyllgor hwn ar 28 Tachwedd 2023.

Mae'r tanwariant sylweddol a ragwelir yn rhaglen gyfalaf y gronfa gyffredinol yn cael ei grynhoi isod:-

Dysgu Gydol Oes

Rhagwelir tanwariant ar addasu adeiladau addysg ar gyfer yr anabl. Mae'r ffaith fod y Grant Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) ar gael yn golygu fod llawer o'r gwaith y byddid wedi ei gyllido o'r gyllideb hon yn arferol yn cael ei gyllido gan gyllid grant. Gofynnwyd am gael trosglwyddo'r gyllideb hon i 2024/25, gan fod arolygon yn cael eu cynnal ar adeiladau ysgol ac maent yn debygol o ddatgelu gwaith angenrheidiol sydd angen ei wneud, ac nid oes sicrwydd y bydd grantiau ADY ar gael yn y dyfodol.

Rhagwelir tanwariant hefyd mewn perthynas â'r Cynllun Diogelwch Ysgolion. Oherwydd sgôp y gwaith ar gyfer y gyllideb sy'n weddill a'r broses gynllunio y mae'n rhaid ei dilyn, rhagwelir na fydd modd gwneud y gwaith tan Haf 2024 ac, felly, gofynnir am gael dwyn ymlaen unrhyw danwariant yn y gyllideb hon i 2024/25 er mwyn gwneud y gwaith angenrheidiol.

Rhagwelir bellach y bydd tanwariant ar waith cyfalaf mewn adeiladau ysgol. Mae capasiti staff wedi cael ei flaenoriaethu a'i ailgyfeirio i ddelio gyda'r sefyllfa'n gysylltiedig â RAAC mewn ysgolion, ac i wireddu gwaith adeiladu ychwanegol a gyllidir gan grant ar Adeiladau Addysg ac Adeiladau Eraill, a rhoddir blaenoriaeth i'r gwaith sy'n cael ei cyllido gan grantiau oherwydd yr amodau grant. Mae ymgynghorwyr allanol yn cael eu defnyddio i ddarparu rhywfaint o gapasiti ychwanegol, ond mae'r costau'n sylweddol ac nid dyma'r ateb a ffafrir gan y Swyddogaeth Eiddo. Gofynnir ar hyn o bryd bod unrhyw danwariant yn y gyllideb hon yn cael ei ddwyn ymlaen i 2024/25 er mwyn gwneud unrhyw waith ychwanegol cyfalaf yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Priffyrdd
Mae'r tanwariant a ragwelir yn y cynlluniau Priffyrdd yn gysylltiedig â chynlluniau llifogydd amrywiol, yn bennaf am eu bod yn pontio dwy flwyddyn ariannol a bydd rhai ohonynt yn cael eu cwblhau yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25. Bydd y cyllid yn llithro i'r flwyddyn ariannol nesaf hefyd, fel y disgrifir uchod, ac ni fydd unrhyw gyllid yn cael ei golli.

Eiddo
Ni fydd cyllideb y cynllun Uwchraddio Toiledau Cyhoeddus yn cael ei gwario'n llawn, ac amcangyfrifir na fydd unrhyw wariant o'r gyllideb hon yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol, heblaw am ddarparu cyllid cyfatebol ar gyfer Cynllun Porth Arfordirol Môn, fel y nodwyd uchod. Mae'r gwasanaeth wrthi'n datblygu cynllun gwella toiledau cyhoeddus, a bydd hynny'n rhoi gwell syniad o'r gofynion cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod. Rhagwelir hefyd y gallai cyllid grant pellach fod ar gael yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf ar gyfer gwaith cyfalaf ar doiledau cyhoeddus, a byddai modd defnyddio rhan o'r gyllideb hon, eto, fel cyllid cyfatebol os cyfyd y cyfle.

Rheoli Gwastraff
Ni fydd y gyllideb ar gyfer Offer Ailgylchu'n cael ei wario'n llawn, a rhagwelir tanwariant. Mae'r gwasanaeth wedi adolygu a blaenoriaethu gwariant cyfalaf, yn unol â'u strategaeth a'r cynllun ariannol 5 mlynedd, ac maent yn caffael pedair eitem peiriannau a pheirianwaith. Er hynny, mae'r cyfnod arweiniol posib yn dilyn dyfarnu'r tendrau llwyddiannus yn golygu nad yw'r peiriannau a'r peirianwaith yn debygol o gael eu cyflenwi yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Mae'r cyllid wedi'i ymrwymo'n llawn er hynny.

Economaidd ac Adfywio
Mae Cynllun Adfywio Caergybi (Cam II THI) bellach yn rhagweld tanwariant yn erbyn y gyllideb ar ddiwedd chwarter 2. Mae'r gwariant wedi arafu yn ystod y flwyddyn ariannol hon, a rhagwelir y bydd mwy o wariant yn ystod chwarter 4 wrth i waith ar y prosiectau llai gychwyn ar y safleoedd, tra bydd y prosiectau mwy yn parhau i gael eu datblygu oherwydd eu maint a'u cymhlethdod. Bydd y mwyafrif o'r gwariant, felly'n digwydd yn 2024/25 mewn gwirionedd.

Mae'r cynllun Isadeiledd Morwrol yn rhagweld tanwariant yn ystod y flwyddyn ariannol hon, a hynny oherwydd y trafodaethau diweddar gyda RWE ynghylch y defnydd posib, gan olygu fod rhaid newid y dyluniad unwaith eto. Mae'r cynllun yn cael ei ail-ddylunio ar hyn o bryd ac, oherwydd yr amseru, mae cais i ddwyn y gyllideb ymlaen i 2024/25 er mwyn cwblhau'r cynllun.

Ni fydd y gyllideb ar gyfer camerâu gorfodaeth ar lithrfa Porth y Wrach yn cael ei gwario yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol, ac mae'r gwasanaeth yn ailasesu'r angen am y gyllideb.

4.3 Y Gofyniad Cyllido Cyfalaf a ragwelir ar 31 Mawrth 2024 yw £149.899m, sef y gofyn sylfaenol i'r Awdurdod fenthyca er mwyn cyllido ei Raglen Gyfalaf. Ar hyn o bryd mae benthyca allanol yn £123.608m, gan olygu, yn ei hanfod, bod angen i'r Awdurdod fenthyg £26.291m i gyllido'r Rhaglen Gyfalaf bresennol. Os caiff y cyllid hwn ei fenthyca'n allanol, ni fydd yr Awdurdod yn mynd tu hwnt i'r terfynau benthyca a gymeradwywyd, yn unol â'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2023/24 (Atodiad 11).

5. <u>BLYNYDDOEDD Y DYFODOL</u>

5.1 Argymhellodd y Strategaeth Gyfalaf y dylai'r cyllid ar gyfer Rhaglen Gyfalaf 2023/24 gael ei gyfyngu i gyfanswm y grant cyfalaf cyffredinol a benthyca â chefnogaeth (fel y penderfynir gan Lywodraeth Cymru) a gwerth amcangyfrifedig unrhyw dderbyniadau cyfalaf a ddaw i law. Disgwylir y bydd rhaglen gyfalaf 2024/25 yn dilyn yr un egwyddor, gyda'r grant cyfalaf cyffredinol a benthyca â chefnogaeth yn cael eu defnyddio i gyllido adnewyddu cerbydau bob blwyddyn, buddsoddi mewn TGCh, adnewyddu asedau cyfredol a dyraniad blynyddol i dalu am gost y grantiau statudol i ddarparu Cyfleusterau i'r Anabl. Bydd cyllid ar gael hefyd ar gyfer ail-wynebu ffyrdd a phrosiectau cyfalaf sy'n denu grantiau allanol, a byddant yn cael eu gwerthuso fesul achos.

Ar ôl i'r prosiectau uchod gael eu cyllido, bydd unrhyw gyllid dros ben yn cael ei ddefnyddio i gyllido cynlluniau cyfalaf newydd, gyda blaenoriaeth yn cael ei roi i brosiectau sy'n cyfrannu at amcanion y Cyngor, fel y nodir nhw yng Nghynllun y Cyngor 2022 – 2027, ac unrhyw gynlluniau a all gynhyrchu arbedion refeniw neu gynhyrchu incwm ychwanegol.

6. CASGLIAD

6.1 Dengys y canlyniadau ar ddiwedd chwarter 2, a'r gwariant cysylltiedig a ragwelir, fod y mwyafrif o brosiectau ar darged i'w cwblhau o fewn y gyllideb. Er bod disgwyl i rai prosiectau danwario ar hyn o bryd, rhaid nodi fod y cyllidebau wedi cael eu hymrwymo a bod gofyn amdanynt, a gofynnir i'r cynlluniau hyn lithro i 2024/25 er mwyn eu cwblhau yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r Cyngor hefyd yn disgwyl derbyn £1.028m o Dderbyniadau Cyfalaf yn 2023/24 i gyfrannu tuag at gyllido'r Rhaglen Gyfalaf.

ATODIAD B

Crynodeb o Wariant Prosiectau Cyfalaf hyd yma yn erbyn y Gyllideb Gyfalaf a'r Gwariant a Ragwelir ar Ddiwedd y Flwyddyn

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol (£)	Cyllideb a Broffilwyd (£)	Gwariant Gwirioneddol (£)	Gwariant wedi ei Ymrwymo (£)	Cyfanswm Gwariant (£)	Amrywiant i'r Proffil (£)	Cyllideb a Broffiliwyd wedi ei wario (%)	Cyllideb Flynyddol wedi ei wario (%)	Gwariant a Ragwelir (£)	Gor / Tanwariant a Ragamcenir (£)	Amrywiant (%)
Cronfa Gyffredinol Tai											
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	1,215,948	500,000	476,941	0	476,941	(23,059)	95	39	1,215,948	0	0
Grant Galluogi	139,786	10,000	6,612	0	6,612	(3,388)	66	5	139,786	0	0
Safle Preswyl ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr	490,841	0	0	0	0	(0)	0	0	0	(490,841)	(100)
Tai Fforddiadwy	30,650	0	0	0	0	(0)	0	0	30,650	0	0
CYFANSWM	**1,877,225**	**510,000**	**483,553**	**0**	**483,553**	**(26,447)**	**95**	**26**	**1,386,384**	**(490,841)**	**(26)**
CRT Tai											
Contract Gwres Canolog	1,250,000	485,000	484,052	0	484,052	(948)	100	39	1,250,000	0	0
Contract Gwaith Cynnal a Chadw a Gynlluniwyd	4,450,000	1,560,000	1,555,848	0	1,555,848	(4,152)	100	35	4,450,000	0	0
Gwella Perfformiad Ynni	600,000	250,000	0	0	0	(250,000)	0	0	100,000	(500,000)	(83)
Gwaith Amgylcheddol	700,000	160,070	110,070	0	110,070	(50,000)	69	16	600,000	(100,000)	(14)
Prynu Eiddo Presennol a datblygu eiddo newydd	10,288,000	3,346,880	4,541,880	0	4,541,880	1,195,000	136	44	12,677,802	2,389,802	23
Addasiadau Sector Gyhoeddus	400,000	208,295	258,295	0	258,295	50,000	124	65	500,000	100,000	25
Risg Tan	400,000	45,000	45,120	0	45,120	120	100	11	400,000	0	0
SATC	1,900,000	947,500	947,491	0	947,491	(9)	100	50	1,900,000	0	0
CYFANSWM	**19,988,000**	**7,002,745**	**7,942,755**	**0**	**7,942,755**	**940,010**	**113**	**40**	**21,877,802**	**1,889,802**	**9**
Dysgu Gydol Oes											
Mynediad i'r Anabl mewn Adeiladau Addysgol	144,512	21,500	21,418	0	21,418	(82)	100	15	21,418	(123,094)	(85)
Adnewyddu Adeiladau Addysg	2,186,208	880,472	812,703	0	812,703	(67,769)	92	37	1,986,208	(200,000)	(9)
Diogelwch Ysgolion	107,648	15,000	14,480	0	14,480	(520)	97	13	33,000	(74,648)	(69)
Grant Cinio Ysgol am Ddim	600,205	250,000	223,246	0	223,246	(26,754)	89	37	600,205	0	0
Canopíau Allanol	22,420	22,420	19,343	0	19,343	(3,077)	86	86	22,420	0	0
Grant Anghenion Dysgu Ychwanegol	435,677	130,000	129,075	0	129,075	(925)	99	30	320,677	(115,000)	(26)
Grant Anghenion Dysgu Ychwanegol 2023/24	478,225	0	0	0	0	(0)	0	0	478,225	0	0
Ysgolion Bro	450,993	350,000	353,075	0	353,075	3,075	101	78	450,993	0	0
Ysgolion Bro 2023/24	200,000	0	0	0	0	(0)	0	0	200,000	0	0
Ysgol Uwchradd Bodedern – caeau chwarae	330,000	15,000	17,081	305,699	322,780	307,780	2,152	98	330,000	0	0
Grant Cynyddu Capasiti ar gyfer Gofal Plant (cynllun grant)	380,000	10,000	9,769	0	9,769	(231)	98	3	380,000	0	0
Grant Cynyddu Capasiti ar gyfer Gofal Plant (darpariaethau Gofal Plant)	49,481	52,000	51,615	0	51,615	(385)	99	104	52,000	2,519	5
Uned Gofal Plant y Fali	850,000	10,000	9,232	0	9,232	(768)	92	1	850,000	0	0
Cwblhau Rhaglen Band A	370,000	200,000	211,023	25,668	236,691	36,691	118	64	370,000	0	0
Cychwyn Rhaglen Band B	6,269,995	2,500,000	2,272,616	1,300	2,273,916	(226,084)	91	36	5,273,916	(996,079)	(16)
CYFANSWM	**12,875,364**	**4,456,392**	**4,144,675**	**332,667**	**4,477,342**	**20,949**	**100**	**35**	**11,369,062**	**(1,506,302)**	**(12)**

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol (£)	Cyllideb a Broffilwyd (£)	Gwariant Gwirioneddol (£)	Gwariant wedi ei Ymrwymo (£)	Cyfanswm Gwariant (£)	Variance to profile (£)	Cyllideb a Broffiliwyd wedi ei wario (%)	Cyllideb Flynyddol wedi ei wario (%)	Gwariant a Ragwelir (£)	Tros / Tan a Ragamcenir (£)	Amrywiant (%)
Economaidd ac Adfywio											
Ystafell Fitrwydd Amlwch	1,468	0	0	0	0	(0)	0	0	1,468	0	0
Canolfan Hamdden Amlwch - Llawr	75,635	75,635	75,635	0	75,635	(0)	100	100	75,635	(0)	(0)
Plas Arthur 3G Llif Oleuadau	74,514	75,000	5,125	69,389	74,514	(486)	99	100	74,514	0	0
Canolfan Hamdden Caergybi - Llawr	140,000	0	0	0	0	(0)	0	0	140,000	0	0
Porth Twristiaeth	50,000	5,000	3,605	0	3,605	(1,395)	72	7	50,000	0	0
Partneriaeth Tirlun Caergybi	50,000	40,000	37,077	0	37,077	(2,923)	93	74	50,000	0	0
Adfywio Caergybi (THI Cam II)	762,000	150,000	45,581	116,844	162,425	12,425	108	21	400,000	(362,000)	(48)
Parc y Morglawdd	110,000	80,000	80,149	0	80,149	149	100	73	110,000	0	0
Penrhos Cam 2	23,345	23,345	23,345	0	23,345	0	100	100	23,345	0	0
Penrhos Cam 3	2,820,804	2,000,000	1,938,525	30,980	1,969,505	(30,495)	98	70	2,820,804	0	0
Datblygu Economaidd a Lles Amgylcheddol	122,543	0	0	0	0	(0)	0	0	122,543	0	0
Llithfra Porth y Wrach – Camerâu Gorfodi	30,000	0	0	0	0	(0)	0	0	0	(30,000)	(100)
Canolfan Gymunedol Newry	52,289	0	0	0	0	(0)	0	0	52,289	0	0
Safle Porth JV	21,514	0	0	0	0	(0)	0	0	21,514	0	0
Isadeiledd Morwrol	177,514	30,000	0	28,573	28,573	(1,427)	95	16	30,000	(147,514)	(83)
Isadeiledd Ymwelwyr	198,930	0	0	0	0	(0)	0	0	198,930	0	0
Melin Llynnon	70,397	60,000	58,751	3,925	62,676	2,676	104	89	70,397	0	0
Grant Covid Trawsnewid Trefi	10,064	0	0	0	0	(0)	0	0	10,064	0	0
Porth Arfordir Môn	313,000	0	0	0	0	(0)	0	0	313,000	0	0
Cronfa Ffyniant Bro	9,236,000	1,500,000	1,379,602	0	1,379,602	(120,398)	92	15	9,236,000	0	0
CYFANSWM	**14,340,017**	**4,038,981**	**3,647,394**	**249,711**	**3,897,105**	**(141,876)**	**96**	**27**	**13,800,503**	**(539,514)**	**(4)**
Priffyrdd											
Uwchraddio peiriannau talu ac arddangos mewn meysydd parcio	4,533	4,533	0	5,469	5,469	936	121	121	5,469	936	21
Cerbydau	800,408	300,000	143,253	169,540	312,793	12,793	104	39	800,408	0	0
Peiriannau Graeanu	250,000	0	0	0	0	(0)	0	0	250,000	0	0
Ail-wynebu Priffyrdd	2,500,000	1,250,000	1,222,833	0	1,222,833	(27,167)	98	49	2,500,000	0	0
Cynllun Llifogydd Llanfair	391,646	10,000	11,475	0	11,475	1,475	115	3	11,475	(380,171)	(97)
Cynllun Llifogydd Menai – Cynllun Busnes Llawn	150,771	35,000	35,000	0	35,000	0	100	23	50,000	(100,771)	(67)
Adeiladu – Y Fali	13,248	1,000	630	0	630	(370)	63	5	13,248	0	0
Cynlluniau Cymorth Llifogydd (Cyllid Cyfateb)	346,800	0	0	0	0	(0)	0	0	346,800	0	0
Mill Lane – NFM	30,888	30,000	36,712	0	36,712	6,712	122	119	36,712	5,824	19
Buddsoddi i Arbed – Cerbydau	5,068	0	0	0	0	(0)	0	0	5,068	0	0
Gwaith grantiau ar raddfa isel	728,834	40,000	37,562	0	37,562	(2,438)	94	5	728,834	0	0
Teithio Llesol	2,253,103	50,000	45,954	0	45,954	(4,046)	92	2	2,253,103	0	0
Cronfa Trafnidiaeth Leol - Gwella Isadeiledd Bysiau 2021/22	28,014	0	0	0	0	(0)	0	0	28,014	0	0
Cronfa Trafnidiaeth Leol - Gwella Isadeiledd Bysiau 2022/23	383,825	383,825	383,825	0	383,825	0	100	100	383,825	0	0
Cronfa Trawsnewid Cerbydau - Pwyntiau Gwefru Cerbydau Trydan	57,334	57,334	56,958	0	56,958	(376)	99	99	56,958	(376)	(1)
Strydoedd Mwy Diogel	18,000	18,000	17,100	0	17,100	(900)	95	95	18,000	0	0
Cronfa Trawsnewid Cerbydau - Pwyntiau Gwefru Cerbydau Trydan 2023/24	376,550	25,000	24,368	13,613	37,981	12,981	152	10	376,550	0	0
Isadeiledd Gwefru Codi Tâl Cerbydau Trydan	189,152	5,000	3,257	0	3,257	(1,743)	65	2	189,152	0	0
CYFANSWM	**8,528,174**	**2,209,692**	**2,018,928**	**188,622**	**2,207,549**	**(2,143)**	**100**	**26**	**8,053,615**	**(474,559)**	**(6)**

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol (£)	Cyllideb a Broffilwyd (£)	Gwariant Gwirioneddol (£)	Gwariant wedi ei Ymrwymo (£)	Cyfanswm Gwariant (£)	Variance to profile (£)	Cyllideb a Broffiliwyd wedi ei wario (%)	Cyllideb Flynyddol wedi ei wario (%)	Gwariant a Ragwelir (£)	Tros / Tan a Ragamcenir (£)	Amrywiant (%)
Rheoli Gwastraff											
Gwaith IVC	13,595	0	0	0	0	(0)	0	0	13,595	0	0
Offer Ailgylchu	289,315	0	0	0	0	(0)	0	0	0	(289,315)	(100)
To Gwalchmai	63,000	30,000	28,547	0	28,547	(1,453)	95	45	63,000	0	0
CYFANSWM	**365,910**	**30,000**	**28,547**	**0**	**28,547**	**(1,453)**	**95**	**8**	**76,595**	**(289,315)**	**(79)**
Eiddo											
Adnewyddu Asedau Presennol	1,040,546	337,324	203,611	2,380	205,991	(131,333)	61	20	1,040,546	0	0
Eiddo Buddsoddi i Arbed	77,068	0	0	0	0	(0)	0	0	77,068	0	0
Grant Gwres Carbon Iseol – Swyddfeydd y Cyngor	23,900	23,900	0	0	0	(23,900)	0	0	23,900	0	0
Uwchraddio Toiledau Cyhoeddus	298,839	0	0	0	0	(0)	0	0	0	(298,839)	(100)
CYFANSWM	**1,440,353**	**361,224**	**203,611**	**2,380**	**205,991**	**(155,233)**	**57**	**14**	**1,141,514**	**(298,839)**	**(21)**
Trawsnewid											
TGCh – Isadeiledd Craidd	135,278	33,820	15,734	17,140	32,874	(946)	97	24	135,278	0	0
TGCh – Adnewyddu Cyfrifiaduron	99,456	0	0	0	0	(0)	0	0	99,456	0	0
TGCh – Trosglwyddo Cysylltu Môn i PSBA	43,088	50,000	18,493	28,718	47,211	(2,789)	94	110	43,088	0	0
Hwb TG	113,471	113,471	19,474	93,998	113,471	0	100	100	113,471	0	0
CYFANSWM	**391,293**	**197,291**	**53,700**	**139,856**	**193,556**	**(3,735)**	**98**	**49**	**391,293**	**0**	**0**
Gwasanaethau Oedolion											
Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac ail-gydwbyso (IRCF)	175,066	170,000	169,981	0	169,981	(19)	100	97	175,066	0	0
Bryn Hwfa Hwb Cymunedol	13,155	0	0	0	0	(0)	0	0	13,155	0	0
Adnewyddu Plas Mona	24,104	24,104	10,007	0	10,007	(14,097)	42	42	24,104	0	0
CYFANSWM	**212,325**	**194,104**	**179,989**	**0**	**179,989**	**(14,115)**	**93**	**85**	**212,325**	**0**	**0**
CYFANSWM	**60,018,660**	**19,000,429**	**18,703,152**	**913,235**	**19,616,387**	**615,958**	**103**	**33**	**58,309,092**	**(1,709,568)**	**(3)**

ATODIAD C

Newidiadau i gyllidebau / cynlluniau ychwanegol wedi'u hychwanegu ers gosod y Gyllideb

Cynllun	Cyllideb	CYLLIDO						
		Grant	Cyfraniad Refeniw	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Arian Wrth Gefn Cyfalaf	Benthyca a Chefnogaeth	Benthyca Di-gefnogaeth	Arian wrth Gefn Arall
	£	£	£	£	£	£	£	£
Ail-wynebu Priffyrdd *	0	(1,701,000)				591,000		1,110,000
Ysgolion Bro	200,000	200,000						
Galluogi	139,786	139,786						
Teithio Llesol	2,253,103	2,253,103						
Mill Lane NFM	(241,640)	(241,640)						
Cerbydau Allyriadau Isel Iawn ULEV	376,550	376,550						
Y Pethau Pwysig	250,400	250,400						
Grantiau Bychain Gwarchod Plant	380,000	380,000						
Llifoleuadau Plas Arthur	51,305	51,305						
Caeau Chwarae Bodedern	330,000	300,000						30,000
Parc Morglawdd	110,000	110,000						
Strydoedd mwy Diogel	18,000	18,000						
Cam 3	22,187	22,187						
Cam 3	398,617	398,617						
Llangefni JV	21,514	21,514						
Grantiau graddfa bychain	606,446	606,446						
Grantiau graddfa bychain	47,388							47,388
CRT***	821,000	1,229,000	(875,945)			467,945		
ICF	(693,966)		(226,021)			(467,945)		
Corn Hir	370,000	107,328				262,672		
Cerbydau **	0	58,000		(58,000)				
Cerbydau Graeanu**	0	150,000		(150,000)				
Cyllideb TG **	0	292,000		(292,000)				
Strwythur Mill Lane	30,888	26,255			4,633			
Ail-gylchu Gwastraff	70,634	70,634						
Anghenion Dysgu Ychwanegol 2023/24	478,225	478,225						
Uned Gwarchod Plant y Fali	850,000	850,000						
To Gwalchmai	63,000							63,000
Canolfan Hamdden Caergybi	140,000	100,000			36,949			3,051
Pot Cyfalaf Hamdden	(36,949)				(36,949)			
Hwb TG	(39,221)	(39,221)						
Band B	305,995	1,827,497				1,275,498	(2,797,000)	
Isadeiledd Bysiau 2022/23	(4,027)	(61,589)			57,562			
CRT	0	1,680,000	(1,680,000)					
CYFANSWM	**7,319,235**	9,953,397	(2,781,966)	(500,000)	62,195	2,129,170	(2,797,000)	1,253,439

*Yn gynwysedig yng nghyllideb 2023/24 mae £1.701m o gyllid o grant cyffredinol cyfalaf ychwanegol. Ar ôl adolygu cyfyngiadau ac amodau'r grant, roedd rhaid ei ddefnyddio yn 2022/23 ac, felly, cafodd y grant ei ddefnyddio i gyllido gwariant cyfalaf yn 2022/23, yn lle cyllid o adnoddau'r Awdurdod ei hun. Caiff y cyllid o'r grant a arbedwyd gan yr Awdurdod yma ei ddefnyddio i gyllido gwariant cyfalaf yn 2023/24.

** Ail-ddyranu cyllid o'r hyn oedd wedi ei gyllido'n wreiddiol gan dderbyniadau cyfalaf yn rhaglen 2023/24, i gael ei gyllido gan grant cyfalaf cyffredinol.

*** Yn gynwysedig yng nghyllideb CRT 2023/24, roedd tanamcangyfrif o gyllid grant ac, ynghyd â'r cynnydd angenrheidiol yn y gyllideb, mae'r cyllid nawr wedi cael ei ddiwygio.

This page is intentionally left blank

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad ar gyfer:	**PWYLLGOR GWAITH**
Dyddiad:	**28 TACHWEDD 2023**
Pwnc:	**MONITRO CYLLIDEB Y CYFRIF REFENIW TAI, CHWARTER 2 2023/24**
Aelod(au) Portffolio:	**CYNGHORYDD R WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD ADEILYDD PORTFFOLIO CYLLID**
Pennaeth Gwasanaeth:	**MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151 (EST. 2601)**
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-Bost:	**CARWYN EDWARDS 01248 752699 CarwynEdwards@ynysmon.llyw.cymru**
Aelodau Lleol:	**Amh.**

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

1. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith nodi'r canlynol:-

(i) Y sefyllfa a nodir mewn perthynas â pherfformiad ariannol y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) ar gyfer chwarter 2 2023/24.

(ii) Yr alldro a ragwelir ar gyfer 2023/24.

2. Cefndir

(i) Mae'r adroddiad hwn yn dangos cyllideb refeniw sydd â gwarged a gynlluniwyd o £8,044k.

(ii) Y gyllideb gyfalaf gros ar gyfer 2023/24 yw £19,988k. Mae grantiau a chyllid arall gwerth £6,898k yn gostwng y gyllideb net i £13,090k.

(iii) Roedd cyfuniad o'r gyllideb refeniw a'r gyllideb gyfalaf wedi'i haddasu yn rhoi diffyg a gynlluniwyd o £5,046k, a fyddai'n cael ei gyllido o gronfa wrth gefn y CRT.

(iv) Mae'r CRT wedi'i glustnodi i'w ddefnyddio ar gyfer dibenion penodol, ac ni ellir trosglwyddo arian o'r cronfeydd wrth gefn i'r Gronfa Gyffredinol, ac ni ellir defnyddio'r Gronfa Gyffredinol i gyllido'r CRT.

3. Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol y CRT am y cyfnod 1 Ebrill 2023 i 31 Mawrth 2024.

4. Trosolwg

4.1 Mae sefyllfa refeniw gwarged / diffyg y CRT ar ddiwedd chwarter 2 yn dangos tanwariant o £600k o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Rhagwelir tanwariant o £553k ar ddiwedd y flwyddyn, ar ôl cynnwys y dyfarniad cyflog a llenwi swyddi gweigion. Mae Atodiad A yn cynnwys mwy o fanylion.

4.2 Mae gwariant cyfalaf £940k yn uwch na'r gyllideb a broffiliwyd ar ddiwedd chwarter 2. Mae'r gwariant a ragwelir ar gyfer y flwyddyn £1,890k yn uwch na'r gyllideb, fel yr eglurir yn Atodiad B isod. Mae hyn yn cael ei wrthbwyso gan incwm grant uwch o £1,680k, sy'n arwain at orwariant net o £210k.

4.3 Mae'r diffyg a ragwelir (gan gyfuno refeniw a chyfalaf) yn £4,702k ar hyn o bryd, £343k yn is na'r gyllideb.

5. Incwm

5.1 Ar ddiwedd chwarter 2 , roedd yr incwm a dderbyniwyd £14k yn is na'r gyllideb a broffiliwyd, fel y nodir isod.

5.2 Roedd incwm rhenti £8k yn uwch na'r gyllideb a broffiliwyd ar ddiwedd chwarter 2. Rydym yn rhagweld y bydd yr incwm £23k yn uwch na'r gyllideb ar ddiwedd y flwyddyn, wrth i eiddo newydd ddod ar gael i'w gosod.

5.3 Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg yn 1.5% o'r incwm rhent, ffigwr tebyg i'r llynedd. Oherwydd yr ansicrwydd am gyfradd chwyddiant a'i effaith ar yr argyfwng costau byw yn y tymor hir, nid oes newid yn y rhagolwg ar hyn o bryd. Fodd bynnag, bydd yn cael ei fonitro'n ofalus yn ystod y flwyddyn a bydd yn cael ei adolygu os yw lefel y dyledion yn awgrymu bod risg fod lefel y dyledion nad ydynt yn cael eu casglu yn cynyddu, a bod y dyledion hynny'n cael eu dileu yn y pendraw.

6. Gwariant nad yw'n ymwneud â Gwaith Trwsio a Chynnal a Chadw

6.1 Ar ddiwedd chwarter 2, roedd gwariant ar waith heblaw am waith trwsio a chynnal a chadw £191k yn is na'r gyllideb a broffiliwyd.

6.2 Mae gwariant refeniw arall yn dangos tanwariant o £41k yn erbyn y gyllideb a broffiliwyd, ond disgwylir tanwariant o £53k ar ddiwedd y flwyddyn, ar ôl ystyried effaith y dyfarniad cyflog.

6.3 Mae'r pennawd Cyfranogiad Tenantiaid yn dangos tanwariant o £25k ar ddiwedd chwarter 2. Rydym yn rhagweld tanwariant o £32k erbyn diwedd y flwyddyn, ar ôl ystyried effaith y dyfarniad cyflog.

6.4 Mae'r pennawd gweinyddu rhenti'n dangos tanwariant o £47k ar ddiwedd chwarter 2. Rydym yn rhagweld tanwariant o £5k ar ddiwedd y flwyddyn, ar ôl cynnwys y dyfarniad cyflog a swydd wag sydd wedi'i llenwi erbyn hyn.

6.5 Mae'r pennawd Rheoli Ystadau yn dangos tanwariant o £77k ar ddiwedd chwarter 2. Rydym yn rhagweld tanwariant o £93k ar ddiwedd y flwyddyn, ar ôl cynnwys y dyfarniad cyflog.

7. Gwaith Trwsio a Chynnal a Chadw

7.1 Mae tanwariant o £331k yn yr Uned Cynnal a Chadw Tai (UCChT) ar ddiwedd chwarter 2. Mae'r gyllideb hon yn cynnwys effaith y dyfarniad cyflog, ond nid yw hynny wedi'i gynnwys yn y symiau gwirioneddol gan na chafodd ei gytuno tan yn hwyr ym mis Hydref. Mae gwaith sylweddol wedi cael ei gwblhau i adolygu'r gofynion cyllidebol ac mae cyllideb fwy realistig wedi cael ei gosod ar gyfer 2023/24. Mae deddfwriaeth newydd wedi dod i rym, ac mae disgwyl i Landlordiaid Tai Cymdeithasol ddarparu gorchuddion llawr addas ar adeg newid tenantiaeth, ac mae £125k wedi cael ei gynnwys yn ein rhagolwg yn sgil y gofyniad hwn.

7.2 Mae gwariant ar staff cynnal a chadw adeiladau nad ydynt yn rhan o'r UCChT £116k yn is na'r gyllideb a broffiliwyd ar ddiwedd chwarter 2. Disgwylir tanwariant o £53k yn y maes gwasanaeth hwn ar ddiwedd y flwyddyn, ar ôl cynnwys y dyfarniad cyflog.

8. Addasiadau Diwedd Blwyddyn

8.1 Mae'r pennawd hwn yn cynnwys eitemau o wariant (costau cyllido cyfalaf ac ailgodi tâl o'r Gronfa Gyffredinol) sydd yn ffurfio rhan o'r broses gyfrifo ar ddiwedd y flwyddyn. Rhagwelir tanwariant o £131k ar Gostau Cyllido Cyfalaf a bydd y llog a dderbynnir £124k yn uwch na'r gyllideb.

9. Gwariant Cyfalaf

9.1 Cyfanswm y gyllideb gyfalaf gros ar gyfer 2023/24 yw £19,988k. Mae cyllid grant o £7,885k yn cynnwys:-

Ffynhonnell	£
Cronfa Tai a Gofal	300,000
Grant Trawsnewid Trefi	250,000
CADW	121,000
Creu Lleoedd	250,000
Rhaglen Gyfalaf Llety Dros Dro	650,000
Grant Tai Cymdeithasol (SHG)	2,111,000
Lwfans Atgyweiriadau Mawr	2,690,000
Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio 2023/24	873,000
Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio 2022/23 – dygwyd ymlaen	371,000
Grant Diogelwch Tân	269,000
Cyfanswm Cyllid Grant	**7,885,000**

9.2 Ar ôl caniatáu swm o £693k ar gyfer grantiau cyfleusterau i'r anabl, rhydd hyn gyllideb gyfalaf net o £11,410k a fydd yn cael ei gyllido drwy'r CRT. Mae dadansoddiad pellach ar gael yn Atodiadau B a C. Roedd y gyllideb wreiddiol ar gyfer cyllid grant yn £6,205k (ac eithrio'r elfen Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl), felly, rydym yn rhagweld incwm grant uwch o £1,680k, gan fod y costau cyfalaf ychwanegol yn cael eu cyllido drwy gyllid grant ychwanegol yn bennaf.

9.3 Gwariant SATC – Mae'r gyllideb o £1,900k yn cael ei rhannu rhwng gwaith a gynlluniwyd i adnewyddu ceginau mewn oddeutu 80 eiddo a gwaith cyfalaf sy'n cael ei arwain gan y galw pan fydd tenantiaeth yn newid dwylo. Dyfarnwyd contract gwerth £484k ar gyfer gwaith a gynlluniwyd yn ystod chwarter 4 2022/23 ac mae'r Gwasanaeth Tai'n amcangyfrif y bydd y rhan fwyaf o'r gwariant sydd ar ôl yn digwydd yn ystod chwarter 3 2023/24. Mae swm o £1,400k wedi'i glustnodi ar gyfer gwaith cyfalaf a wneir gan yr Uned Cynnal a Chadw Tai, yn

bennaf pan fydd tenantiaeth yn newid dwylo. Mae gwaith SATC yn mynd rhagddo'n dda, a gwariwyd cyfanswm o £947k yn ystod chwarter 2.

9.4 Gwariant Risg Tân – Bydd y gyllideb gwerth £400k yn cael ei gwario ar gwblhau gwaith ôl-osod systemau llethu tân ym Maes y Coed, Porthaethwy, a Glan Cefni, Llangefni, yn ogystal â gwelliannau yn gysylltiedig ag adrannau rhag tân yn y pedwar bloc o fflatiau uchder canolig sy'n rhan o'r stoc tai. Yn ogystal, mae gwaith cyfalaf yn cynnwys uwchraddio systemau larymau tân a gosod drysau tân newydd. Rhagwelir y caiff y gyllideb ei defnyddio'n llawn yn ystod 2023/24. Mae gwariant hyd yma'n is na'r disgwyl, fodd bynnag, bydd y gwaith adrannau rhag tân yn cael ei gwblhau yn ystod Ch3, ac mae disgwyl i'r gwaith ar y systemau llethu tân gael ei gwblhau yn ystod Ch4.

9.5 Gwariant ar Addasiadau Sector Cyhoeddus – Roedd y galw am addasiadau canolig a mawr yn parhau'n uchel yn ystod chwarter 2, ac mae gwariant hyd at ddiwedd chwarter 2 yn awgrymu na fydd y gyllideb o £400k yn ddigonol. Rydym yn rhagweld gorwariant o £100k oherwydd bod y galw'n uchel. Mae gwariant ar Addasiadau yn cael ei arwain gan y galw ac, yn nodweddiadol, mae'n cynnwys gosod lifftiau grisiau, cawodydd sydd â mynediad gwastad ac addasu trefniadau mynediad presennol.

9.6 Gwariant Perfformiad Ynni – Ar hyn o bryd, rydym yn ymgynghori â'r Gweithredwr Rhwydwaith Dosbarth (DNO) cyn gosod paneli Solar Ffotofoltaidd i gynhyrchu trydan adnewyddadwy. Oherwydd oedi, mae'r gyllideb Perfformiad Ynni wedi gostwng o £1,000k i £600k. Yn anffodus, mae'n parhau i fod yn anodd derbyn cymeradwyaeth gan y DNO i wneud gwaith Solar Ffotofoltaidd mawr oherwydd y gofyniad i atgyfnerthu'r rhwydwaith cyn gosod y system Solar Ffotofoltaidd. Mae'r DNO wedi cychwyn y broses o drefnu i uwchraddio'r rhwydwaith mewn lleoliadau penodol ond, yn anffodus, nid yw'r amserlenni ar gyfer cwblhau'r gwaith uwchraddio'n hysbys ar hyn o bryd. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd £100k yn cael ei wario yn 2023/24, a disgwylir tanwariant o £500k ar y prosiect hwn yn 2023/24. O ganlyniad i ganlyniadau cadarnhaol yn dilyn trafodaethau pellach gyda'r DNO yn ystod Ch2 a dechrau Ch3, mae'r Gwasanaethau Tai yn rhagweld y byddant yn gallu dechrau ar y gwaith o baratoi dogfennau tendr ar gyfer gosod y systemau Solar Ffotofoltaidd ar draws nifer o ystadau yn ystod Ch3. Mae'n annhebygol y gellir dyfarnu unrhyw gontract cyn chwarter olaf 2023/24, a bydd hyn yn cael effaith negyddol ar wariant yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

9.7 Gwariant ar Waith Cynnal a Chadw a Gynlluniwyd – Yn dilyn dyfarnu contract ar gyfer gwaith Cam 2 ym Mae Cemaes yn ystod chwarter 1, mae'r gyllideb gwaith cynnal a chadw a gynlluniwyd wedi'i hymrwymo'n llawn, ac mae'r gwaith wedi cychwyn ar y safle ym mis

Mehefin. Disgwylir i'r contract hwn, ynghyd â'r gwariant a ymrwymwyd a ddygwyd ymlaen o 2022/23, ddefnyddio'r gyllideb lawn o £4,450k.

9.8 Gwariant ar Waith Amgylcheddol - Bydd y gyllideb o £700k yn canolbwyntio ar barhau i ddymchwel garejys yn Llangefni a gwelliannau arfaethedig i'r system gwaredu â charthffosiaeth yng Ngharreglefn, er mwyn cydymffurfio â gofynion a bennwyd gan Gyfoeth Naturiol Cymru. Ar ddiwedd chwarter 1, roeddem wedi ymrwymo i wario £352k ar un cynllun mawr i ddymchwel 30 o garejys ym Mro Tudur, ac mae'r gwaith hwnnw'n mynd rhagddo ar hyn o bryd. Ar hyn o bryd, mae contractwr tymor y Gwasanaethau Priffyrdd yn gweithio ar ddyluniadau manwl ar gyfer trefniadau carthffosiaeth amgen. Mae'r Gwasanaethau Tai'n disgwyl y bydd y gwaith yn cychwyn ar y safle yn ystod Ch4, ac mae'n rhagweld tanwariant o £100k.

9.9 Gwariant ar y Contract Gwresogi Canolog – Yn ystod 2023/24, nod y Gwasanaethau Tai yw adnewyddu oddeutu 500 o foeleri. Dyfarnwyd contract ar gyfer y rhaglen adnewyddu boeleri eleni yn ystod chwarter 1. Mae gwariant wedi cynyddu yn ystod chwarter 2 ac mae disgwyl iddo barhau i gynyddu yn chwarter 3, felly, rydym yn rhagweld y bydd y gyllideb o £1,250k yn cael ei defnyddio'n llawn yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

9.10 Prynu Eiddo sy'n Bodoli Eisoes a Datblygu eiddo newydd – Yn ystod y chwarter, mae tri datblygiad a oedd ar y gweill wedi mynd rhagddynt yn gynt na'r disgwyl ac mae'r datblygwyr yn awyddus i ddechrau gweithio ar y safleoedd hyn. Er mwyn manteisio ar y cyfle i adeiladu'r cartrefi newydd hyn ac osgoi unrhyw oedi, mae'r gyllideb yn dangos gorwariant ar hyn o bryd, fodd bynnag, gellir hawlio rhywfaint o'r gwariant hwn yn ôl drwy'r Grant Tai Cymdeithasol.

9.11 Mae'r gorwariant o £1,890k a ragwelir ar wariant cyfalaf yn cael ei wrthbwyso gan incwm grant uwch o £1,680k. Felly, rhagwelir gorwariant o £210k ar wariant cyfalaf. Mae hyn y golygu cynnydd o'r un swm yn y swm sydd i'w gyllido o'r cyfrif refeniw CRT. Mae'r balans ar gael wedyn i gyllido prosiectau sydd wedi eu gohirio tan y flwyddyn nesaf.

10. Balans y CRT

10.1 Roedd balans agoriadol y CRT yn £12,107k. Roedd y gyllideb ddiwygiedig yn caniatáu ar gyfer defnyddio £5,046k o'r balans hwn. Fodd bynnag, bydd y rhagolygon diwygiedig a nodir uchod yn defnyddio £4,702k yn unig. Mae hyn yn rhoi balans o £7,405k erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r balans hwn wedi'i glustnodi ar gyfer dibenion penodol, felly, nid yw ond ar gael i gyllido gwariant y CRT yn y dyfodol.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Amherthnasol		
C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
Mae'r mater hwn wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.		
Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D –A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Ydi		
Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith ar anghenion hir dymor yr Ynys?	Mae'r adroddiad hwn at ddibenion monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio, gydag adroddiadau eraill, i lunio cynllun busnes a chyllideb flynyddol y CRT. Wrth osod y gyllideb flynyddol, bydd anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Amherthnasol
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy:	Amherthnasol
4	A ydym wedi bod yn gweithio ar y cyd â sefydliadau eraill i wneud y penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod i bwy.	Mae'r Gwasanaethau Tai yn ymgynghori'n rheolaidd â'i denantiaid, ac mae canlyniadau'r ymgynghoriadau hynny'n cael eu bwydo i'r broses gynllunio busnes ac yna i'r broses o osod y gyllideb flynyddol.
5	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai y mae'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol arnynt? Eglurwch sut.	Amherthnasol

6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Amherthnasol
E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		**Beth oedd eu sylwadau?**
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (mandadol)	Dim sylw
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – Adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Dim sylw
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Sgriwtini	Amherthnasol
8	Aelodau Lleol	Mae canlyniadau adroddiadau monitro chwarterol y CRT yn cael eu hadrodd i'r Panel Sgriwtini Cyllid.
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	Amherthnasol

F - Atodiadau:

- Atodiad A – Gwariant a rhagolygon refeniw hyd at ddiwedd chwarter 2 2023/24
- Atodiad B – Gwariant a rhagolygon cyfalaf hyd at ddiwedd chwarter 2 2023/24
- Atodiad C – Cynlluniau cyfalaf Adeiladu Newydd a rhagolygon hyd at ddiwedd chwarter 2 2023/24

Ff - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

- Cynllun Busnes 30 Mlynedd y CRT 2023/53 (fel y'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor hwn ym mis Mai 2023).

ATODIAD A

CYFRIF REFENIW TAI 2023/24						
	Cyllideb Flynyddol 2023/24	**Cyllideb a broffilwyd hyd at Mis 6**	**Gwirioneddol hyd at Mis 6**	**Amrywiant hyd at Mis 6**	**Rhagolwg Diwedd Blwyddyn**	**Amrywiant ar Ddiwedd y Flwyddyn**
CYFRIF REFENIW **Incwm**	**£**	**£**	**£**	**£**	**£**	**£**
Aneddau	(20,693,000)	(10,500,000)	(10,507,777)	(7,777)	(20,715,525)	(22,525)
Modurdai	(247,000)	(125,922)	(126,061)	(139)	(247,919)	(919)
Taliadau Gwasanaeth	(213,070)	(106,536)	(101,465)	5,071	(217,651)	(4,581)
Arall	(262,100)	(189,000)	(172,282)	16,718	(234,970)	27,130
Darpariaeth Dyledion Drwg	316,000	0	0	0	316,000	0
CYFANSWM INCWM	**(21,099,170)**	**(10,921,458)**	**(10,907,585)**	**13,873**	**(21,100,065)**	**(895)**
Gwariant heblaw am Waith Trwsio ar Chynal a Chadw						
Cyfranogiad Tenantiaid	241,070	120,564	95,073	(25,491)	209,595	(31,475)
Gweinyddu Rhenti	543,340	290,220	243,199	(47,021)	538,520	(4,820)
Rheoli Stadau	644,500	326,776	249,422	(77,354)	551,055	(93,445)
Gwariant Refeniw Arall	1,763,630	822,337	781,600	(40,737)	1,710,176	(53,454)
Cyfanswm Gwariant heblaw ar Waith Trwsio a Chynnal a Chadw	**3,192,540**	**1,559,897**	**1,369,295**	**(190,602)**	**3,009,346**	**(183,194)**
Gwaith Trwsio a Chynnal a Chadw						
Uned Cynnal a Chadw Tai (UCChT)	5,470,600	2,789,904	2,459,020	(330,884)	5,405,844	(64,756)
Staff Cynnal a Chadw Adeiladau (dim UCChT)	1,211,860	652,430	536,715	(115,715)	1,158,371	(53,489)
Gwaith Trwsio a Chynnal a Chadw Arall	752,320	389,196	412,277	23,081	756,362	4,042
Cyfanswm Gwaith Trwsio a Chynnal a Chadw	**7,434,780**	**3,831,530**	**3,408,012**	**(423,518)**	**7,320,578**	**(114,202)**

	Cyllideb Flynyddol 2023/24	Cyllideb a broffilwyd hyd at Mis 6	Gwirioneddol hyd at Mis 6	Amrywiant hyd at Mis 6	Rhagolwg Diwedd Blwyddyn	Amrywiant ar Ddiwedd y Flwyddyn
Addasiadau Diwedd Blwyddyn						
Taliadau Cyllido Cyfalaf	1,742,430	0	0	0	1,611,600	(130,830)
Elw a Dderbynnir	(200,000)	0	0	0	(324,000)	(124,000)
Ailgodi Tâl o'r Gwasanaethau Tai	100,090	0	0	0	100,090	0
Ailgodi Tâl o'r Gwasanaethau Canolog	785,550	0	0	0	785,550	0
Cyfanswm Addasiadau Diwedd Blwyddyn	**2,428,070**	**0**	**0**	**0**	**2,173,240**	**(254,830)**
CYFANSWM GWARIANT REFENIW	**13,055,390**	**5,391,427**	**4,777,307**	**(614,120)**	**12,503,164**	**(552,226)**
CYFANSWM REFENIW (GWARGED) / DIFFYG	**(8,043,780)**	**(5,530,031)**	**(6,130,278)**	**(600,247)**	**(8,596,901)**	**(553,121)**
CYFRIF GWARIANT CYFALAF						
Gwariant 2023/24	19,988,000	7,002,745	7,942,756	940,011	21,877,802	1,889,802
Cyllid grant	(6,205,000)	0	0	0	(7,885,000)	(1,680,000)
Cyfraniadau eraill	(693,460)	0	0	0	(693,460)	0
CYFANSWM CYFALAF (GWARGED) / DIFFYG	13,089,540	7,002,745	7,942,756	940,011	13,299,342	209,802
(CYNNYDD) / GOSTYNGIAD NET YNG NGHRONFA WRTH GEFN Y CRT	**5,045,760**	**1,472,714**	**1,812,478**	**339,764**	**4,702,441**	**(343,319)**
Balans Agoriadol y CRT	(12,107,000)				(12,107,000)	0
(Cynnydd) / Gostyngiad Net yng Nghronfa Wrth Gefn y CRT	5,045,760				4,702,441	
Balans Cau'r CRT	**(7,061,240)**	**0**	**0**	**0**	**(7,404,559)**	**0**

CYLLIDEB CYFALAF REFENIW TAI 2023/24

Atodiad B

Gwasanaeth	Cyllideb Flynyddol 2023/24 £	Cyllideb a Broffilwyd i Mis 6 £	Gwirioneddol i Mis 6 £	Amrywiant i Mis 6 £	Rhagolwg Diwedd Blwyddyn £	Amrywiant Diwedd Blwyddyn £	Amrywiant a ragwelir ym Mis 3 £	Newid o Ragolwg Ch1 £
CRT Tai								
Contract Gwresogi Canolog	1,250,000	485,000	484,052	(948)	1,250,000	0	0	0
Contract Cynnal a Chadw a gynlluniwyd	4,450,000	1,560,000	1,555,848	(4,152)	4,450,000	0	0	0
Gwella Perfformiad Ynni	600,000	250,000	0	(250,000)	100,000	(500,000)	(100,000)	(400,000)
Gwaith Amgylcheddol	700,000	160,070	110,070	(50,000)	600,000	(100,000)	0	(100,000)
Prynu Eiddo Cyfredol a Datblygiadau Eiddo Newydd	10,288,000	3,346,880	4,541,880	1,195,000	12,677,802	2,389,802	0	2,389,802
Addasiadau Sector Gyhoeddus	400,000	208,295	258,295	50,000	500,000	100,000	0	100,000
Risg Tân	400,000	45,000	45,120	120	400,000	0	0	0
SATC	1,900,000	947,500	947,491	(9)	1,900,000	0	0	0
CYFANSWM GWARIANT CYFALAF	**19,988,000**	**7,002,745**	**7,942,756**	**940,011**	**21,877,802**	**1,889,802**	**(100,000)**	**1,989,802**

CYLLIDEB DATBLYGIADAU NEWYDD 2023/24

ATODIAD C

Cynllun	Nifer yr Unedau Ychwanegol	Cyllideb 2023/24 £	Cyfanswm Gwariant a Ragwelir £	Amrywiad a Ragwelir ym mis 6 £	Amrywiant a ragwelir ym Mis 3
Pentraeth (Clwyd Alyn)	10	2,250,000	2,250,000	0	0
Gofal Ychwanegol Porthaethwy	55	250,000	250,000	0	0
Plas Alltran, Caergybi	4	1,200,000	1,200,000	0	0
Ysgol Llaingoch, Caergybi	26	4,000	4,000	0	0
Cae Braenar, Caergybi	23	500,000	1,001,500	501,500	0
Parc y Coed, Llangefni Cyfnod 1	12	990,000	990,000	0	0
Clwb Cymdeithasol Biwmares	6	408,000	437,000	29,000	0
Adnewyddu 16 Uned	0	750,000	1,250,000	500,000	0
Prynu 16 Uned yn ól	16	1,100,000	2,000,000	900,000	0
Hen Safle Ysgol Niwbwrch	14	500,000	250,000	-250,000	0
Hen Safle Ysgol Thomas Ellis	43	50,000	22,807	-27,193	0
Parc y Coed, Llangefni Cyfnod 2	10	1,400,000	1,400,000	0	0
Adnewyddu Haulfryn a Chyfnod 2	1	365,000	300,000	-65,000	0
Pen y Coed, Rhostrehwfa	1	482,000	482,000	0	0
Stad y Bryn, Llanfaethlu	9	0	400,000	400,000	0
Garreg Lwyd Road, Caergybi	8	0	401,495	401,495	0
Cynlluniau yn y Cyfnod Cyn Cynllunio		39,000	39,000	0	0
Cyfanswm 2023/24	**238**	**10,288,000**	**12,677,802**	**2,389,802**	**0**

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	**PWYLLGOR GWAITH**
Dyddiad:	**28 TACHWEDD 2023**
Pwnc / Testun:	**SYLFAEN Y DRETH GYNGOR AR GYFER 2024/25**
Deilydd(ion) Portffolio:	**CYNGHORYDD ROBIN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID**
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	**MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151**
Awdur yr Adroddiad: Tel: E-bost:	**MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151** 01248 752601 rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	**DIM YN BERTHNASOL**

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

Rwy'n argymell fod y Pwyllgor Gwaith yn gwneud y penderfyniadau isod:-

1. Nodi cyfrifiad Sylfaen y Dreth Gyngor gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, fydd yn cael ei ddefnyddio gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cyfrifo'r Grant Cynnal Refeniw i Gyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ariannol 2024/25, sef **31,241.64** (gweler **Atodiad A** ar gyfer y cyfrifiad o Sylfaen y Dreth Gyngor at y diben yma - Rhan E6).

2. Cymeradwyo'r cyfrifiad at ddiben pennu Sylfaen y Dreth Gyngor gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 am y cyfan o'r ardal ac am rannau ohoni am y flwyddyn 2024/25 (gweler **Atodiad A** ar gyfer y cyfrifiad o sylfaen y dreth – Rhan E5).

3. Yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) (Cymru) 1995 (SI19956/2561), fel y cawsant eu diwygio gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig o Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) (Cymru) (Diwygiad) 2016, y rhain yw'r cyfansymiau y mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi eu cyfrif fel Sylfaen y Dreth am 2024/25 sef **33,170.03**, ac am y rhannau hynny o'r ardal sydd wedi eu rhestru isod:-

Amlwch	1,553.58
Biwmares	1,128.28
Caergybi	4,122.23
Llangefni	2,104.10
Porthaethwy	1,503.94
Llanddaniel-fab	376.52
Llanddona	417.01
Cwm Cadnant	1,231.69
Llanfair Pwllgwyngyll	1,342.23
Llanfihangel Ysceifiog	714.29
Bodorgan	483.02
Llangoed	698.88
Llangristiolus a Cherrigceinwen	645.03
Llanidan	436.75
Rhosyr	1,061.51

Llaneilian	621.16
Llannerch-y-medd	541.56
Llaneugrad	194.77
Llanfair Mathafarn Eithaf	2,038.26
Cylch y Garn	427.15
Mechell	592.04
Rhos-y-bol	488.24
Aberffraw	316.77
Bodedern	423.75
Bodffordd	424.81
Trearddur	1,492.47
Tref Alaw	272.44
Llanfachraeth	238.36
Llanfaelog	1,439.20
Llanfaethlu	279.29

Penmynydd	252.52		Llanfair-yn-Neubwll	573.51
Pentraeth	603.97		Y Fali	1,052.48
Moelfre	692.31		Bryngwran	372.60
Llanbadrig	708.58		Rhoscolyn	399.54
Llanddyfnan	523.53		Trewalchmai	381.66

RHESYMAU A CHEFNDIR

Mae'r cyfrifiadau wedi cael eu gwneud yn unol â Chanllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer Anheddau'r Dreth Gyngor (CT1 v.1.0) 2024/25 yn seiliedig ar nifer yr eiddo mewn bandiau amrywiol ar y rhestr brisio ar 31 Hydref 2023 a chrynhoir gan yr Awdurdod dan Ran 22B (7) o Ddeddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992. Mae'r cyfrifiadau yn cymryd i ystyriaeth disgowntiau, eithriadau a phremiymau, yn ogystal á hefyd newidiadau i'r rhestr brisio sy'n debygol yn ystod 2024/25.

Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn, fel awdurdod bilio, gyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer ei ardal ac ar gyfer gwahanol rannau o'i ardal a rhaid rhoi gwybod am y symiau hyn i'r cyrff sy'n codi praeseptau ac ardollau erbyn 31 Rhagfyr 2023. Eleni, mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn am y wybodaeth i bwrpas gosod y Grant Cynnal Refeniw erbyn 14 Tachwedd 2023, ac i bwrpas pennu'r dreth (wedi cadarnhad gan y Pwyllgor Gwaith) erbyn 5 Ionawr 2024.

Mae'r cyfrifiadau yn **Atodiad A** yn seiliedig ar gadarnhau disgownt o ddim ar gyfer eiddo Dosbarthiadau A, B a C; mae premiwm o 100% ar dai gwag hirdymor a phremiwm o 100% ar ail gartrefi ar gyfer 2024/25, yn seiliedig ar fwriad y Pwyllgor Gwaith ar 25 Hydref 2021 i gynyddu'r premiwm ar ail gartrefi (i'w gadarnhau gan y Pwyllgor Gwaith). Mae'r cyfrifiadau hefyd yn seiliedig ar benderfyniad y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 11 Rhagfyr 2018, y bydd ei gynllun lleol cyfredol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn parhau am flynyddoedd dilynol heblaw ei fod yn cael ei newid yn sylweddol. Am 2024/25, dim ond yr uwchraddio arferol i'r budd-daliadau sy'n cael ei weithredu. Mae Llywodraeth Cymru'n parhau i gwrdd yn llawn â chostau cynllun cenedlaethol blaenorol y DU, ond bydd costau oherwydd baich achosion ac / neu gynnydd yn y Dreth Gyngor yn syrthio ar gynghorau lleol.

SYLFAEN Y DRETH GYNGOR AR GYFER CYFRIFO'R GRANT CYNNAL REFENIW

Bydd cyfanswm y disgownt cyfwerth â band D, cyn addasu ar gyfer y gyfradd gasglu (ac sy'n cynnwys lwfans ar gyfer tai sy'n eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn), yn cael ei ddefnyddio wrth gyfrifo'r hawliadau ar gyfer Grant Cynnal Refeniw 2024/25. Mae'r cyfanswm yma, sy'n cael ei ddefnyddio wrth gyfrifo'r Grant Cynnal Refeniw, yn eithrio'r addasiadau am bremiymau a'r disgowntiau a roddir gan rhai awdurdodau ar gyfer eiddo Dosbarthiadau A, B a C (nid yw hyn yn effeithio ar Ynys Môn gan na roddir disgowntiau o'r fath). Cyfrifir y ffigwr yma i fod yn 31,241.64 (i'w gymharu â 31,272.36 ar gyfer 2023/24). Mae hyn yn gostyngiad o 0.10%.

SYLFAEN Y DRETH AT DDIBEN PENNU'R DRETH

Mae'r cyfanswm y disgownt cyfwerth â band D sy'n cael ei ddefnyddio at ddiben pennu'r dreth wedi cael ei addasu gan wneud lwfans ar gyfer methu â chasglu, sy'n parhau i fod yn 1.5% a, hefyd, sy'n cynnwys lwfans ar gyfer eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn. Cyfrifir y ffigwr yma i fod yn 33,170.03. Nodir, felly, bod y ffigyrau a nodir dan argymhelliad 3 yn cynnwys yr addasiadau am bremiymau.

Cyfanswm y sylfaen arfaethedig am 2024/25 at ddiben pennu'r dreth yw 33,170.03. Mae hyn yn cymharu â 32,819.56 am 2023/24 ac yn gynnydd o 1.07%. Mae nifer o ffactorau wedi effeithio ar sylfaen y dreth, yn cynnwys nifer yr eiddo newydd a ragwelir a fydd yn cael eu hychwanegu i'r gofrestr Dreth Gyngor yn 2024/25, nifer yr eithriadau a disgowntiau a roddir a'r nifer a fydd yn ddarostyngedig i'r premiwm eiddo gwag ac ailgartrefi a chanran y premiwm. Mae cynyddu'r premiwm ar ail gartrefi, o 75% i 100%, yn 2024/25 wedi arwain at gynnydd sylweddol yn sylfaen y dreth a, heb y cynnydd yng nghanran y premiwn, byddai sylfaen y dreth wedi gostwng 0.51%.

Mae sylfaen y dreth ar gyfer eiddo gwag hirdymor am 2024/25 yn 333.00, o'i gymharu â 311.69 am 2023/24, ac mae hyn o ganlyniad i gynnydd o 14 yn nifer yr eiddo gwag sydd yn ddarostyngedig i'r premiwm eiddo gwag.

Mae sylfaen y dreth ar gyfer ail gartrefi am 2024/25 yn 2,097.42, o'i gymharu â 1,703.21 am 2023/24. Mae'r cynnydd yn adlewyrchu'r lleihad o 281 yn nifer y tai sydd yn ddarostyngedig i'r premiwm ar hyn o bryd, ond mae cynyddu graddfa'r premiwm o 75% i 100% hefyd yn cael effaith sylweddol ar yr elfen hon o'r sylfaen dreth.

Mae'r newid yn sylfaen y dreth yn effeithio ar bwynt cychwynnol y Cyngor ar gyfer y gyllideb refeniw am 2024/25, ac fe ymdrinnir â hyn yn fanylach mewn adroddiadau dilynol ar y gyllideb i'r Pwyllgor Gwaith. Fodd bynnag, i grynhoi, bydd y lleihad yn nifer yr eiddo sydd yn ddarostyngedig i'r Dreth Gyngor safonol yn cynhyrchu £44k llai o refeniw (yn seiliedig ar y Dreth Gyngor a godwyd yn 2023/24), ond bydd hyn yn arwain at cynnydd o £45k mewn Cyllid Allanol Cyfun (AEF) gan Lywodraeth Cymru (yn seiliedig ar yr Asesiad o Wariant Safonol ar gyfer 2023/24 a'r un lefel dybiedig o Dreth Gyngor Band D â 2023/24). Bydd y cynnydd yn nifer yr eiddo gwag yn arwain at gynnydd o £24k yn yr incwm a gynhyrchir gan y premiwm eiddo gwag, ond bydd y gostyngiad yn nifer yr eiddo sydd yn ddarostyngedig i'r premiwm ail gartrefi yn cynhyrchu £220k llai o incwm. Bydd cynyddu'r premiwm ail gartrefi o 75% i 100% yn cynhyrchu £742k o gyllid ychwanegol.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Mae disgresiwn gan y Cyngor llawn, dan reoliadau a wnaed dan Rhan 12 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ac, wedyn, dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, i osod disgownt i ddosbarthiadau penodedig o anheddau (yn bennaf tai haf ac ail gartrefi (Dosbarthiadau A a B)). Wrth i hyn gael ei gyflwyno, penderfynodd y Cyngor llawn osod disgownt o ddim i'r ddau ddosbarth penodedig A a B, ac mae'r penderfyniad wedi ei gadarnhau yn flynyddol ers hynny. Ym mis Mawrth 2007, ac ar argymhelliad y Pwyllgor Gwaith, penderfynodd y Cyngor llawn osod disgownt o ddim ar Ddosbarth Penodedig C (rhai mathau o dai gwag hirdymor) a hynny am y tro cyntaf, ac mae wedi gwneud hynny bob blwyddyn wedyn.

Byddai rhoi disgownt o 25%, 50% neu 100% yn groes i bolisi'r Cyngor llawn a gwrthodwyd yr opsiwn.

Bu'r Cyngor llawn, ar 27 Chwefror 2019, bennu premiwm y Dreth Gyngor o 100% ar eiddo gwag hirdymor a phremiwm o 75% ar ail gartrefi o'r 1 Ebrill 2023, gyda'r bwriad o gynyddu'r premiwm ar ail gartrefi i 100% o 1 Ebrill 2024. Mae'r cyfrifiad yma a'r argymhellion yn unol â'r penderfyniad hynny.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Hyd 2004, y Cyngor llawn oedd yn gyfrifol am y cyfrifiad hwn. Bellach, mae'r swyddogaeth hon wedi cael ei thynnu oddi ar y rhestr o swyddogaethau sydd wedi cael eu neilltuo i'r Cyngor llawn. Fodd bynnag, y Cyngor llawn yn hytrach na'r Pwyllgor Gwaith sy'n parhau i fod yn gyfrifol am benderfyniadau sy'n ymwneud â disgowntiau a phremiymau, ynghyd â phennu Cynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson a'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r modd y cafodd sylfaen y dreth ei gyfrifo yn cymryd i ystyriaeth y polisi cyfredol a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn ynghylch caniatáu disgowntiau i ddosbarthiadau penodedig A, B a C, ynghyd â pholisi'r Cyngor llawn ar ganiatáu gostyngiad hyd at 100% yn y Dreth Gyngor i'r rheiny sy'n gymwys dan gynllun lleol y Cyngor.

Mae'r cyfrifiad yma a'r argymhellion yn unol â'r penderfyniad yna a hefyd bod y Cyngor llawn, yn ei gyfarfod ar 27 Chwefror 2019, wedi pennu premiwm y Dreth Gyngor o 100% ar dai gwag hirdymor. Bydd y penderfyniad i gynyddu'r premiwm ar ail gartrefi i 100% ar 1 Ebrill 2024 yn cael ei gadarnhau gan y Cyngor llawn pan fydd y gyllideb yn cael ei chymeradwyo ym mis Mawrth 2024.

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Bydd y cyfrifiad o sylfaen y dreth yn galluogi'r Cyngor llawn i bennu'r gofynion o ran ei Dreth Gyngor i gwrdd â'r gyllideb a gymeradwywyd ganddo ar gyfer 2024/25.		
DD – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)		
1	**Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys**	Bydd y penderfyniad yn effeithio ar gyllideb refeniw'r Cyngor a bydd goblygiadau'r penderfyniad hwn ar anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hystyried wrth i broses y gyllideb refeniw fynd rhagddi.
2	**A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-**	Ddim yn berthnasol.
3	**A ydym wedi bod yn cyd-weithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-**	Ddim yn berthnasol.
4	**A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae'i rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-**	Byddwn yn ymgynghori â dinasyddion Ynys Môn ar y cynigion ar gyfer y gyllideb maes o law.
5	**Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar yr agenda cydraddoldeb ac iaith Gymraeg**	Ddim yn berthnasol.
E – Gyda phwy yr ymgynghoroch?		**Beth oedd eu sylwadau?**
1	**Prif Weithredwr / Tim Arweinyddiaeth (TA)** (gorfodol)	Dim sylw ychwanegol.
2	**Cyllid / Swyddog 151** (gorfodol)	Awdur yr adroddiad.
3	**Swyddog Cyfreithiol / Monitro** (gorfodol)	Dim sylw ychwanegol.
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	Ddim yn berthnasol.
5	**Eiddo**	Ddim yn berthnasol.
6	**Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)**	Ddim yn berthnasol.
7	**Caffael**	Ddim yn berthnasol.
8	**Sgriwtini**	Ddim yn berthnasol.
9	**Aelodau Lleol**	Ddim yn berthnasol.
F - Atodiadau:		
Atodiad A : Cyfrifiad Sylfaen y Dreth Gyngor Leol 2024/25		
FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):		
Nodiadau Llywodraeth Cymru ar gyfer arweiniad ar Anheddau Dreth Gyngor (CT1) 2024/25		

ATODIAD A

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH GYNGOR LEOL 2024/25

	BAND	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I	CYFANSWM
Rhan A	**ANHEDDAU TRETHADWY**											
A.1	Holl anheddau trethadwy		4,650	6,640	6,741	7,111	5,391	2,654	1,039	158	54	34,438
A.2	Anheddau sy'n derbyn gostyngiad anabledd		9	43	49	94	86	51	11	9	5	357
A.3	**Cyfanswm yr anheddau trethadwy wedi'i addasu (gan gymryd i ystyriaeth gostyngiadau anabledd)**	**9**	**4,684**	**6,646**	**6,786**	**7,103**	**5,356**	**2,614**	**1,037**	**154**	**49**	**34,438**
Rhan B	**ADDASIADAU DISGOWNT A PHREMIWM**											
B.1	Anheddau heb ddisgownt neu bremiwm (gan gynnwys eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi heb ddisgownt neu bremiwm)	5	1,897	3,533	3,872	4,368	3,599	1,879	724	94	29	20,000
B.2a	Anheddau gyda disgownt o 25% (ac eithrio eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi)	4	2,566	2,825	2,455	2,152	1,322	518	184	23	7	12,056
B.2b	Anheddau gyda disgownt o 50% (ac eithrio eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi)	0	7	10	15	13	13	8	11	3	2	82
B.3a	Anheddau gyda disgownt amrywiol ac eithrio 25% neu 50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.3b	Anheddau gyda disgownt eiddo gwag hirdymor neu ail gartref	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.3c	Anheddau gyda phremiwm eiddo gwag hirdymor neu ail gartref	0	214	278	444	570	422	209	118	34	11	2,300
B.4	**Cyfanswm yr anheddau a addaswyd sydd yn daladwy**	**9**	**4,684**	**6,646**	**6,786**	**7,103**	**5,356**	**2,614**	**1,037**	**154**	**49**	**34,438**
B.5	Holl ddisgowntiau newidiol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.6	Addasiad disgownt am eiddo gwag hirdymor ac ail gartref	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.7	Addasiad premiwm am eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi	0	214	278	444	570	422	209	118	34	11	2,300

Rhan C	CYFRIFIAD O ANHEDDAU TRETHADWY GYDA DISGOWNTIAU A PHREMIYMAU											
C.2	Cyfanswm anheddau gan gynnwys disgowntiau a phremiymau	8	4,253	6,213	6,609	7,129	5,441	2,690	1,104	181	57	
C.3	Cymhareb â Band D	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9	
C.4	Cyfwerthoedd Band D (wedi'u talgrynnu i ddau le degol)	4.44	2,835.33	4,832.14	5,874.44	7,128.50	6,650.11	3,884.83	1,839.17	361.50	133.58	33,544.06
C.7	Cyfanswm anheddau gostyngedig ac eithrio addasiad gwag hirdymor ac ail gartref	8	4,039	5,935	6,165	6,559	5,019	2,481	986	147	46	
C.8	Cyfwerthoedd Band D ac eithrio addasiad gwag hirdymor ac ail gartref	4.44	2,692.67	4,615.92	5,479.78	6,558.50	6,134.33	3,582.94	1,642.50	293.50	107.92	31,112.50
Rhan E	**CYFRIFO SYLFAEN Y DRETH GYNGOR**											
E.1	Anheddau Trethadwy : cyfwerthoedd Band D (yn unol â C.4)											33,544.06
E.2	Cyfradd gasglu (wedi'i dalgrynnu i ddau le degol)											98.50%
E.3	= E1 x E2 (wedi'i dalgrynnu i ddau le degol)											33,040.89
E.4	Anheddau Dosbarth O wedi'u heithrio : cyfwerthoedd Band D (Eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn)											129.14
E.5	**Sylfaen y Dreth Gyngor at ddiben pennu'r dreth (E.3 + E.4)**											**33,170.03**
E.5b	Anheddau trethadwy gostyngedig ac eithrio addasiad eiddo gwag hirdymor ac ail gartref (yn unol â C.8)											31,112.50
E.6	**100% o Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer cyfrifo'r Grant Cynnal Refeniw (E.5b + E.4)**											**31,241.64**

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	**Pwyllgor Gwaith**
Dyddiad:	**28 Tachwedd, 2023**
Pwnc / Testun:	**Cynllun Strategol Tai Gwag 2023-2028**
Deilydd(ion) Portffolio:	**Cyng. Gary Pritchard**
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	**Ned Michael**
Awdur yr Adroddiad: Tel: E-bost:	Elliw Llŷr, Rheolwr Polisi, Comisiynu a Strategaeth 01248752137 ElliwLlyr@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	**Dd/b**

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith :

A1 gymeradwyo'r Cynllun Strategol Tai Gwag 2023-28.

1. Cefndir

Cafodd y Cynllun Strategol ei adolygu yn dilyn ymgynghoriad gyda pherchnogion tai gwag a sesiynau rhannu gwybodaeth gyda gwasanaethau eraill o fewn y Cyngor. Bydd Partneriaeth Tai Ynys Môn hefyd yn cael eu hymgynghori ar y Cynllun Strategol arfaethedig.

Mae gan Lywodraeth Cymru Gynllun Gwaith ar gyfer delio gydag eiddo gwag fel rhan o'i hymateb i argymhellion wnaed gan Senedd Cymru ar Bwyllgor Gydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau er mwyn cynorthwyo Awdurdodau Lleol ddŵad ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd. Rydym, fel Cyngor, wedi cymryd rhan yn hyn ac yn cefnogi'r pwyslais o ddŵad ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

2. Llwyddiannau'r Strategaeth flaenorol

Mae'r Strategaeth flaenorol wedi dod ag 525 o dai gwag wedi dwad nôl i ddefnydd ers 2017 gyda 32 o unedau yn cael eu creu neu ail gyflwyno gan olygu bod cyllideb Treth Cyngor yn cael ei gasglu. Mae'r Cynllun Strategol hefyd wedi galluogi llwyddiannau gyda safleoedd anodd fel cyn Clwb Cymdeithasol, Biwmares, hen Glwb Snwcer yng Nghaergybi a Phlas Alltran, Caergybi.

3. Trosolwg y Cynllun Strategol

Bydd y Cynllun Strategol yn gweithio i 4 brif nod o:

1. **Data** – Defnyddio sail tystiolaeth er mwyn targedu adnoddau at eiddo gwag

2. **Cyhoeddusrwydd** - codi ymwybyddiaeth o faterion tai gwag a sut gall perchnogion ddŵad ag eiddo yn ôl i ddefnydd

3. **Darparu cefnogaeth ariannol** – gan weinyddu grantiau / benthyciadau LLC a defnydd o'r Premiwm Treth Cygnor

4. **Gorfodaeth** - I flaenoriaethu tai gwag ar gyfer gweithredu gorfodaeth gan gymryd agwedd Cyngor cyfan i ddelio hefo eiddo gwag

5. **Cyd-weithio** -i ddod ynghyd Gwasanaethau sydd ymdrin â'r eiddo mwyaf problemus

4. Ymgynghori

Ymgynghorwyd gyda pherchnogion tai gwag yn ystod Mai- Mehefin er mwyn deall pam fod eiddo yn wag, pa broblemau maent yn eu hwynebu a pha ymyrraeth fyddai yn eu cynorthwyo i ddŵad ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd. Byddwn yn defnyddio'r canlyniadau er mwyn targedu ein hymyraethau. Trefnwyd digwyddiad (3.10.23)gyda gwasanaethau eraill er mwyn adolygu cynnwys y Cynllun Strategol gyda thimoedd sydd yn allweddol i ddŵad ag eiddo yn ôl i ddefnydd.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?
Byddai peidio cael Strategaeth i ddelio gyda Thai Gwag yn golygu gwastraff adnodd ar yr Ynys a chynnydd mewn cwynion gan drigolion.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
I sicrhau dynesiad Strategol i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
ydi

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae'r Strategaeth yn gosod cyfeiriad ar gyfer ymateb i dai gwag
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	Mae yn annog perchnogion i ddwad a thai gwag yn ôl i ddefnydd, adnodd fyddai yn aros yn segur a chreu cwynion i'r Cyngor
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Mae gwasanaethau mewnol wedi cael cyfle i gyfrannu at ddatblygiad y Cynllun
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Anfonwyd holiadur at holl berchnogion cartrefi gwag
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Gweler Asesiad Effaith sydd yn nodi effaith positif
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Gweler Asesiad Effaith sydd yn cymryd i ystyriaeth rhai all fod yn fregus
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Dim effaith negyddol wedi ei adnabod o fewn yr asesiad effaith

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhelliad
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhelliad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhelliad
4	Adnoddau Dynol (AD)	Dd/b
5	Eiddo	Dd/b
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	Dd/b
7	Caffael	Dd/b
8	Sgriwtini	Yn ystod Pwyllgor Sgwrtini Corfforaethol 21.11.23 argymhellwyd bod y Pwyllgor Gwaith yn rhoi cymeradwyaeth
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:
Atodiad 1 Cynllun Strategol Tai Gwag 2023-28 Atodiad 2 Asesiad Effaith Cydraddoldeb Atodiad 3 Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):

Ynys Môn
The Isle of Anglesey

Cynllun Strategol Tai Gwag 2023-2028

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn y Gymraeg /

This document is also available in Welsh.

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

www.anglesey.gov.wales

Pam bod angen Cynllun Strategol Tai Gwag arnom?

Tudalen 96

Mae tai gwag yn adnodd sydd yn cael ei wastio a all fod yn ddefnyddiol wrth fynd i'r afael â phroblemau tai eraill drwy ddarparu llety ychwanegol; gan leihau pwysau ar restrau aros a chynnig cartrefi ar sail tymor byr a hir.

Ar hyn o bryd, gwelir cynnydd yn y pwysau ar y farchnad dai wrth i lai o bobl allu brynu eu cartref eu hunain. Mae rhent yn y sector rhentu preifat hefyd yn parhau i godi.

Nid oes angen gwaith ar bob cartref gwag, er enghraifft, ni fyddai llawer o bwrpas targedu eiddo gwag trafodaethol sy'n wag am reswm dilys. Byddai hyn hefyd yn berthnasol i eiddo nad ydynt yn achosi niwsans, mewn cyflwr da neu na fyddant yn addas ar gyfer ymdrin â'r angen tai lleol.

Diben y Cynllun Strategol Tai Gwag yw sicrhau bod nifer yr eiddo gwag yn aros yn isel ac i annog perchnogion i'w defnyddio eto. Mae'n cynnig gwybodaeth ynghylch sut i ddelio ag eiddo gwag.

Mae'r Cynllun yn ffurfio rhan o amrywiaeth o ddatrysiadau tai fydd yn cynorthwyo i gyflawni Cynllun y Cyngor 2023-28, gan ganolbwyntio ar agwedd gydlynol a chysylltiedig ar draws partneriaid mewnol ac allanol.

Cyd-destun Strategol

Bydd y Cynllun Strategol Tai Gwag yn ymateb i:

- Bwerau disgresiwn Deddf Tai (Cymru) 2014 i awdurdodau lleol weithredu tâl premiwm ar y Dreth Gyngor ar gyfer eiddo gwag tymor hir a defnyddio hyn tuag at dai fforddiadwy.
- Mae mentrau lleol megis Tai Teg yn cynorthwyo drwy adnabod a dosbarthu eiddo gwag fforddiadwy i'w prynu neu dai rhent canolradd, ac mae'n gweithio gydag Awdurdodau Lleol ledled Gogledd Cymru.
- Ymateb Llywodraeth Cymru (LlC) i weithio gydag Awdurdodau Lleol i fynd i'r afael ag eiddo gwag yn dilyn argymhellion adroddiad Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol, a Chymunedau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a gyhoeddwyd yn Hydref 2019
- Cymorth ar gael i Awdurdodau Lleol i ddelio ag eiddo gwag tymor hir gan Lywodraeth Cymru drwy ei Rhaglen Gorfodi Tai Gwag. Mae'r Cyngor wedi cymryd rhan yn y fenter hon ac yn cefnogi'r pwyslais mae LlC yn ei roi ar ddefnyddio eiddo gwag.
- Eiddo gwag fel cyfrannwr i'r economi leol, a gwelwyd enghraifft o hyn rhwng 2022-23 gyda'n Grant Prynwyr Tro Cyntaf yn gweld 68 a fusnesau bach / canolig neu gontractwyr yn elwa o'r cynllun drwy gwblhau gwaith drwy'r grant hwn.

Ar gyfer pwy mae'r Cynllun Strategol?

Mae'r cynllun yn cynnig gwybodaeth i randdeiliaid allweddol mewnol ac allanol. Bydd hefyd o ddiddordeb i amrywiaeth o bobl, megis:

- Pobl sy'n cael trafferth dod o hyd i gartref fforddiadwy a diogel i'w rentu neu brynu yn yr ardal maen nhw'n gweithio neu lle cawsant eu magu
- Pobl sy'n byw ar yr un stryd â thŷ gwag yr effeithir ar eu hiechyd corfforol a meddyliol wrth i gyflwr y tŷ ddirywio a dod yn ganolbwynt ymddygiad gwrthgymdeithasol
- Pobl sydd wedi etifeddu eiddo ac sy'n chwilio am gymorth ymarferol i'w ddefnyddio unwaith eto, ond yn hytrach, maent yn derbyn biliau ar gyfer y dreth gyngor.
- Meysydd gwasanaeth mewnol i hwyluso cydweithio effeithiol

Tudalen 98

Data Sylfaen

- **35,639 eiddo ar Ynys Môn**
- **612 tŷ gwag***
- **2,591 ail-gartref**
- **876 aelwyd wedi'u cyflwyno'n ddigartref yn 2022-23**
- **69,000 yn byw ar Ynys Môn**

Tudalen 99

Nifer o flynyddoedd lle mae'r eiddo wedi'i gofnodi yn wag

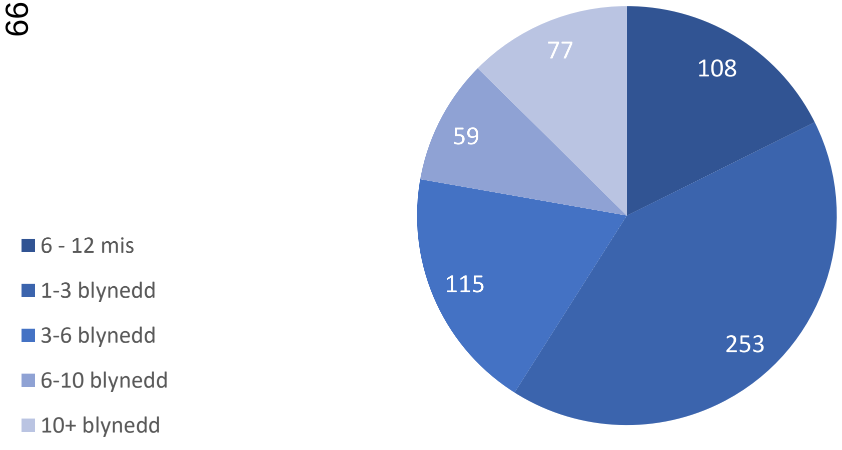

Lleoliadau Eiddo Gwag

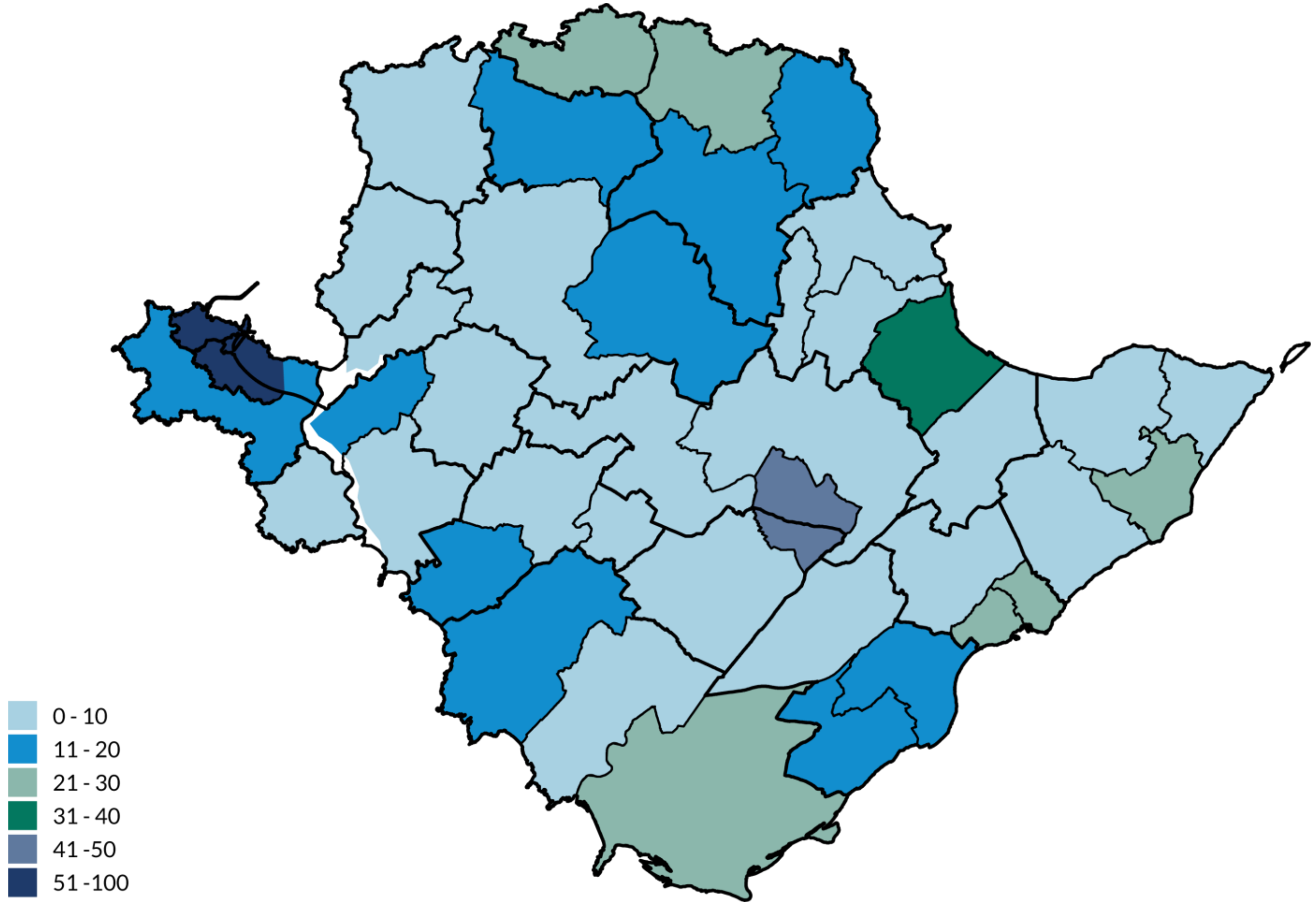

gwybodaeth Gwasanaethau Tai sydd yn cynnwys tai sydd yn derbyn eithriad treth cyngor

Cynllun y Cyngor 2023–2028

Cynllun y Cyngor yw'r brif ddogfen sy'n ganolbwynt i'r penderfyniadau a wneir ar bob lefel; darparu fframwaith i gynllunio a gyrru blaenoriaethau yn eu blaen; siapio gwariant blynyddol; monitor perfformiad a chynnydd.
Wrth wraidd y cynllun mae ein dyhead i weithio gyda phreswylwyr, cymunedau a phartneriaid ar Ynys Môn i sicrhau'r gwasanaethau gorau posibl, gwella ansawdd bywyd ar gyfer pawb a chreu cyfleoedd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Mae ei chwe phrif amcan yn adlewyrchu'r prif feysydd y dylai'r Cyngor ganolbwyntio arnynt.

Gweledigaeth Cynllun y Cyngor yw:

'Creu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus lle gall pobl ffynnu.'

Ein chwe amcan strategol

Yr Iaith Gymraeg
Cynyddu cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r iaith.

Gofal Cymdeithasol a Llesiant
Rhoi'r cymorth cywir ar yr adeg cywir.

Addysg
Sicrhau darpariaeth effeithiol ar gyfer heddiw a chenedlaethau'r dyfodol.

Tai
Sicrhau fod gan pawb yr hawl i alw rhywle yn gartref.

Economi
Hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys.

Newid Hinsawdd
Ymateb i'r argyfwng, mynd i'r afael a newid gweithio tuag at fod yn sefydliad sero net erbyn 2030.

Cynllun y Cyngor 2023 - 2028 (llyw.cymru)

Gwerthoedd

Mae gwerthoedd craidd y sefydliad yn sylfaen i Gynllun y Cyngor 2023-28, ac maent yn cael eu defnyddio i ddatblygu ac arwain gweledigaeth, cynlluniau strategol a gwasanaethau.

Gwerthoedd

Parch
Rydym yn barchus ac yn ystyriol tuag at eraill er gwaethaf ein gwahaniaethau.

Cydweithio
Rydym yn gweithio fel tîm, gyda'n cymunedau a'n partneriaid, i gyflawni'r canlyniadau gorau ar gyfer pobl Ynys Môn.

Gonestrwydd
Rydym yn ymrwymedig i safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb.

Hyrwyddo'r Cyngor a'r Ynys
Rydym yn creu ymdeimlad o falchder mewn gweithio i'r Cyngor ac yn cyflwyno delwedd gadarnhaol o'r Ynys.

[Cynllun y Cyngor 2023 - 2028 (llyw.cymru)]

Cylch Strategol

Mae’r cylch strategol yn adnabod y cynlluniau sydd ar waith i sicrhau ein bod yn gallu cyflawni ein blaenoriaethau a’n hamcanion.

Mae’r cynllun hwn yn gynllun strategol allweddol sy’n cyd-fynd â Chynllun y Cyngor ac yn cyfrannu at gyflawni’r amcanion a’r weledigaeth strategol.

Tudalen 102

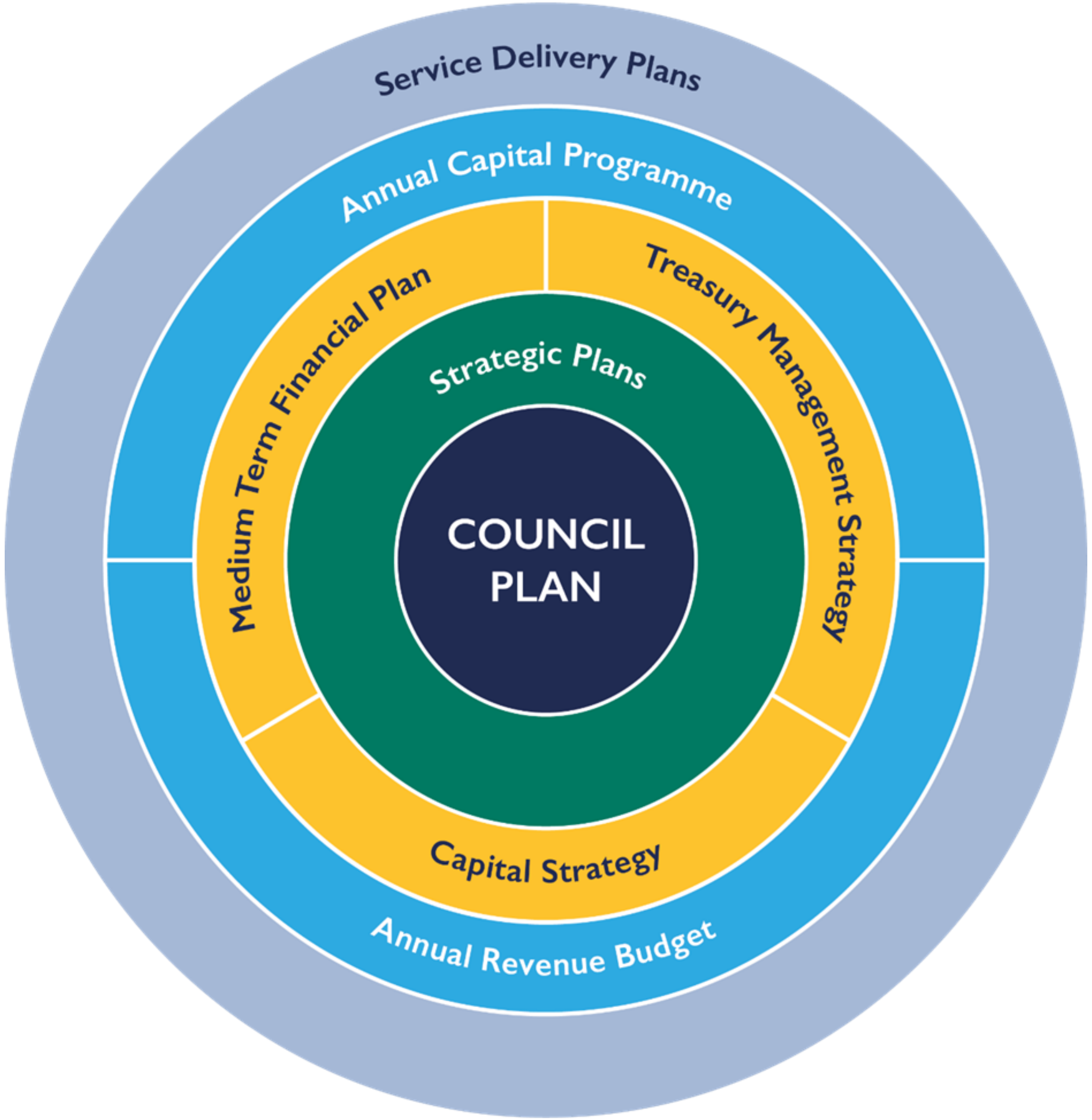

[Council Plan 2023 to 2028 (gov.wales)]

Prif feysydd blaenoroiaeth

Mae darparu blaenoriaeth strategol, ynghyd â meysyd blaenoriaeth allweddol, yn gosod mandad clir ac uchelgeisiol.

Rydym eisiau sicrhau ein bod:

- Yn gwneud y defnydd gorau o'r stoc tai presennol ac yn gwella cartrefi a chymunedau (Thema 2 Strategaeth Dai 2022-27 y Cyngor)
- Yn cyfrannu at yr economi leol (Thema 6 Strategaeth Dai 2022-27 y Cyngor)

Tudalen 103

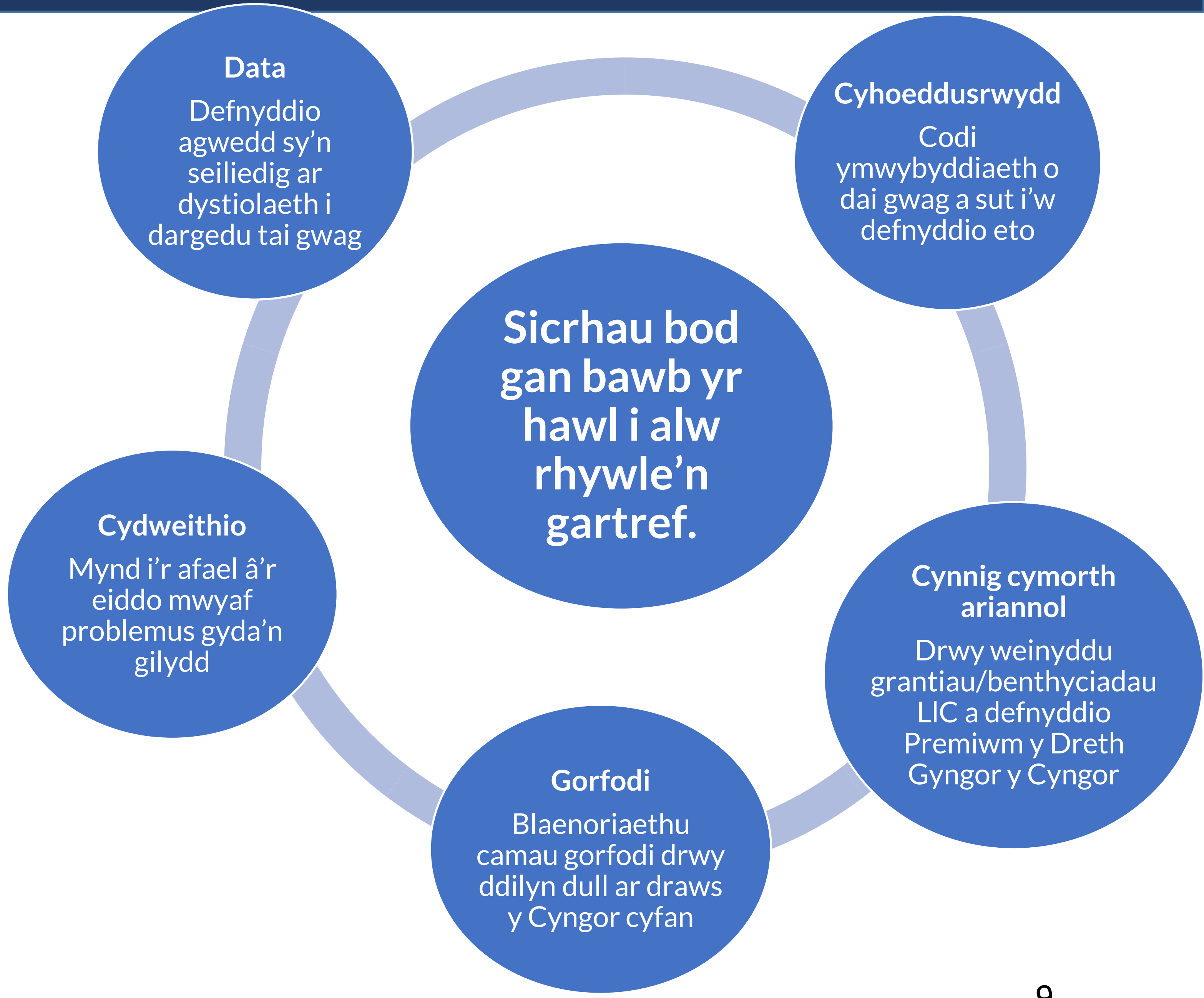

Data – Defnyddio agwedd sy'n seiliedig ar dystiolaeth i dargedu tai gwag

Pam bod hyn yn bwysig?

Mae 908 cais ar Gofrestr Tai Cymdeithasol y Cyngor sydd angen tai cymdeithasol addas (fel y nodwyd ym Mawrth 2023).

Gwelwyd cynnydd yn y niferoedd sy'n cyflwyno eu hunain yn ddigartref, sydd angen llety dros dro fel datrysiad tymor byr ar gyfer eu sefyllfa o ran tai.

Gwella argaeledd llety drwy ddychwelyd eiddo gwag yn ôl i ddefnydd yw'r ffordd fwyaf effeithiol o leddfu'r galw am dai addas a helpu i ysgwyddo'r pwysau tai mae'r Awdurdod Lleol yn ei wynebu.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud hi'n bosibl i rannu gwybodaeth am eiddo gwag sy'n hwyluso 'r gwaith o flaenoriaethu pa eiddo sydd angen eu targedu.

Drwy barhau i ddiweddaru ein data a'n gohebiaeth ynghylch eiddo gwag, gallwn ddadansoddi nodweddion eiddo gwag tymor hir a thargedu ein hymateb.

Datblygu Matrics Sgorio ar gyfer eiddo gwag. Defnyddir y Matrics Sgorio i atgyfeirio eiddo i gyfarfod Cymhorthfa Tai Gwag lle ystyrir unrhyw ganlyniad posibl a chamau gorfodi.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

Defnyddio'r opsiynau sydd ar gael i berchnogion a'u hannog i ddod a'u heiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

Hyrwyddo cyfleoedd ariannu er mwyn dod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

Adrodd yn rheolaidd ar nifer y tai gwag sydd mewn defnydd eto, a pha ymyrraeth a ddefnyddiwyd.

Monitro nifer y Grantiau Rhannu Ecwiti a Phrynwyr Tro Cyntaf sy'n defnyddio Premiwm y Dreth Gyngor sydd wedi cael ei gymeradwyo bob chwarter.

Cyhoeddusrwydd- Codi ymwybyddiaeth o dai gwag a sut i'w defnyddio eto

Pam bod hyn yn bwysig?

Ers 2017, cyngor ac arweiniad sydd wedi bod fwyaf llwyddiannus ar gyfer dod ag eiddo gwag tymor hir yn ôl mewn defnydd: 56% o gyfanswm nifer yr eiddo gwag.

Y prif resymau fod eiddo'n aros yn wag yw:

- Maent yn cael eu hadnewyddu (33%) neu
- Maent angen gwaith atgyweirio neu adnewyddu (28%).

Mae 33% o eiddo sydd mewn defnydd eto wedi derbyn cymorth ariannol a gynigir gan y Cyngor.

Efallai y bydd perchnogion yn dewis peidio â chymryd rhan gan fod yr eiddo yn breifat, ac nid oes gan y Cyngor hawl i orfodi eiddo o'r fath i'w roi nôl mewn defnydd. Efallai nad ydynt yn ymwybodol neu nad ydynt yn pryderu am yr effeithiau mae'r eiddo yn ei gael ar yr ardal leol ac ar eiddo cyfagos.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

Sicrhau bod yr wybodaeth ganlynol ar gael:

- Canllawiau ar gyfer dod ag eiddo gwag nôl i ddefnydd
- Manylion am gymorth sydd ar gael a sut i fanteisio ar gyllid
- Cynnig grantiau rhannu ecwiti a grantiau eraill ar gyfer eiddo gwag
- Dull ar gyfer adrodd pryderon neu gwynion am eiddo gwag

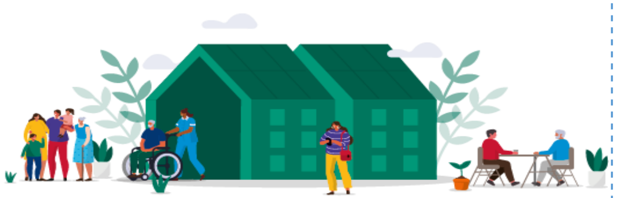

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

Defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gyfathrebu gyda pherchnogion eiddo gwag, sy'n cynnwys gwybodaeth am ein gwefan a chyfryngau cymdeithasol gan gynnwys:

- Adrodd am eiddo gwag ar-lein
- Cymorth ariannol ar gyfer perchnogion tai gwag

Llythyru wedi dargedu at berchnogion tai gwag

Cynnig cymorth ariannol - Drwy weinyddu grantiau/benthyciadau LlC a defnyddio Premiwn y Dreth Gyngor y Cyngor

Pam bod hyn yn bwysig?

Mae LlC wedi datblygu Rhaglen Gorfodi Eiddo Gwag sy'n helpu'r Cyngor i ddelio ag eiddo gwag tymor hir.

Drwy gynnig datrysiadau mae'r Cyngor yn manteisio ar y refeniw Treth Gyngor a gesglir.

Mae'r economi leol yn elwa, fel enghraifft, ac mae 68 busnes bach / canolig neu gontractwyr wedi cael eu cyflogi drwy ein cynlluniau grant.

Mae effeithiolrwydd thermol eiddo yn gwella ar ôl cwblhau gwaith adferol, er enghraifft, berwr effeithlon, inswleiddio a systemau gwres sy'n arwain at leihau costau ynni ar gyfer perchnogion.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

Mae'r Cyngor wedi cymryd rhan ragweithiol yn y fenter hon ac yn cefnogi'r pwyslais mae LlC yn ei roi ar ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.

Darparu cymorth ariannol ar gyfer perchnogion eiddo gwag fel ffordd o ddod a'r eiddo yn ôl i ddefnydd.

Annog y defnydd o fusnesau lleol bach a mawr.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

Darparu cymorth ariannol drwy weinyddu grantiau / benthyciadau LlC a defnyddio Premiwm y Dreth Gyngor, gan gynnwys:

- Troi Tai'n Gartrefi (i'w rhentu neu werthu ymlaen)
- Benthyciad Gwella Cartrefi
- Cynllun Cartrefi Gwag Cenedlaethol
- Cynllun Grant Prynwyr Tro Cyntaf
- Benthyciadau Canol Trefi– sy'n cynnwys unedau Masnachol a Phreswyl yn ogystal â thrawsnewid i greu unedau a fyddai'n dibynnu ar ganiatâd cynllunio
- Gweithio gyda pherchnogion i wella effeithlonrwydd a darparu ynni fforddiadwy ar gyfer y stoc bresennol

Yn ychwanegol at y cymorth a'r mentrau ariannol uchod, gallwn hefyd gyfeirio at:

- Cynllun Prydlesu Preifat LlC
- Prynu eiddo posibl drwy'r Cynllun Llety Cyfalaf Pontio

Tudalen 116

Gorfodi – Blaenoriaethu camau gorfodi drwy ddilyn dull ar draws y Cyngor cyfan i fynd i'r afael ag eiddo gwag

Pam bod hyn y bwysig?

Er ein bod yn cydnabod nad oes unrhyw berchennog eisiau i'r Cyngor gymryd camau gorfodi, mae pwerau ar gael i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd:

- Gorchymyn Rheoli Anheddau Gwag(EDMO)
- Gorchymyn Prynu Gorfodol (CPO)
- Gwerthiant Gorfodol.

Mae cofnodion yn dangos bod 4% o'r eiddo sydd yn ôl mewn defnydd ers 2017 wedi derbyn un ai bygythiad o orfodi neu hysbysiadau.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

Ffafrir dod ag eiddo yn ôl i ddefnydd drwy drafod a rhoi anogaeth, gan osgoi'r angen am fesurau gorfodi sy'n cymryd mwy o amser ac arian.

Mae EDMOau yn gymhleth ac yn peri risg i Awdurdodau Lleol gan fod angen arian cyfalaf a all fod yn ynghlwm fel ffi leol i'r eiddo, a bydd angen cyngor cyfreithiol arbenigol.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

Bydd eiddo penodol sydd wedi achosi problemau dros gyfnod hir, gan ddenu nifer o gwyniau gan y cyhoedd ac aelodau etholedig, yn cael eu blaenoriaethu. Lle bo'n bosibl, byddant yn cael eu hail-ddatblygu ac yn ôl mewn defnydd drwy gamau gorfodir neu drwy eu prynu mewn cytundeb â'r perchennog. Gweler atodiad 3 am enghreifftiau llwyddiannus.

Bydd y Cyngor yn defnyddio'r Polisi Gwerthiant Gorfodol dim ond os bydd popeth arall yn methu, a dim ond os bydd trafodaethau wedi methu neu nid oes unrhyw ragolwg arall y bydd eiddo gwag yn dod yn ôl i ddefnydd.
Mae *Atodiad* 1 yn dangos y pwerau gwahanol sydd gan yr Awdurdod Lleol.
Bydd y Cyngor hefyd yn defnyddio Cynllun Gweithredu Gorfodi LlC i fanteisio ar y cyngor arbenigol sydd ar gael am eiddo cymhleth.

Cydweithio – Dod a gwasanaethau ynghyd er mwyn mynd i’r afael â’r eiddo mwyaf problemus

Pam bod hyn yn bwysig?

- Mae 108 o anheddau wedi bod yn wag ers 6-12 mis.
- Mae 253 wedi bod yn wag ers rhwng 1-3 mlynedd.
- Mae 115 wedi bod yn wag rhwng 3-6 mlynedd.
- Mae 59 wedi bod yn wag rhwng 6-10 mlynedd.
- Mae 77 wedi bod yn wag ers dros ddeng mlynedd.

Bydd cylch parhaol o eiddo sy’n dod yn broblemus ac yn cael eu cofrestru fel eiddo gwag tymor hir.

Beth fyddwn ni’n ei wneud?

Mae rhesymau, sydd angen dulliau ymyrraeth gwahanol, ynghylch pam bod eiddo yn dod yn wag ac yn aros felly.

Drwy adnabod y rhesymau hyn, gallwn weithio gyda’n gilydd i’w dod â nhw nôl i ddefnydd drwy ddulliau wedi’u targedu.

Rhesymau pam bod eiddo’n wag:

- Perchennog wedi marw
- Angen eu hatgyweirio y tu hwnt i’r hyn mae’r gyllideb yn caniatáu
- Poeni am rentu’r eiddo – efallai bod y perchennog wedi cael profiad drwg yn flaenorol
- Eiddo sydd ar werth – gall eiddo fod mewn cyflwr da ond wedi methu ei werthu am resymau gwahanol.
- Eiddo wedi’u hetifeddu - efallai nad yw’r perchennog yn gwybod, neu eisiau gwneud unrhyw beth gyda’r eiddo. Mae rhai yn eu cadw rhag ofn i’w plant ddewis byw ynddynt yn y dyfodol.
- Pryniant Hapfasnachol – Eiddo wedi’u prynu fel buddsoddiad gan brynwyr nad ydynt yn bwriadu gwneud unrhyw beth â nhw.

Sut fyddwn ni’n gwneud hyn?

Gweithio gyda’n gilydd fel Gwasanaethau’r Cyngor drwy’r Gymhorthfa Tai Gwag ac asiantaethau eraill i ddelio â’r agweddau gwahanol ar dai gwag a’r deddfwriaethau gwahanol sydd ar waith (gweler atodiad *1 a 2*).

Llywodraethu: Monitro a Gwerthuso

Er mwyn cyflawni'r cynllun strategol byddwn yn sefydlu trefniadau llywodraethu grymus.

Bydd y trefniadau'n sicrhau cywirdeb, atebolrwydd, cydlyniant a strwythur er mwyn monitro cynnydd yn effeithiol. Bydd hyn yn cynnwys monitro dangosyddion perfformio a'r cynllun gweithredu'n chwarterol.

Bydd cynnydd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch camau, canlyniadau ac effaith gan dynnu sylw at lwyddiannau a phroblemau.

Bydd adroddiad ac adolygiad blynyddol o'r cynllun strategol yn cael eu cwblhau.

Atodiad 1: Deddfwriaeth i gefnogi Cynghorau i ddelio ag eiddo gwag problemus

Problem	Legislation	Power Granted
Strwythurau adeiladau dadfeiliedig neu beryglus	Deddf Adeiladu 1984, aa77 & 78	Adran 77 – gofyniad i berchennog sicrhau bod yr eiddo'n ddiogel
Strwythurau adeiladau dadfeiliedig neu beryglus Eiddo heb ei ddiogelu (perygl o fynd i mewn i'r eiddo neu ei fod yn cael ei fandaleiddio, ei roi ar dân ac ati)		Adran 78 – Galluogi'r Cyngor i gymryd camau brys i wneud yr adeilad yn ddiogel
	Deddf Tai 2004, Rhan 1	System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS) sy'n galluogi cynghorau i werthuso risgiau posibl i iechyd a diogelwch sy'n deillio o ddiffygion eiddo a chymryd camau gorfodi.
	Deddf Adeiladu 1984, a79	Gofyniad i'r perchennog atgyweirio, adfer neu ddinistrio.
Eiddo heb ei ddiogelu (perygl o fynd i mewn i'r eiddo neu ei fod yn cael ei fandaleiddio, ei roi ar dân ac ati)	Deddf Adeiladu 1984, a78	Caniatáu'r Cyngor i osod ffens o amgylch yr eiddo.
	Deddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1982, s29	Caniatáu'r Cyngor i wneud yr eiddo'n ddiogel.

Problem	Legislation	Power Granted
Draenio wedi'i rwystro, yn ddiffygiol neu garthffos preifat.	Deddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol 1976), a35	Rhaid i'r perchennog atgyweirio'r carthffos preifat sydd wedi'i rwystro.
	Deddf Adeiladu 1984 a59	Rhaid i'r perchennog ddelio â'r draenio sydd wedi'i rwystro neu sy'n ddiffygiol.
	Deddf Iechyd y Cyhoedd, 1961, a17	Rhaid i'r perchennog ddelio â'r draenio ddiffygiol neu'r carthffos preifat.
Fermin (un ai'n bresennol neu mae risg y byddant yn cael eu denu)	Deddf Iechyd y Cyhoedd1961, a34 Deddf Atal Difrod gan Blâu 1949, s4 Deddf Iechyd y Cyhoedd1936, a 83 Deddf Diogelu'r Amgylchedd 1990, a.80 Deddf Adeiladu 1984, a76	Rhaid i'r perchennog gael gwared ar wastraff fel nas denir fermin i'r safle, i gael gwared ar blâu ac unrhyw beth sy'n peryglu iechyd
Tir ac eiddo annymunol yn effeithio ar fwynder ardal	Deddf Iechyd y Cyhoedd1961, a34	Rhaid i'r perchennog gael gwared ar wastraff oddi ar y safle
	Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 a215	Rhaid i'r perchennog atgyweirio'r eiddo sy'n cael effaith andwyol ar ardal oherwydd ei gyflwr.

Atodiad 2: Rhestr o Wasanaethau'r Cyngor sydd ynghlwm ag eiddo gwag

Aelodau'r Cyngor

- Arweinyddiaeth Strategol
- Cymeradwyaeth a chymorth trawsbleidiol ar gyfer polisi gorfodi tai gwag.
- Atgyfeirio eiddo gwag ar gyfer archwiliad.

Gwasanaethau Cyfreithiol

- Cymryd camau cyfreithiol i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.
- Cynnig cyngor a chymorth ar agweddau cyfreithiol i adrannau eraill.

Y Dreth Gyngor

- Cynnig cyngor a chymorth i berchnogion tai gwag ar eithriadau'r Dreth Gyngor.
- Cadw data ar berchnogion eiddo gwag a pherchnogion ail-dai.
- Cynnig gwybodaeth i'r Swyddog Tai Gwag.

Gwasanaeth Tai Gwag

- Cyfrifoldeb cyffredinol dros ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.
- Cydlynu agwedd y Cyngor at orfodi tai gwag.
- Cynnig cyngor a chymorth i berchnogion.
- Blaenoriaethu eiddo ar gyfer camau gorfodi.
- Cynnig cynlluniau cymhelliad ariannol

Rheoli Adeiladau

- Cyngor a chymorth i berchnogion ynghylch ceisiadau rheoli adeiladau.
- Camau gorfodi yn erbyn strwythurau peryglus a all fod yn beryglus i'r cyhoedd.

Iechyd yr Amgylchedd

- Camau gorfodi yn erbyn eiddo sy'n cael effaith andwyol ar yr ardal neu'r amgylchedd.
- Cwblhau archwiliadau ar eiddo gwag tymor hir dan Ddeddf Tai 2004.

Gwasanaethau Cynllunio

- Cyngor a chymorth i berchnogion ar ail-ddatblygiad/atgyweirio posibl i eiddo.
- Cyngor ar ddeddfwriaeth cynllunio.
- Camau gorfodi i ddiogelu gwerth mwynder ardaloedd preswyl.

Atodiad 3: Astudiaethau Achos

Mae'r astudiaethau achos canlynol yn dangos rhai o'r ymyraethau gydag eiddo gwag tymor hir.

- **Hen Glwb Cymdeithasol, Biwmares – Gorchymyn Prynu Gorfodol**

- Mae'r Cyngor wedi gweithredu Gorchymyn Prynu Gorfodol I brynu'r heb Glwb Cymdeithasol a Chwaraeon yn Steeple Lane, Biwmares lle cafodd yr adeilad peryglus presennol ei ddymchwel a'i ail-ddatblygu yn chwe fflat un ystafell wely newydd. Cynigir y fflatiau hyn yn ôl rhent canolradd i bobl, yn enwedig gyda chysylltiad lleol i'r ardal. Bydd y datblygiad wedi'i gwblhau ym mis Medi 2023.

- **Plas Alltran, Caergybi– Prynu drwy Gytundeb**

- Ail-ddatblygu Plas Alltran, adeilad dafeiliedig Gradd II ger porthladd Caergybi. Fe'i prynwyd drwy drafodaethau gyda'r perchennog blaenorol er mwyn creu pedwar fflat un ystafell wely i'w cynnig fel tai cymdeithasol.

Cyn:

Ar ôl:

Cyn:

Datblygiad Arfaethedig:

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad ar gyfer:	**Y Pwyllgor Gwaith**
Dyddiad:	**28ain Tachwedd 2023**
Pwnc:	**Porthladd Rhydd Ynys Môn – Diweddariad ar baratoi'r Achos Busnes Amlinellol**
Aelod(au) Portffolio:	**Cyng. Llinos Medi (Arweinydd ac Aelod Portffolio Datblygu Economaidd)**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Dylan Williams** **Prif Weithredwr**
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-Bost:	**Christian Branch a Tudur H. Jones** **christianbranch@ynysmon.llyw.cymru** **tudurjones@ynysmon.llyw.cymru**
Aelodau Lleol:	**Perthnasol i bob Aelod Etholedig**

DRAFT

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Argymhellion:

Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn:

(a) Awdurdodi swyddogion i gwblhau'r Achos Busnes Amlinellol drafft.

(b) Dirprwyo awdurdod i'r Prif Weithredwr, mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd ac Aelod Portffolio Datblygu Economaidd, y Cyfarwyddwr Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro a'r Cyfarwyddwr Adnoddau/Swyddog Adran 151, i gymeradwyo a chyflwyno'r Achos Busnes Amlinellol i'w gymeradwyo gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru.

(c) Cytuno i eithrio'r penderfyniad rhag cael ei alw i mewn (gyda chytundeb Cadeirydd y Cyngor) gan y gallai hynny danseilio'r gwaith o gyflwyno'r Achos Busnes Amlinellol i'r naill Lywodraeth.

Cyflwyniad

Yn ei gyfarfod ar 18 Gorffennaf 2023, nododd y Pwyllgor Gwaith bod cais Porthladd Rhydd Ynys Môn wedi bod yn llwyddiannus a chymeradwyodd ran y Cyngor yn y Cytundeb Cydweithio Cychwynnol gyda gweithredwr y porthladd, Stena Line. Trwy'r Cytundeb Cydweithio Cychwynnol, sefydlwyd Corff Llywodraethu dros dro ac mae'r Cyngor ar fin cymeradwyo cytundeb grant gyda Llywodraeth Cymru. Mae hyn wedi cael ei ddefnyddio i gefnogi'r gwaith o ddatblygu'r Achos Busnes Amlinellol (OBC).

Mae'r OBC yn cael ei ddatblygu yn unol â'r cyfarwyddyd drafft ar gyfer Porthladdoedd Rhydd yng Nghymru a gafodd ei rannu â'r Cyngor yn gyfrinachol

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

ddechrau mis Medi. Cyhoeddwyd y Canllawiau terfynol ar 25ain Hydref 2023 ac maent yr un fath â'r fersiwn drafft.

Mae'r Canllawiau'n cynnwys Holiadur OBC gyda dros 100 o gwestiynau y mae'n rhaid eu hateb er mwyn cwblhau pump "Achos" yr OBC (Strategol, Economaidd, Ariannol, Masnachol a Rheoli). Mae'r Cyngor, a'i gymorth allanol, yn llwyr gyfrifol am ddrafftio atebion i 28 o'r cwestiynau hyn a bydd yn ateb 40 ar y cyd gan weithio gydag ymgynghorwyr Stena, Cadence. Bydd y gweddill yn cael eu drafftio gan ymgynghorwyr Stena a bydd cyfle i'r Cyngor eu hadolygu cyn iddynt gael eu cyflwyno.

Yn ogystal â'r cwestiynau, mae 13 o Atodiadau yn cynnwys cofrestr risgiau a chynlluniau ar gyfer Sgiliau a Gwaith Teg, y Gymraeg, Arloesedd, Masnach a Buddsoddi a Sero Net. Maent wedi'u hamlinellu yn **Atodiad 1**.

Mae'r Canllawiau'n gosod targed ar gyfer cyflwyno OBC drafft ym mis Tachwedd 2023. Yna bydd cyfnod o gydweithio gyda Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru a'u hymgynghorwyr technegol er mwyn ei adolygu a'i ddiwygio yn ôl y galw. Bydd y gwaith yma'n mynd rhagddo tan fis Mawrth 2024 ac, os caiff ei gymeradwyo, bydd yn cael ei ddatblygu ymhellach i greu Achos Busnes Llawn (FBC) i'w gyflwyno ym mis Ebrill gyda'r nod o arwyddo Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth rhwng y Porthladd Rhydd a'r naill Lywodraeth cyn diwedd 2024.

Mae'r cais a fydd yn cael ei gyflwyno ym mis Tachwedd felly'n cynrychioli'r cam cyntaf fel rhan o broses a fydd yn para 10 mis a bydd y Pwyllgor Gwaith yn gallu dylanwadau a chyfrannu at y broses ymhellach hyd at fis Medi 2024.

Ni fydd y Porthladd Rhydd yn dod yn weithredol hyd nes y bydd yr Achos Busnes Terfynol wedi cael ei gymeradwyo.

Ar yr adeg hon bydd yr Ardaloedd Treth yn dod yn weithredol a bydd modd i fusnesau ddechrau hawlio Rhyddhad Treth. Ni fydd cyllid Cyfalaf Sbarduno yn cael ei ryddhau cyn yr adeg hon chwaith, a bydd hyn yn digwydd dim ond wedi i Swyddog A151 y Cyngor gymeradwyo'r achosion busnes unigol ar gyfer y symiau o gyllid sy'n cael eu hawlio gan bartneriaid.

Gan nad oedd y Canllawiau terfynol ar gael, cynghorwyd y Cyngor i ddilyn y Canllawiau drafft er mwyn iddo allu cyflwyno'r cais erbyn y dyddiad targed ym mis Tachwedd. Er bod cynnydd da wedi cael ei wneud, mae llawer iawn o waith i'w wneud o hyd drwy gydol mis Tachwedd er mwyn cwblhau'r OBC a'i gyflwyno.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad ar hynt yr OBC fel ac yr oedd pethau ar y 25ain o Hydref 2023, a'r gwaith a'r materion y bydd rhaid eu datrys cyn cyflwyno'r cais a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gytuno i ddirprwyo'r penderfyniad ar gyflwyno'r OBC drafft i'r Prif Weithredwr (mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd, y Swyddog Monitro a'r Swyddog A151).

Cefndir

DRAFT

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Mae gan y rhaglen Porthladd Rhydd yng Nghymru dri phrif amcan:

- Hyrwyddo adfywio a chreu swyddi o safon uchel
- Sefydlu'r Porthladd Rhydd fel hwb cenedlaethol ar gyfer masnach fyd-eang a buddsoddiad ym mhob rhan o'r economi
- Meithrin amgylchedd arloesol

Mae pwyslais hefyd ar Waith Teg, Sero Net a'r Gymraeg.
Roedd gan gais Porthladd Rhydd Ynys Môn ddwy brif thema:

- cynyddu masnach drwy'r porthladd (ac adfer y "Bont Tir" rhwng Iwerddon a thir mawr Ewrop)
- denu buddsoddiad i safleoedd allweddol, o'r sector carbon isel yn bennaf, i gyd-fynd â'r Rhaglen Ynys Ynni

Mae Porthladdoedd Rhydd yn bartneriaeth rhwng porthladdoedd gweithredol ac awdurdodau lleol lletyol. Maent yn cynnwys safleoedd dynodedig lle gall busnesau elwa o fanteision treth (Treth Trafodiadau Tir, Ardrethi Busnes a Chyfraniadau Yswiriant Gwladol Cyflogwyr yn ogystal â lwfansau cyfalaf ac adeiladau a strwythurau gwell). Mae crynodeb o'r manteision treth gan CThEM ynghlwm yn **Atodiad 2**.

Hynt y Safleoedd Treth

Yng nghais Porthladdoedd Rhydd Ynys Môn, dewiswyd tri safle:

- Parth Ffyniant Ynys Môn (Parc Cybi a hen safle Alwminiwm Môn)
- M-Sparc a
- Rhosgoch

Mae'r canllawiau yn caniatáu amrywio'r ffiniau rhwng y cyfnod cyflwyno cais a chytuno'r OBC. Mae'r Cyngor a'i bartneriaid yn adolygu'r ffiniau ar hyn o bryd. Mae'r Strategaethau ar gyfer y Safleoedd Treth yn cael eu paratoi ar gyfer pob un o'r safleoedd.

Parth Ffyniant Ynys Môn (y rhan fwyaf ym meddiant Stena Line/ Anglesey Land Holdings) – mae'r gwaith o lunio uwchgynlluniau ar gyfer y ddau safle yn mynd rhagddo ac mae buddsoddi mewnol / manteision meddianwyr sylweddol. Mae llwyddiant nifer o geisiadau yn gysylltiedig â Morlais gan ymgeiswyr ynni morol yn yr ocsiwn Contractau ar gyfer Gwahaniaeth wedi cryfhau'r posibilrwydd o ddenu buddsoddiadau sylweddol ym maes cynhyrchu a defnyddio ynni morol. Mae Anglesey Land Holdings yn bwriadu cyflwyno ceisiadau cynllunio cynnar er mwyn hwyluso'r gwaith o glirio a dymchwel a pharatoi'r safle fel y gall fuddsoddi cyn gynted ag y bydd y safle wedi'i ddynodi'n Borthladd Rhydd.

M-SParc (ym meddiant Prifysgol Bangor) – mae caniatâd cynllunio amlinellol ar gyfer 22,000 metr sgwâr o ofod llawr yn ychwanegol. Mae cynlluniau datblygedig ar gyfer ail adeilad ac mae achos busnes wedi cael ei gynllunio'n llawn. Mae diddordeb posib gan fuddsoddwyr mewn cael ychwaneg o safleoedd ar y safle, yn gysylltiedig o bosib â meddianwyr Parth Ffyniant Ynys Môn.

DRAFT

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Rhosgoch (ym meddiant Conygar) – oherwydd natur y safle does dim llawer o gyfyngiadau cynllunio ac eithrio priffyrdd a mynediad. Mae'r gwaith yn parhau mewn ymgynghoriad â Gwasanaeth Priffyrdd y Cyngor er mwyn deall y cyfyngiadau trafnidiaeth o ran datblygu'r safle. Mae perchennog y tir wedi cael rhywfaint o ddiddordeb gan fuddsoddwyr ac mae'n cynnal nifer o astudiaethau dichonolrwydd ar hyn o bryd i weld pa gyllid cyfalaf sbarduno sydd ei angen er mwyn datblygu'r safle'n gyflym. Mae'n safle pwysig o ran sicrhau manteision i Ogledd Ynys Môn yn unol â Chynllun Adfywio Gogledd Ynys Môn.

Hyrwyddo Masnach

Mae ymgynghorwyr Stena wedi drafftio'r strategaethau sy'n canolbwyntio ar fasnach, yn cynnwys y safle tollau a "Choridor Masnachu Digidol" i adfer cystadleugarwch Porthladd Caergybi. Mae'r rhain wedi cael eu cyflwyno i'w hadolygu gan ymgynghorwyr y Llywodraeth.

Nod y Coridor Masnachu Digidol ydi sicrhau masnach ddi-dor rhwng dwy ardal trwy oruchwylio gweithredwyr dibynadwy a gymeradwywyd ymlaen llaw yn ddigidol. Gellir cysylltu'r Coridorau hyn â rhwydweithiau cenedlaethol, rhanbarthol neu fyd-eang gan greu lonydd a thraffyrdd masnach dibynadwy.

Mae'r Cyngor hefyd wedi drafftio a chyflwyno nifer o ymatebion i'r cwestiynau sydd yn yr OBC i'w hadolygu. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cynllunio – nodi sut y bydd y Cyngor yn gweithio gyda thirfeddianwyr, datblygwyr ac ymgyngoreion statudol oddi mewn i'r polisïau cynllunio presennol er mwyn sefydlu'r Porthladd Rhydd yn gynt, gan gydymffurfio'n llawn â'r prosesau a phrotocolau cynllunio statudol
- Cynllun Sgiliau - wedi'i ddrafftio â mewnbwn gan randdeiliaid allweddol (yn cynnwys y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol) ac mae'n nodi sut y bydd y Porthladd Rhydd yn cyd-fynd â'r gweithgareddau sgiliau yn gysylltiedig â thechnolegau carbon isel sy'n bodoli ledled Ynys Môn a Gogledd Cymru er mwyn cyflogi cymaint o bobl leol o Ynys Môn a Gogledd Cymru â phosib
- Strategaeth safle treth M-SParc – mae'r drafft cyntaf o'r achos dros gyllid cyfalaf sbarduno wedi cael ei gyflwyno
- Asesiad Effaith Cydraddoldeb, yn cynnwys yr effaith bosib ar y Gymraeg

Ar y 25ain o Hydref roedd strategaethau drafft allweddol eraill gan yr holl bartneriaid ar fin cael eu cyflwyno, yn cynnwys:

- Arloesedd
- Masnachu a Buddsoddi
- Gwaith Teg

Camau Nesaf

Mae'r Cyngor a Stena Line yn dal i ddrafftio'r OBC. Gofynnir i ddirprwyo awdurdod i'r Prif Weithredwr (mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd a'r Aelod Portffolio Datblygu Economaidd, Cyfarwyddwr Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro a Chyfarwyddwr

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau
Adnoddau/Swyddog 151 y Cyngor) i gytuno a chyflwyno'r OBC drafft i'r naill Lywodraeth.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?
Bod y Cyngor yn peidio â bwrw ymlaen â'r OBC ar gyfer y Porthladd Rhydd. Nid yw'r opsiwn hwn yn realistig gan y gallai arwain at gyhoeddusrwydd negyddol a chael effaith andwyol ar uchelgais y Cyngor i greu swyddi a chyfleoedd newydd.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Maint a phwysigrwydd strategol y Porthladd Rhydd a rôl y Cyngor fel Corff Cyfrifol a rheolaeth risg cysylltiedig.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Mae'r Porthladd Rhydd yn cyd-fynd â Chynllun y Cyngor (2023-28) a'r weledigaeth i "Greu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu" a'r Amcan Economaidd Strategol i "hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys." Mae'n cefnogi tri o'r pedwar ymrwymiad: • Ysgogi adfywiad economaidd a chymdeithasol • Cefnogi'r economi a busnesau lleol i dyfu a ffynnu • Cynyddu ac annog datblygiad prosiectau carbon isel O dan y pennawd "Adfywio a Datblygu Economaidd" bydd yn cyfrannu at y nodau a ganlyn: ii. Cyd-weithio gyda pherchnogion tir i ailddatblygu safleoedd diwydiannol hanesyddol vi. Cydweithio gyda rhanddeiliaid a phartneriaid allweddol i gryfhau rôl Caergybi a'r porthladd fel 'Porth' rhyngwladol allweddol vii. Parhau i weithio mewn partneriaeth trwy Fwrdd Uchelgais Gogledd Cymru i greu cyfleoedd lleol a rhanbarthol newydd viii. Parhau i fanteisio ar gyfleoedd cyllido allanol i sicrhau fod anghenion economaidd yr ynys yn cael sylw ix. Cynnal, cadw a datblygu ein hisadeiledd allweddol

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Mae'r Cyngor wedi derbyn ychwaneg o gyllid allanol i ddatblygu'r achos busnes.

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith ar anghenion hir dymor yr Ynys?	Mae rhannau o Ynys Môn yn ddifreintiedig ac maent ymhlith yr ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Trwy sicrhau statws Porthladd

DRAFT

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
		Rhydd gallwn sicrhau gwelliannau a manteision sylweddol i'r Ynys, drwy greu swyddi a chyfleoedd.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Fe all atal costau/dibyniaethau posib yn y dyfodol i'r Awdurdod drwy ysgogi twf a ffyniant economaidd yng Nghaergybi ac Ynys Môn.
3	A ydym wedi bod yn gweithio ar y cyd â sefydliadau eraill i wneud y penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod i bwy.	Do – rydym yn gweithio gyda chydweithwyr yn Llywodraeth y DU sefydliadau allanol megis Stena.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai y mae'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol arnynt? Eglurwch sut.	Na – dim eto.
5	Nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010	Rydym yn rhagweld y gallai gael effaith gadarnhaol ar bob dinesydd drwy greu swyddi a chyfleoedd.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad yn ei chael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Rydym yn rhagweld y gallai gael effaith gadarnhaol ar bob dinesydd, yn enwedig gan fod rhannau o Ynys Môn yn ddifreintiedig gyda thrigolion yn profi anfantais economaidd gymdeithasol.
7	Nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Mae'r effaith bosibl yn cael ei diffinio fel rhan o'r broses asesu effaith. Mae'r Cynllun Iaith Gymraeg ar gyfer y Porthladd Rhydd wrthi'n cael ei baratoi. Bydd y cyfleoedd a ddaw yn sgil y Porthladd Rhydd yn annog pobl i aros yn lleol i Ynys Môn – gan gefnogi cymunedau a diogelu hunaniaeth leol a nodweddion nodedig.

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro	

	E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
	(mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

F - Atodiadau:
Atodiad 1 – Crynodeb o Atodiadau'r Achos Busnes Amlinell (OBC) Atodiad 2 – Crynodeb Manteision Treth CThEM

Ff - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):
Mae adroddiad Gorffennaf 2023 ar gael yn y fan yma: Rhaglen Dogfen i/ar gyfer Pwyllgor Gwaith, 18/07/2023 10:00 (ynysmon.gov.uk) Mae'r Cynllun ar gyfer Adfywio Gogledd Ynys Môn ar gael yn y fan yma: Cynllun Adfywio Economaidd Gogledd Ynys Môn (llyw.cymru)

DRAFT

Atodiad 1 – Atodiadau'r Achos Busnes Amlinellol (OBC)

Atodiadau sydd eu hangen yn ystod y cam OBC
Atodiad A – Map o'r holl safleoedd treth, safleoedd tollau, prosiectau cyfalaf sbarduno, a chymorth buddsoddi allweddol
Atodiad B – Cofrestr risgiau'r rhaglen
Atodiad C – Cynllun ar gyfer ymwreiddio arferion gwaith teg
Atodiad D – Model rhesymeg
Atodiad E – Cynllun datgarboneiddio (cynllun drafft lefel uchel)
Atodiad F – Rhagdybiaethau, cyfeiriadau, a methodoleg ar gyfer dadansoddiad Gwerth am Arian
Atodiad G – Cynllun Prosiect
Atodiad H – Dogfennau Llywodraethu
Atodiad I – Llythyrau gan weithredwyr safleoedd tollau sy'n ymrwymo i fynd i'r afael a gweithgarwch anghyfreithlon
Atodiad J – Strategaeth arloesedd amlinellol
Atodiad K – Strategaeth masnach a buddsoddi amlinellol
Atodiad L – Cynllun sgiliau amlinellol
Atodiad O – Diogelwch a chofrestr risgiau gweithgarwch anghyfreithlon

UK Government

UK Freeports

Tax and Customs information guide

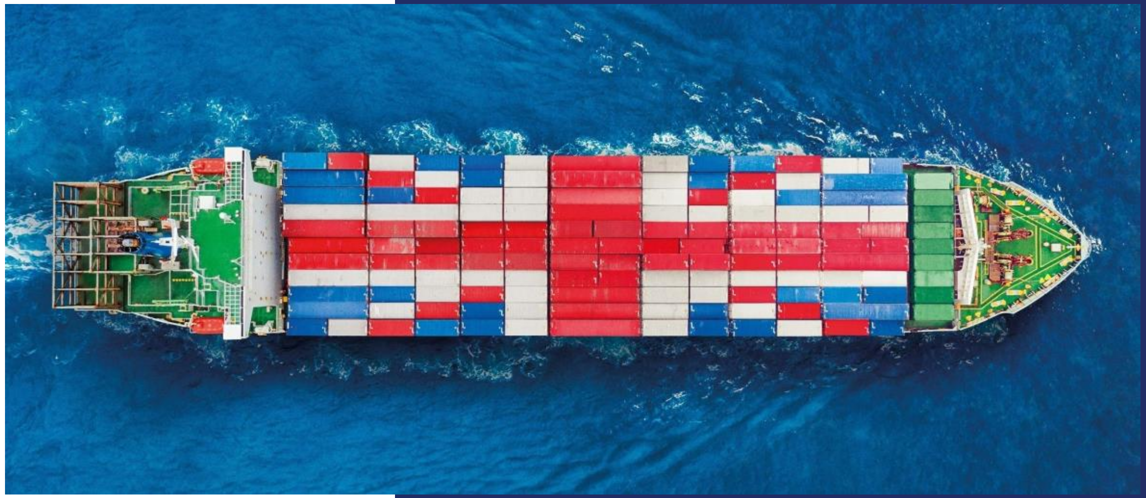

Guidance to support Freeport engagement with prospective investors and explain the Freeports tax and customs incentives.

Any references to a Freeport throughout this document also applies to Green Freeports in Scotland unless otherwise stated.

Contents

Page

3. Background
Document objectives

4. Roles and Responsibilities
Freeports
HMRC
DBT
Freeports Hub

5. Tax and customs benefits
Tax site benefits
Customs site benefits

6. Responding to enquiries
Initial enquiries
Next steps

7. Information library – Initial enquiries
'What are Freeports?' YouTube video
Induction pack
Business examples
Recorded webinar

8. Information library – Next steps
CSO 'how to' guide
Claiming tax reliefs
Steel sector guidance

9. Freeport glossary
GOV.UK links – tax and customs

10. Contact details
UK Freeports
Government

Background

Tudalen 123

This information guide is designed to help Freeports when responding to initial queries from interested businesses; either directly, or via a suitably skilled consultant, to ensure full understanding of the benefits and requirements for locating within a Freeport.

HM Revenue and Customs (HMRC) has produced a number of supplementary guidance products to complement existing GOV.UK guidance, which should help:

- ✓ Explain the customs offer in a clear and concise way, including a comparison with existing customs special procedures
- ✓ Ensure businesses understand their requirements ahead of applying to become a customs site operator or Freeport business
- ✓ Highlight Freeport tax and customs benefits using indicative customer journeys across different business sectors
- ✓ Summarise the process for claiming Freeport tax reliefs
- ✓ Support Freeport conversations with interested businesses.

Roles and Responsibilities

Freeports

To attract investment and encourage businesses to locate within their respective locations; answering relevant questions using information and guidance provided by government stakeholders.

The Freeport has a key role to play in securing customs business authorisations; providing endorsement to all applications prior to HMRC authorisation, as well as considering the risk of business displacement from surrounding areas.

HM Revenue and Customs (HMRC)

To answer policy or technical questions from Freeports in relation to tax or customs which are not covered in existing guidance.

HMRC has an established process to support customs site operators and businesses wishing to use the Freeport customs special procedure. Once a business has submitted an application, they will be assigned a dedicated point of contact to support them throughout the authorisations process.

Currently, a dedicated Freeport project team is in place to support Freeport through tailored engagement and can be contacted at hmrcfreeports@hmrc.gov.uk.

Department for Business & Trade (DBT)

To support Freeports in implementing their trade and investment strategies, including by maximising international promotion of UK Freeports through DBT's international networks and providing a range of additional support to Freeport investment projects, from initial enquiry through to landing.

Freeports Hub

Provides independent, strategic advice to Freeports and government through dedicated Freeport Relationship Managers. The Freeports Hub does not provide direct, one-to-one commercial or financial advice to Freeports under the Freeports Hub contract.

Tax and Customs benefits

The following provides a high level summary of the tax and customs benefits. For a more detailed description of the benefits available, please see the **Freeports Induction Pack**

Tax site benefits

Eligible businesses in Freeport tax sites can benefit from a range of tax incentives including:

- Enhanced structures and buildings allowances for constructing or renovating structures and buildings
- Enhanced capital allowances for qualifying new plant and machinery assets
- A zero rate of secondary Class 1 National Insurance contributions on the earnings of new employees who spend 60% or more of their working time in the tax site

Relief is also available on Stamp Duty Land Tax in Freeports in England, with a similar relief proposed in Scottish and Welsh Freeport tax sites on Land and Buildings Transaction Tax and Land Transaction Tax respectively.

Eligible new businesses moving into a Freeport tax site, and some existing businesses that expand, will also benefit from full business rates relief in England and full Non-Domestic Rates Relief in Scotland and Wales.

Customs site benefits

Businesses authorised by HMRC and operating inside designated customs sites in the Freeport can store or process imported goods.

Under the Freeport customs special procedure they can benefit from:

- Access to duty suspension, duty exemption on re-exports and flexibility on how duty is calculated
- Movement of goods between processing and storage under that procedure and without a separate declaration and, unlike inward processing, a bill of discharge is not required
- Streamlined processes for bringing goods into Freeport customs sites, as well as moving them between customs sites (under duty suspension), and exporting them
- Storage of goods beyond the 90 days allowable under temporary storage

To become a customs site operator, a business will need to apply for Authorised Economic Operator Security and Safety (AEOS) authorisation or be able to meet the equivalent standard for the proposed customs site. Authorised Economic Operator status is an internationally recognised quality mark.

Responding to enquiries

General enquiries about tax and customs sites

The YouTube video 'What are Freeports?' will provide a simple introduction to the topic.

The Freeports GOV.UK landing page will provide further information.

The Freeports induction pack then provides a more detailed guide to the benefits available in tax and customs sites, as well as how to apply for the relevant customs authorisations. Alongside this, the Freeport business examples and Freeports recorded webinar can be used to help demonstrate how the Freeport benefits might apply to different businesses.

In addition, DBT can offer a range of specialist advice on sector opportunities and the UK business environment for prospective investors

Becoming a Customs Site Operator (CSO)

The business should read the guidance on operating a customs site, and how to apply to become a CSO, so they understand the requirements and responsibilities of the CSO role.

The CSO checklist and 'how to' guide provides more information on the application process.

Once they are ready to apply, the business should follow the guidance for applying to be a CSO, and submit a registration of interest to HMRC.

They will then be assigned a dedicated contact within HMRC to support them through the authorisation process.

Using the Freeport customs special procedure

The business should read the guidance on getting ready to use a customs site, and on declaring goods and paying tax when using a customs site.

If applicable, they should also read the guidance on storing, processing or producing excise goods in a customs site.

Once they are ready to apply, the business should follow the guidance for applying to use the Freeport customs special procedure.

They will then be assigned a dedicated contact within HMRC to support them through the authorisation process.

Locating in a tax site

Depending on their circumstances, businesses locating in a tax site should refer to the relevant guidance:

- If buying or leasing property (in England) check if they can claim relief from Stamp Duty Land Tax
- If constructing or renovating structures for non-residential use check if they can claim enhanced structures and buildings allowance relief
- If buying plant and machinery for use on site, check if they can claim enhanced capital allowance relief
- If employing new staff, spending at least 60% of their time on site, check if they can claim National Insurance relief

Information Library – Initial enquiries

Tudalen 127

‘What are Freeports?’ YouTube video

- Short, introductory video explaining the purpose of Freeports and their locations across the UK
- A high-level summary of the available tax reliefs and customs benefits

[‘What are Freeports?’ YouTube video]

HMRC UK Freeports induction pack

- Outlines the benefits of operating in a Freeport customs site, as well as Freeport tax benefits, and what a business needs to provide and can expect from HMRC throughout the authorisation application process

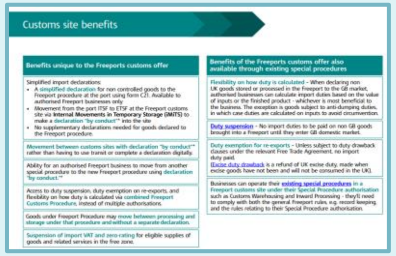

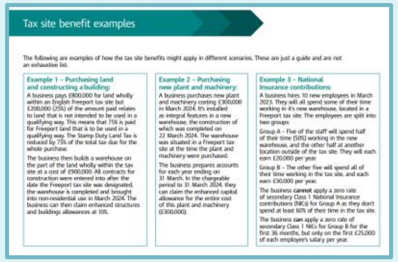

[HMRC UK Freeports induction pack]

HMRC Freeport business examples

- A series of ten examples of how businesses can benefit from locating within a Freeport
- The examples focus on businesses locating within a customs site, but some also cover the tax site benefits

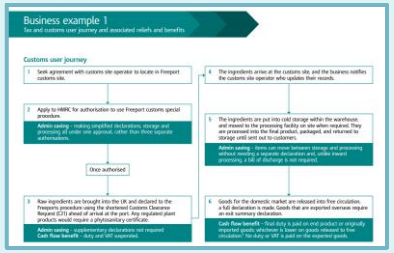

[Freeport business examples]

HMRC Freeports recorded webinar

- A recording that talks through the possible tax and customs benefits for two different businesses
- Created to visualise the business examples, clearly outlining the benefits throughout the customer journey

[HMRC Freeports recorded webinar]

Information Library – Next steps

Tudalen 128

Customs Site Operator (CSO) checklist and 'how to' guide

- A guide to the customs site operator application process, including background information and a clear list of requirements
- Includes a pre-application checklist, ensuring readiness ahead of registration of interest submission to HMRC

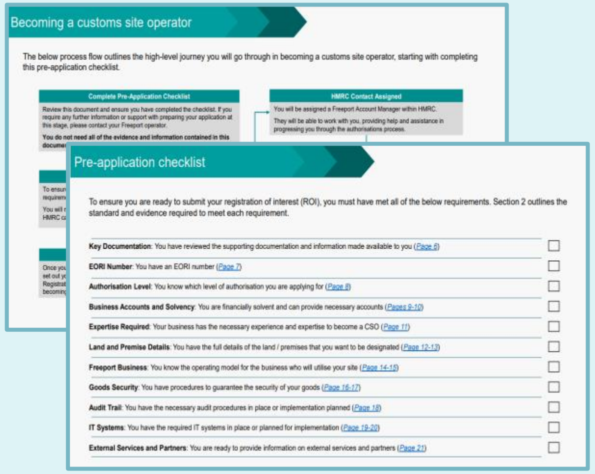

Click the icon for access to the guide

CSO Applicants How To Guide

How to claim Freeport tax reliefs

- A summary of how businesses can claim each of the four direct tax reliefs available in an English Freeport
- Information is based on the guidance available on GOV.UK

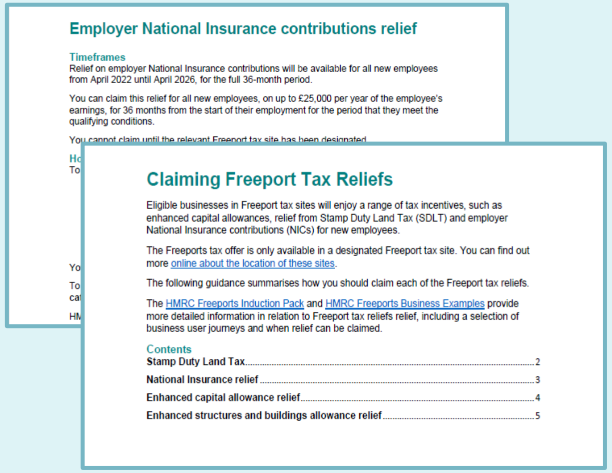

Click the icon for access to further information

Claiming tax reliefs

Freeports sector-specific guidance: Steel

- A guidance note summarising the key information on the import of steel for Freeport operators and potential businesses
- Includes information on topics such as quotas, safeguarding duty and customs declarations

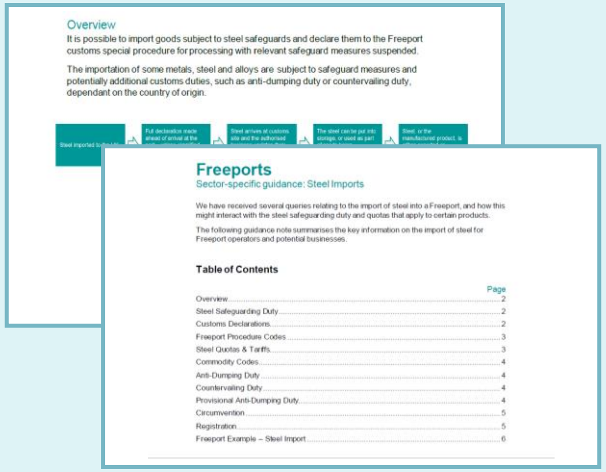

Click the icon for access to further information

Sector Specific Guidance on Steel

OFFICIAL

Freeport Glossary

GOV.UK tax and customs guidance

General information and guidance on UK Freeports can be found on the Freeports GOV.UK homepage.
An overview of UK Freeports for investors can be found on the UK Investment Atlas.

Operating a **customs** site

- Operating a UK Freeport customs site - GOV.UK (www.gov.uk)
- Apply to be a UK Freeport customs site operator - GOV.UK (www.gov.uk)

Moving goods under the Freeport **customs** special procedure

- Get your business ready to use a UK Freeport customs site - GOV.UK (www.gov.uk)
- Apply to use the UK Freeport customs special procedure - GOV.UK (www.gov.uk)
- Declaring goods and paying tax when using a UK Freeport customs site - GOV.UK (www.gov.uk)
- Storing, processing or producing excise goods in a UK Freeport customs site - GOV.UK (www.gov.uk)

Locating within a designated Freeports **tax** site and guidance on claiming the available tax reliefs

- Check if you can claim the enhanced capital allowance relief in UK Freeport tax sites - GOV.UK (www.gov.uk)
- Check if you can claim enhanced structures and buildings allowance relief in UK Freeport tax sites - GOV.UK (www.gov.uk)
- Check if you can claim National Insurance relief in UK Freeport tax sites - GOV.UK (www.gov.uk)
- Check if you can claim relief from Stamp Duty Land Tax in a Freeport tax site in England - GOV.UK (www.gov.uk)

In addition, HMRC has developed a Q&A pack for Freeports which is available on request. If you'd like a copy of the pack, please email hmrcfreeports@hmrc.gov.uk

Freeport Contact Details

England Freeports

East Midlands	www.emfreeport.com
Freeport East	www.freeporteast.com
Humber	www.humberfreeport.org
Liverpool City Region	www.liverpoolcityregion-ca.gov.uk/freeport
Plymouth and South Devon	www.pasdfreeport.com
Solent	www.solentfreeport.com
Teesside	www.teessidefreeport.com
Thames	www.thamesfreeport.com

Scotland Green Freeports

Forth	www.forthgreenfreeport.com
Inverness and Cromarty Firth	www.opportunitycromartyfirth.co.uk

Wales Freeports

Anglesey	www.angleseyfreeport.co.uk
Celtic	www.celticfreeport.wales

Government

DLUHC	UKFreeports@levellingup.gov.uk
HMRC	hmrcfreeports@hmrc.gov.uk
DBT	freeports@trade.gov.uk

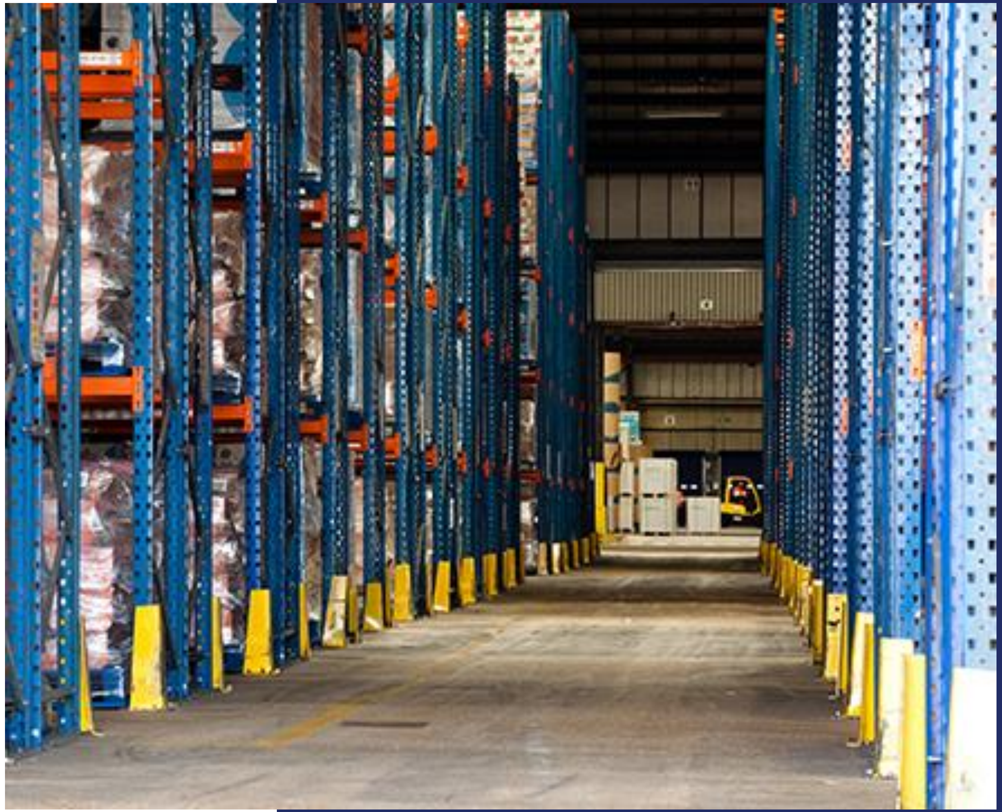

DDIM I'W GYHOEDDI
NOT FOR PUBLICATION

Porthladd Rhydd Ynys Môn – Llywodraethiant a Trefniadau Gweithredol

Anglesey Freeport – Governance and Operational Arrangements
PRAWF BUDD Y CYHOEDD
PUBLIC INTEREST TEST

Paragraff(au) 14, Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972 Paragraph(s) **14**, of Schedule 12A Local Government Act 1972	
Y PRAWF / THE TEST	
Mae yna fudd i'r cyhoedd o ddatgelu sef:- **Bydd y cyhoedd â diddordeb i weld sut y mae'r Cyngor a'u partneriaid wedi gweithredu y rhaglen a dyrannu arian Cronfa Ffyniant Gyffredin:** • **Adolygu atebolrwydd a thryloywder** • **Herio penderfyniadau a wneir** • **Deall a chymryd rhan mewn penderfyniadau ynghylch dyrannu cyllid yn y dyfodol** • **Deall a chymryd rhan mewn penderfyniadau ynghylch dyrannu cyllid yn y dyfodol** There is a public interest in disclosure as:- The public will be interested in how the Council and its partners has implemented the programme and allocated the Shared Prosperity Fund funding: • Review accountability and transparency • Challenge decisions made • Understand and participate in decisions regarding future allocation of funding	**Y budd i'r cyhoedd o beidio datgelu yw:** **Gallai datgelu rhagfarnu a chael effaith andwyol ar fuddiannau busnes, ariannol a masnachol partner datblygu/ ymgeiswyr a'u prosiectau.** **Gallai datgelu niweidio trafodaethau'r Cyngor gyda phartneriaid/ rhanddeiliaid wrth fwrw ymlaen â gweithgareddau ffrwd gwaith y Porthladd Rhydd.** The public interest in not disclosing is:- Disclosure could adversely impact and prejudice the financial and business affairs and commercial interests of a development partner/ applicants and their projects. Disclosure may adversely prejudice the Council's discussions with partners/ stakeholders in progressing the Freeports workstream activities.
Mae'r budd i'r cyhoedd o gadw'r eithriad o bwys mwy na'r budd i'r cyhoedd wrth ddatgelu'r wybodaeth The public interest in maintaining the exemption outweighs the public interest in disclosing the information.	

This page is intentionally left blank

Yn rhinwed paragraff(au) 14 Rhan 1 o Atodlen 12A
o Ddeddf Llywordraeth Leol 1972.

Document is Restricted

This page is intentionally left blank